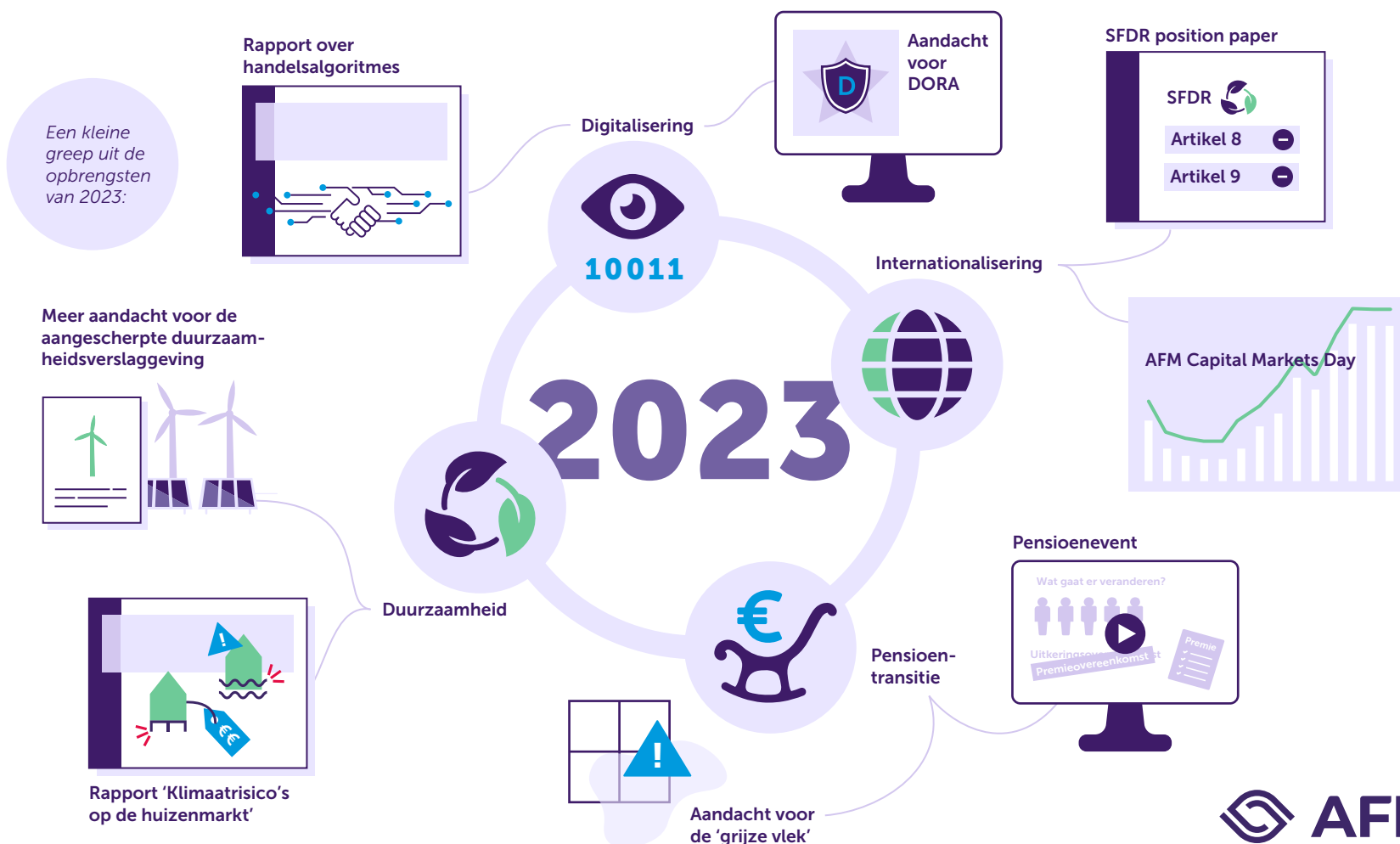

Jaarverslag 2023

In het kort 2023 stond in het teken van het bijdragen aan een soepele duurzaamheidstransitie. Zo hebben wij ondernemingen en accountantsorganisaties in beweging gezet zich voor te bereiden op de nieuwe richtlijn over duurzaamheidsverslaggeving. Daarnaast hebben we op het gebied van digitalisering het toezicht op bedrijfsvoering geïntensiveerd, zodat klantgegevens veilig zijn. Dit soort regelgeving komt bijna allemaal vanuit Europa: we spannen ons in om toezicht Europees op één lijn te krijgen, zoals de centralisatie van kapitaalmarktdata. Tot slot stond de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel bovenaan onze agenda. We richtten ons op de vormgeving van ons toezicht en hebben de sector daarin meegenomen.

Inhoudsopgave

1. Ontwikkelingen en de AFM Strategie	3
2. Toezicht op financiële dienstverlening	7
3. Toezicht op kapitaalmarkten	20
4. Toezicht op assetmanagement	25
5. Toezicht op kwaliteit accountantsorganisaties en verslaggeving	31
6. Personentoetsingen en maatregelen	39
7. Stakeholderdialoog	42
8. AFM als professionele organisatie	44
9. Organisatie en besturing	50
10. Verslag raad van toezicht	60
11. Jaarrekening	67
12. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	91
13. Bijlage: Externe KPI's	97

1. Ontwikkelingen en de AFM Strategie

Ontwikkelingen

Het jaar 2023 werd gekenmerkt door aanhoudende geopolitieke spanningen, een geleidelijke daling van inflatie, stijgende rentes en een zeer beperkte economische groei. Het verkrappende monetair beleid van centrale banken – onder andere met het verhogen van de beleidsrentes – speelde een grote rol bij het afkoelen van de economie. De krappe arbeidsmarkt voorkwam grote schokken en ook op de woningmarkt was de ontspanning van korte duur.

De kwetsbaarheid van de economie vertaalt zich door in de financiële positie van huishoudens. Overheidsingrijpen heeft de financiële gevolgen van de hoge inflatie en rentestijgingen voor Nederlandse huishoudens vooralsnog beperkt. Hiermee is de verwachte stijging van het aantal mensen in armoede voorlopig voorkomen. De zorg voor kwetsbaren bleef echter groot en behoudt de aandacht van beleidsbepalers en toezichthouders.

Binnen de financiële sector hadden de hoge inflatie en stijgende rentes stevige impact op verdienmodellen en de financiële waardering van activa. De volatiliteit op de rentemarkten bleef hoog door aanhoudende onzekerheid over de vooruitzichten voor economische groei en inflatie. De kapitaalmarktpartijen moesten daarom waakzaam blijven voor abrupte koersschommelingen en liquiditeitsproblemen.

Verdergaande digitalisering

De AFM heeft prioriteit gegeven aan toezicht op marktpartijen die producten laagdrempelig aanbieden via apps en ook aan digitale marketing richting consumenten. Het toezicht op de digitale aspecten van beheerste bedrijfsvoering hebben wij geïntensiveerd. We hebben stappen gezet in de voorbereiding van toezicht op *Digital Operational Resilience Act* (DORA). Ook hebben we de eerste stappen gezet rond de invoering van *Markets in Crypto Assets Regulation* (MiCAR) om het toezicht op crypto's vorm te kunnen geven.

Duurzaamheid

In 2023 hebben we de Leidraad duurzaamheidsclaims gepubliceerd. Daarmee willen we voorkomen dat financiële producten zich als 'groen' affichereren, maar dit in werkelijkheid niet zijn. Zo hebben wij willen bevorderen dat uitgevende instellingen en financiële marktpartijen duurzaamheidsrisico's adequaat beheersen en integreren. Wij willen dat ondernemingen op samenhangende en evenwichtige wijze rapporteren over de impact van *environmental, social en governance* (ESG)-factoren. Daarnaast hebben wij op het duurzaamheidsvlak een verdiepende analyse gedaan naar overstromings- en funderingsrisico's en een position paper geschreven met verbetervoorstellen voor de *Sustainable Finance Disclosure Regulation* (SFDR).

Transitie naar een nieuw pensioenstelsel

De overgang naar een nieuw pensioenstelsel de komende jaren heeft een flinke impact op de sector en deelnemers. Wij hebben ons het afgelopen jaar, naast het uitvoeren van toezichtonderzoeken, vooral gericht op de inrichting van het beleid voor ons toezicht. Daarbij hebben wij ook guidance geboden aan de sector. Leidraden over nieuw AFM-toezicht in het nieuwe stelsel, zoals keuzebegeleiding, het risicopreferentieonderzoek, en de opdrachtbevestiging, zijn definitief vastgesteld. Waar we risico's zagen, hebben we actie ondernomen, zoals bij communicatie over de Algemene Maatregel van Bestuur over de indexatie die versoepeld is. Wij richtten ons hierbij continu op bescherming van het belang van de individuele deelnemer. Zo vinden wij het onder andere belangrijk dat deelnemers tijdig te horen krijgen wat de transitie voor hen persoonlijk betekent. We hebben ook verkenningen naar de risicopreferentieonderzoeken en naar de grijze vlek gepubliceerd.

De AFM heeft contact onderhouden met de pensioensector door onder meer het organiseren van rondetafels, het Pensioenevent, en het versturen van reguliere Transitiebulletins. Ook de vermogensbeheerders spelen een belangrijke rol bij deze stelselwijziging. Wij hebben daarom extra aandacht besteed aan de integere en beheerste bedrijfsvoering van vermogensbeheerders in de transitiefase.

Klantbelang centraal

Door overkreditering, on(der)verzekerd zijn en geen goede (na)zorg kunnen consumenten in financiële problemen raken. In het kader van 'klantbelang centraal' waren deze thema's ook in 2023 bij ons prioriteit. Wij zijn met de sector en de wetgever in gesprek omdat het adviesbegrip van de Wet op het financieel toezicht (Wft) geen betrekking heeft op de beheerfase van producten en diensten. We zien uit naar de uitkomsten van een onderzoek dat het ministerie van Financiën is gestart naar de praktische gevolgen en de adviesbehoeften van consumenten.

Vernieuwde strategie toezicht accountantscontrole en verslaggeving

Wij hebben in ons toezicht op de accountancysector het datagedreven toezicht verder ontwikkeld door onze datapositie uit te breiden en waar nodig op te bouwen. Daarmee hebben wij het toezicht meer risicogestuurd gemaakt. Veel aandacht ging uit naar transparantie over de mate waarin duurzaamheidsdoelstellingen worden behaald en daarover wordt gerapporteerd in voorbereiding op de *Corporate Sustainability Reporting Directive* (CSRD). Ook hebben we accountants gewezen op hun poortwachtersfunctie om frauderisico's te signaleren.

Datagebruik in en voor toezicht

In 2023 hebben we prioriteit gegeven aan het verbeteren van de eigen datapositie, zoals in het *Customer Relationship Management* (CRM)-systeem. Verder vragen de uitvragen naar data van ondernemingen om een solide juridische basis. Over die juridische grondslag en de randvoorwaarden hebben we met het ministerie van Financiën en de

sector overleg gevoerd en wordt er gewerkt aan een wetsvoorstel voor structurele data-uitvragen. Daarnaast hebben we prioriteit gegeven aan data voor de aanpak van platformoverstijgend marktmisbruik.

Internationaal beïnvloeden

In internationale gremia zoals de *European Securities and Markets Authority* (ESMA) en de *International Organization of Securities Commissions* (IOSCO) hebben wij ons hardgemaakt voor nauwere samenwerking en het in lijn brengen van het toezicht van de diverse landen. Wij hebben aangegeven dat de 'host' toezichthouders daarbij voldoende bevoegdheden moeten krijgen. Ook hebben wij gepleit voor een Europese set aan kapitaalmarktdata. Wij zijn vertegenwoordigd op diverse niveaus in werkgroepen of in de *board of supervisors*, van meerdere internationale overlegorganen.

De AFM als professionele organisatie

Wij hebben in 2023 stappen gezet om de organisatie lerend en wendbaar te maken door kortcyclisch te sturen en meer multidisciplinair te gaan werken. Dat maakt ons resultaatgerichter. Wij denken dat dat er ook aan bijdraagt om een aantrekkelijke werkgever te zijn die goede mensen aantrekt, ontwikkelt en behoudt. Op IT-gebied zijn belangrijke stappen gezet om onze werkwijze van risicogestuurd en datagedreven toezichthouder verder te ontwikkelen.

AFM Strategie

De doelen die de AFM zich heeft gesteld in de Agenda 2023 en daarbij behorende activiteiten, komen voort uit onze ['AFM Strategie 2023-2026'](#). Digitalisering, internationalisering en verduurzaming zijn de trends die daarbij bepalend zijn voor de financiële sector en ons toezicht. Deze vormen de rode draad in de nieuwe strategie. In de strategie hebben we 4 meerjarige toezichtdoelen geformuleerd, één voor elk toezichtgebied. Een stevig fundament in de vorm van een professionele organisatie is daarbij van groot belang. Naast de missie en strategie is ook de risicoanalyse in ['Trendzicht 2023'](#) een belangrijke basis voor het bepalen van onze toezichtkeuzes in 2023 geweest.

Figuur 1. Strategiehuis AFM

Deze figuur verbeeldt de AFM Strategie 2023-2026. Bovenaan staat de missie: De AFM maakt zich sterk voor eerlijke en transparante financiële markten. Als onafhankelijke gedragstoezichthouder dragen wij bij aan duurzaam financieel welzijn in Nederland. Daaronder staat onze werkwijze: We werken risicogestuurd, datagedreven en resultaatgericht. De drie trends digitalisering, internationalisering en verduurzaming geven richting aan ons werk. Onze missie geven wij invulling met toezichtdoelen op de 4 toezichtgebieden van de AFM: financiële dienstverlening, kapitaalmarkten, assetmanagement en accountancy.

De toezichtdoelen zijn: klantbelang centraal in tijden van transitie (financiële dienstverlening), integer handelsgedrag en robuuste en transparante markten (kapitaalmarkten), een robuuste en wendbare assetmanagementsector (assetmanagement) en betrouwbare en relevante (niet-)financiële informatievoorziening (accountancy). De professionele organisatie is hiervoor het fundament: een wendbare en lerende organisatie, een aantrekkelijke werkgever, met een goed functionerende IT.

Risicogestuurd

Risicogestuurd toezicht houdt in dat wij bewust afwegen welke risico's in welke mate moeten worden aangepakt. Risicogestuurd werken is noodzakelijk omdat wij niet doorlopend van alle gedragingen kunnen bepalen of deze passend zijn, van alle risico's kunnen vaststellen of deze beheerst worden, en van alle regelgeving kunnen controleren of de financiële sector deze naleeft. Wij maken periodiek keuzes welke risico's worden geprioriteerd. Wij wegen daarbij af hoe groot de verschillende risico's zijn, wat onze bevoegdheid is en mogelijkheden zijn om risico's wel of niet aan te pakken. Dit vereist een heldere afbakening van waar we verantwoordelijk voor zijn en een redelijk totaaloverzicht van risico's.

De jaarlijkse centrale risicoanalyse van de AFM wordt gepubliceerd in 'Trendzicht'. In aanvulling daarop hebben wij binnen veel toezichtgebieden ook een decentrale risicoanalyse, waarbij risico's op deelgebieden worden gemonitord. Zo zijn op basis van de risicoanalyse binnen assetmanagement de risico's rond liquiditeitsrisicobeheersing als gevolg van oplopende geopolitieke spanningen en stijgende rentes geprioriteerd. Op basis van data uit een marktbrede uitvraag bij Nederlandse beheerders van beleggingsinstellingen is een analyse gedaan naar de beschikbaarheid en passendheid van liquiditeitsinstrumenten (*liquidity management tools* – LMTs). Uit deze analyse is een aantal aanbevelingen voor verbetering gekomen die door middel van een sectorbrief en een bericht op de AFM-website met de markt zijn gedeeld. Deze aanpak heeft geleid tot vergroting van het bewustzijn onder marktpartijen, onder meer af te leiden uit de interpretatievragen die hieruit zijn voortgekomen.

Vooruitlopend op wetwijzigingen in de UCITS-richtlijn en de AIFM-verordening op het gebied van duurzaamheidsrisico's hebben wij een verkennende analyse uitgevoerd naar de beheersing van duurzaamheidsrisico's door beheerders van Nederlandse beleggingsinstellingen. De observaties uit deze verkenning zijn in 2023 met de markt gedeeld. De aanpak om voorafgaand aan een wetwijziging de marktstatus te verkennen en vervolgens observaties te delen waarmee marktpartijen praktische invulling aan de wetwijziging kunnen geven, heeft geleid tot verdere inbedding van de wettelijke vereisten in de markt en bijgedragen aan het wegnemen van eventuele onduidelijkheden.

Datagedreven

Datagedreven toezicht betekent binnen de AFM structureel gebruik maken van data en data-analyse om effectiever toezicht te houden. Door de data die ons ter beschikking worden gesteld te analyseren doen we inzichten op die de leidraad vormen van ons risicogestuurde toezicht. Datagedreven werken is een middel, een manier van werken en geen doel op zich. Het stelt ons in staat om objectief de vragen die we binnen ons toezicht hebben te beantwoorden en binnen al onze toezichtgebieden onderbouwde keuzes te maken.

Deze manier van werken hebben we het afgelopen jaar toegepast binnen ons toezicht op *trading venues*. Zo houden we goed zicht op de financiële instrumenten die per week of dag verhandeld worden door welke partijen (*counterparties*). Afwijkingen of onderliggende patronen kunnen aanleiding zijn voor nader onderzoek. Ook binnen het toezicht op beleggen zijn data een integraal onderdeel van onze werkzaamheden. Zo analyseren wij het gedrag van retailbeleggers aan de hand van de instrumenten waarin zij handelen en bij welke beleggingsonderneming. Zo kunnen wij de signalen die we ontvangen beter duiden en gericht bepalen of normen waarop wij toezicht houden worden nageleefd.

Resultaatgericht

Resultaatgericht toezicht houdt in dat wij gericht zijn op het realiseren van maximale impact. Hoe we het beste kunnen ingrijpen, hangt van de situatie af. Wij hebben een ruime gereedschapskist met formele en informele instrumenten tot onze beschikking. Om blijvend resultaat te behalen, moeten we echter kunnen inspelen op de drijfveren en oorzaken van gedrag. Resultaatgericht werken vraagt om een houding die op leren gericht is. Ons vermogen om gestructureerd te interveniëren is een blijvend aandachtspunt. Dat geldt ook voor het meten van de resultaten van onze toezichtinterventies.

Om onze activiteiten te sturen en te bepalen of wij de impact realiseren die we willen, maken we sinds 2023 impactmodellen voor belangrijke strategische trends. Een impactmodel is een beleidstheorie waarin wij expliciet maken welke invloed wij willen hebben op ondernemingen onder toezicht, en welke gevolgen dat heeft voor consument en markt. Achteraf kunnen we toetsen of de activiteiten inderdaad de gewenste impact hebben gemaakt. Zo leren wij van onze toezichtpraktijk en kunnen we beter verantwoording afleggen. In 2023 is het impactmodel voor de strategische trend 'duurzaamheid' opgesteld. In 2024 volgen de modellen voor de strategische trends 'internationalisering' en 'digitalisering'.

2. Toezicht op financiële dienstverlening

De samenleving staat voor belangrijke transities die iedereen zullen raken. De financiële sector digitaliseert snel, we maken de transitie naar een duurzame samenleving en het nieuwe pensioenstelsel vormt de grootste hervorming van ons sociale stelsel in jaren. Deze transities veranderen het aanbod van financiële producten en diensten en ons toezicht daarop.

‘Klantbelang centraal in tijden van transitie’ is in 2023 het uitgangspunt geweest in ons toezicht op financiële dienstverlening. Een zorgvuldige behandeling van klanten tijdens deze transities maakt daar onderdeel van uit. Dat betekent dat consumenten weten waar ze aan toe zijn, producten kopen waar ze echt wat aan hebben en geen onverantwoorde risico’s nemen.

In 2023

- De AFM heeft een aantal onderzoeken uitgevoerd naar verantwoorde kredietverstrekking, om zicht te krijgen op de naleving van de leennormen en overkreditering, en daarmee financiële problemen door problematische schulden bij consumenten, te voorkomen. Deze onderzoeken hebben geleid tot de vaststelling dat hierin nog veel niet goed gaat. Met overkreditering van grote groepen klanten tot gevolg. Wij hebben meerdere kredietverstrekkers hier formeel en informeel op gewezen en naar aanleiding hiervan verbeteringen in beleid en processen gezien.
- Uit een studie over de effecten van technologische ontwikkelingen in de verzekeringssector richting 2033 hebben we trends kunnen destilleren. Deze trends hebben we omgezet in nadere onderzoeken naar onder andere gepersonaliseerde beprijzing en *embedded insurance*. Partijen moeten ervoor zorgen dat ook in een digitale omgeving de zorgplicht wordt geborgd zeker bij een toename van datagebruik en datadistributie.

- De nieuwe pensioenwet is door het parlement aangenomen. Wij hebben wederom veel contact gehad met de pensioensector om verwachtingen over de transitie uit te spreken en guidance te bieden, en om te horen wat in de sector leeft. We namen sectorpartijen mee in wat gedragstoezicht inhoudt, droegen de ratio erachter uit, en lieten alvast de duiding van nieuwe open normen landen. Hiermee willen we tijdig sectorbrede issues signaleren en adresseren om de transitie uitlegbaar en uitvoerbaar te houden.

Digitalisering in het belang van de klant

De AFM heeft in het verslagjaar prioriteit gegeven aan marktpartijen die producten laagdrempelig aanbieden via apps en ook aan digitale marketing richting consumenten. Wij willen voorkomen dat consumenten *nudges* krijgen in de richting van producten of diensten die niet primair in hun belang zijn.

Beleggersbescherming

Beleggers kiezen steeds vaker en meer voor het zelfstandig beleggen via brokers (*execution only*) en daarom hebben wij ons toezicht op deze populatie versterkt. Vanuit een nieuw opgestelde strategie hebben wij gesprekken gevoerd met de brokers en voerden we verkenningen en verdiepende onderzoeken uit naar de mate waarin brokers via volledige digitale dienstverlening het klantbelang centraal stellen bij de distributie en verkoop van hun beleggingsproducten. Omdat het hier veelal gaat om dienstverlening over de grenzen heen, zijn we in dit verband ook intensiever gaan samenwerken met andere Europese toezichthouders om zo een goed en compleet beeld te krijgen van de dienstverlening door deze neo-brokers. Concreet zijn wij bij de betreffende brokers een onderzoek gestart naar de compliance functie. Om consumenten aan het beleggen te krijgen, maken beleggings-

ondernemingen veel reclame voor hun producten, ook online via sociale media. Beleggingsondernemingen schakelen hiervoor soms ook financiële influencers in. Deze finfluencers raden dan volgers aan om te gaan beleggen bij de partijen waarmee zij samenwerken. Na een verkenning in 2021 hebben wij in 2023 het finfluenceronderzoek opgevolgd (1-meting) en daarin nog enkele andere beleggingsondernemingen meegenomen die eerder niet in scope waren. Uit deze 1-meting is gebleken dat het merendeel van de partijen uiteindelijk hun betaalstructuur correct heeft aangepast en daar waar dat niet het geval is, zullen wij na het verslagjaar passend handhaven.

Reclame is aan allerlei regels gebonden. Bij een internationaal onderzoek naar reclame-uitingen hebben wij gezien dat ondernemingen eigen schrijfwijzers hebben opgesteld om hun medewerkers te helpen bij het begrijpen van reclamewetgeving. Wij hebben een aantal verbeterpunten gesignaleerd bij de onderzochte ondernemingen. Naar aanleiding hiervan gaven ondernemingen aan dat ze hun proces voor doorlopende monitoring van hun reclame-uitingen zouden gaan verbeteren.

Deze monitoring is vooral belangrijk wanneer ondernemingen samenwerken met derden voor de verspreiding van reclame (zoals influencers). Ook zagen we dat besluitvorming niet altijd op het juiste niveau was belegd en dat de vastlegging hiervan beter kon. Ondernemingen zullen naar aanleiding van ons onderzoek deze zaken op orde brengen. De kleine tekortkomingen die wij hebben vastgesteld in de reclame-uitingen hebben wij teruggekoppeld en ondernemingen hebben deze tekortkomingen hersteld. Dit onderzoek is gedaan met andere Europese toezichthouders zoals de toezichthouders van Duitsland en België en de resultaten worden ook gedeeld binnen ESMA-verband.

Aan beleggingsfondsen hebben wij in 2023 een norminformerende brief gestuurd over reclames, gebaseerd op specifieke Europese richtsnoeren. Deze moeten sinds 2 jaar aan specifieke Europese richtsnoeren voldoen. Deze richtsnoeren bevorderen beleggersbescherming ten aanzien van correcte, duidelijke en niet-misleidende reclame-uitingen. De richtsnoeren bevatten specifieke normen, met daarbij aandacht

voor online aspecten van reclame-uitingen. Wij verwachten dat de ondernemingen extra scherp zullen zijn op deze reclameregels.

Daarnaast hebben we zelf ook wekelijks reclame-uitingen van financiële marktpartijen gemonitord, waaronder die op sociale media. Als informatie niet-correct, onduidelijk of misleidend was hebben wij partijen daarop aangesproken. Hierdoor is de informatie aan consumenten en beleggers verbeterd.

Sinds 10 november 2023 moeten alle aanbieders van crowdfunding-diensten in Nederland over een ECSPR-vergunning beschikken. ECSPR staat voor *European Crowdfunding Service Providers Regulation*. De AFM heeft inmiddels 18 Europese vergunningen verleend aan Nederlandse aanbieders. Initieel zou de overgangperiode waarin platformen dienden te beschikken over een vergunning op 10 november 2022 aflopen. Wij waren van plan in 2023 een 0-meting te doen naar de naleving van de nieuwe regelgeving. Vanwege het door de Europese Commissie verleende uitstel tot 11 november 2023 heeft de AFM besloten de 0-meting uit te stellen tot 2024.

Wij vinden het belangrijk dat digitale technieken binnen een gelijk Europees speelveld ingezet worden in het belang van de klant. Daarom hebben wij in 2023 bijgedragen aan de ontwikkeling van het '*ESMA Discussion Paper on MiFID II investor protection topics linked to digitalisation*', dat nu geconsulteerd wordt in de markt. In dit paper schetst ESMA verschillende ontwikkelingen op het gebied van digitalisering en hoe de markt hiermee om zou moeten gaan in het belang van de klant. Dit paper, inclusief de te ontvangen input, helpt ESMA bij een eventueel mandaat om nadere guidance te schrijven en convergentie op dit onderwerp binnen de EU te stimuleren.

Verantwoorde kredietverlening

Het automatiseren van het acceptatieproces van consumptief krediet- en hypotheeklen leidt tot nieuwe risico's. Doel van dat proces is dat consumenten een krediet krijgen dat past bij hun financiële situatie. We ontvingen van ondernemingen zelf veel incidentmeldingen over overkreditering door systeemfouten. Daarop zijn wij een verkenning gestart

naar het geautomatiseerd acceptatieproces. Wij hebben aanbieders opgeroepen hun kredietacceptatieprocessen doorlopend te monitoren en te testen, zodat incidenten tijdig gedetecteerd en geadresseerd kunnen worden. Een gedegen IT-risicobeheer en controle op datakwaliteit zijn daarmee steeds belangrijkere pijlers bij een 'integere en beheerste bedrijfsvoering'. Wij gaan hier in 2024 verder onderzoek naar doen en hierover in gesprek met kredietaanbieders en brancheorganisaties.

Toekomst van de verzekeringsmarkt

Digitalisering zal een grote invloed hebben op de verzekeringsmarkt het komende decennium. Met de gegevens van consumenten zal het mogelijk zijn om verzekeringen meer op maat te maken. Dat biedt kansen maar leidt ook tot risico's, bijvoorbeeld ten aanzien van de solidariteit. Dat schreven wij in een verkenning van de technologische ontwikkelingen richting 2033.

Deze verkenning heeft in de media en in het maatschappelijk debat veel aandacht gekregen. Dat heeft ertoe geleid dat wij hierover in gesprek zijn gegaan met stakeholders, zoals het Verbond van Verzekeraars. Onze inzichten over digitalisering hebben wij ook uitgedragen via presentaties en colleges, onder meer op het Actuariecongres en via de Vrije Universiteit en Universiteit van Amsterdam.

De gesignaleerde trends richting 2033 hebben wij ook omgezet in nadere onderzoeken, naar dienstverlening over de landsgrenzen heen, geïntegreerde verzekeringen bij producten (embedded insurance) en gepersonaliseerde beprijzing. Hieronder scharen wij ook margepersonalisatie; of bestaande klanten een hogere premie betalen voor een schadeverzekering dan nieuwe klanten. Het Verbond van Verzekeraars heeft verzekeraars opgeroepen om nieuwe en bestaande klanten zoveel mogelijk op dezelfde wijze te behandelen en is voorstander van actief beleid van de AFM.

Ook internationaal was interesse in onze toekomstverkenning. We hebben kunnen bijdragen aan de risico-indicatoren van de internationale vereniging van toezichthouders op het verzekeringswezen (IAIS) en verschillende rapportages vanuit de Europese toezichthouder EIOPA, waaronder de [Consumer Trends-Report](#) en het [supervisory statement over margepersonalisatie](#). Dit draagt bij aan een gelijk Europees speelveld en kennisdeling van toezichthouders onderling.

We zien sowieso dat de verzekeringsmarkt een internationale aangelegenheid is. Op de schadeverzekeringsmarkt is momenteel bijvoorbeeld ongeveer 30% van de totale premieomzet afkomstig uit het buitenland. In 2023 hebben we de verschillende processen, producten en landen in kaart gebracht op dit terrein. Hiermee spelen wij in op de verwachting dat internationalisering alleen maar zal toenemen. Zeker als gevolg van digitalisering is de verwachting dat internationalisering een nog grotere rol zal gaan spelen op de Nederlandse markt. Wij vinden het daarbij belangrijk dat de samenwerking in Europees verband verder wordt versterkt, onder meer via EIOPA.

Cyberverzekering

Een ander aspect van digitalisering op het gebied van verzekeringen is dat verzekeringspartijen kansen zien voor producten zoals een cyberverzekering, waarbij een onderneming of een particulier zich kan verzekeren tegen digitale aanvallen. Wij hebben deze verzekeringen tegen het licht gehouden en het bleek dat cyberverzekeringen onderling moeilijk te vergelijken zijn. Dit komt door de complexiteit van de voorwaarden, het gebrek aan eenduidige definities van kernbegrippen en dekkingen die niet volledig expliciet zijn gemaakt door verzekeraars. Er is geen sprake van een gedeelde taxonomie rondom cyberincidenten bij verzekeraars. Bijvoorbeeld: wat is een hack precies? Wij hebben de sector opgeroepen om gezamenlijk te bekijken hoe zij de onderlinge vergelijkbaarheid van het productaanbod kan vergroten. Omdat het hier vaak om grote internationale verzekeraars gaat, hebben wij ook internationaal aandacht gevraagd voor het belang van een gedeelde taxonomie.

Drempels bij het online regelen van geldzaken

Uit een verkenning naar het belang van digitale vaardigheden hebben wij, op basis van bestaande onderzoeken en gesprekken met experts, een antwoord proberen te vinden op de vraag in hoeverre beperkte digitale vaardigheden de toegang tot financiële dienstverlening belemmeren.

We zien in de praktijk dat een deel van de financiële ondernemingen het onderwerp digitale vaardigheden al op de agenda heeft staan. Ook ondernemen zij activiteiten om de toegang tot dienstverlening voor de groep mensen met beperkte digitale vaardigheden te verbeteren. Aan de andere kant zien we ook dat er voor veel financiële ondernemingen nog ruimte is om hiermee aan de slag te gaan. Ook de overheid kan hierin een rol spelen.

Wij hebben daarom de volgende aanbevelingen gedaan:

1. Erken dat er een bepaalde groep mensen is die (grote) problemen ervaart met digitale financiële dienstverlening;
2. Zoek deze mensen op en ga met hen in gesprek;
3. Wissel kennis uit over onderzoek en effectieve oplossingen.

Verantwoorde keuzes voor een gezonde financiële toekomst

Het nieuwe pensioenstelsel, stijgende rentes en hoge inflatie brengen risico's en onzekerheden met zich mee voor de financiële huishouding van consumenten. Als aanbieders en adviseurs hen geen passende producten bieden en ook doorlopend hun klanten niet blijven ondersteunen, bestaat het risico op verkeerde keuzes en verminderde financiële weerbaarheid. Met financiële problemen als gevolg.

Pensioentransitie

Op het gebied van de transitie naar het nieuwe tweede pijler pensioenstelsel zijn we in continue dialoog geweest met de sector over (invulling van) de nieuwe, veelal open normen die uit de nieuwe Pensioenwet naar voren komen en per 1 juli in werking zijn getreden.

Ook is bestuurder Jos Heuvelman in de Eerste Kamer aangeschoven bij een deskundigenbijeenkomst om over de uitvoerbaarheid van de Wet toekomst pensioenen te spreken.

In die gesprekken met de sector spraken we onze verwachtingen uit, ook haalden we input op waaronder dilemma's en good practices. Die gesprekken hebben we één-op-één gevoerd, maar ook plenair bij de AFM zoals tijdens rondetafelgesprekken die we hebben georganiseerd. Zo hebben we 3 rondetafelgesprekken gehouden over het communicatieplan: 1 rondetafelgesprek voor ondernemingspensioenfondsen, en 2 sessies speciaal voor beroepspensioenfondsen die met specifieke uitdagingen te maken hebben. In december vond een rondetafelgesprek plaats voor pensioenuitvoeringsorganisaties (PUO's) over onder andere deelnemerscommunicatie tijdens de pensioentransitie.

Daarnaast hebben we samen met De Nederlandsche Bank (DNB) 3 bijeenkomsten van het Platform pensioentransitie gehouden, waarbij ook de Pensioenfederatie, het Verbond van Verzekeraars en 6 geselecteerde pensioenuitvoerders zijn aangesloten. Dit gremium biedt de gelegenheid om concrete marktbrede (implementatie)issues tijdig te signaleren en te adresseren. We spreken de sector eveneens door regelmatig presentaties te geven of deel te nemen aan panels tijdens externe bijeenkomsten waarbij de sector in groten getale aanwezig is.

Ook hebben we op 1 juni het jaarlijkse Pensioenevent georganiseerd met bijna 250 bestuurders van pensioenuitvoerders, koepelorganisaties en collega-toezichthouders. We gaven workshops over onder meer de nieuwe normen in de wet en ons toezicht daarop. Uit evaluaties horen wij dat dit een nuttig en gewaardeerd moment is om elkaar treffen en inzicht te krijgen in het gedragstoezicht op de sector.

Guidance over nieuwe wettelijke waarborgen

Om de sector duidelijkheid en sturing te geven bij het implementeren van de nieuwe open normen in de wet, hebben wij leidraden uitgebracht of geüpdatet: over keuzebegeleiding (november 2022), het risicopreferentieonderzoek (februari 2023), communicatieplan (februari 2023), opdrachtbevestiging (juli 2023) en een update van

de leidraad pensioenadvies (juli 2023). Daarnaast voerden we diverse onderzoeken uit en deelden we onze bevindingen sectorbreed. Zo publiceerden we in juni de [Verkenning risicopreferentieonderzoek](#) met good practices en deelden we ook onze bevindingen op de communicatieplannen na de eerste beoordelingen.

Ook in het periodieke Transitiebulletin gingen wij in op verschillende onderwerpen, zoals communicatieplannen en klachtenprocedures. Deze nieuwsbrief verscheen 9 keer in 2023. De pagina's met informatie voor pensioenuitvoerders en consumenten op onze website hebben wij gedurende het jaar ook steeds aangepast naarmate de nieuwe wet steeds meer invulling kreeg.

Onderzoeken ter voorbereiding op de transitie

In 2023 hebben we diverse onderzoeksrapporten gepubliceerd die in het licht stonden van de transitie naar het nieuwe stelsel.

Indexatie-AMvB

Zo hebben wij onderzoek gedaan naar de [communicatie over indexeren](#) op basis van de tijdelijk versoepelde indexatieregels, omdat dit voor deelnemers het eerste tastbare gevolg is van de komende wijziging van het pensioenstelsel. Transparantie is geen doel op zich, maar een middel om wantrouwen en voorzienbare teleurstellingen bij deelnemers te voorkomen.

Uit het onderzoek bleek dat meer dan een derde van de onderzochte pensioenfondsen soms onder de maat presteerde. Zo ontbrak bijvoorbeeld het kwantitatieve inzicht in de generatie-effecten van het toeslagbesluit. Dit is voor deelnemers belangrijke informatie om te kunnen zien welke langetermijneffecten het indexatiebesluit voor hen kan hebben. Waar deelnemers erop vooruitgaan doordat zij eerder meer uitgekeerd krijgen, zijn er dus ook deelnemers die erop achteruitgaan.

We verwachtten dat pensioenfondsen daarnaast duidelijk zouden communiceren waarom het besluit naar het oordeel van het pensioenfondsbestuur evenwichtig en in het belang van de deelnemers is. In de informatie die pensioenuitvoerders met deelnemers deelden, hebben wij vooral de positieve gevolgen van het besluit teruggezien.

Wij riepen daarom de sector nadrukkelijk op om haar communicatie over besluiten die gevolgen hebben voor de pensioenen van deelnemers, nu en straks tijdens de transitie, kritisch te bezien en waar nodig te verbeteren. Deelnemers hebben het recht geïnformeerd te worden over deze besluiten en de gevolgen die het besluit voor hen kan hebben. Verder is met de individuele pensioenfondsen waar een overtreding is geconstateerd, de uitkomst een-op-een teruggekoppeld zodat de deelnemerscommunicatie werd verbeterd. Dit gebeurde in eerste instantie met een normoverdragende brief. In het licht van aangepast AFM-breed handhavingsbeleid is deze later vervangen door een terugkoppelingsbrief. Deze terugkoppelingsbrief wordt niet als informele maatregel aangemerkt en levert op zichzelf geen toezicht-antecedent op.

Figuur 2. Grijs vlekken

Grijze vlekken

Uit de verkenning naar zogeheten 'grijze vlekken' bleek dat bij een ruime meerderheid van de ruim 1 miljoen actieve deelnemers die via een *defined contribution* (DC-)regeling hun pensioen opbouwen, dat maar beperkt gebeurt, omdat de premie-inleg (heel) laag is. Voor hen wordt maar een beperkt pensioen opgebouwd, waarvan zij zich mogelijk niet bewust zijn. Wij riepen de pensioensector, inclusief sociale partners en adviseurs, op om na te denken over manieren om onrealistische pensioenverwachtingen bij deelnemers te voorkomen. We hebben de bevindingen, veelal op verzoek, gepresenteerd aan een aantal externe partijen zoals departementen en de Stichting van de Arbeid.

Gedurende het uitvoeren van dit onderzoek hebben we ook de methodiek en gedachten getoetst bij verschillende sectorpartijen. Daarnaast hebben we ook op het Pensioenevent een tweetal workshops gehouden over dit onderwerp. Hierbij was een breed publiek aanwezig van mensen uit de sector, waaronder bestuurders en directieleden.

Derdepijlerpensioenen

Ook zagen we in een onderzoek op basis van microdata van het Centraal Bureau van de Statistiek dat individuele pensioenproducten (de 'derde pijler') verschillende drempels voor consumenten kennen. Mogelijk bouwen daardoor relatief weinig mensen pensioen op via de derde pijler. Zo is er sprake van onbekendheid en zouden aanbieders de toegankelijkheid en vergelijkbaarheid kunnen verbeteren. Dat zijn dan ook onze aanbevelingen, want met de mogelijke groei van de derde pensioenpijler in het nieuwe stelsel wordt het nog relevanter om drempels voor consumenten te verlagen die een product in de derde pijler willen afsluiten.

Realistische verwachtingen bij scenariobedragen

Pensioenuitvoerders moeten deelnemers informeren over de persoonlijke gevolgen van de pensioentransitie. Een onderdeel hiervan is de voorgeschreven transitiecommunicatie, waar de oude en nieuwe regelingen worden vergeleken en waar scenariobedragen de onzekerheid van de uitkering weergeven. Sectorpartijen treffen voorbereidingen voor deze deelnemerscommunicatie. In de dialoog kwam naar voren dat wanneer de scenariobedragen, zoals gepubliceerd in de transitieplannen, een-op-een zouden worden getoond, deelnemers dan hoge projecties in euro's zullen zien. In goedweersscenario's van de nieuwe regeling kunnen die pensioenverwachtingen voor deelnemers tot en met 50 tot honderden procenten hoger uitvallen dan in het oude stelsel.

Uit de gesprekken die wij eind 2023 voerden met diverse partijen in de sector bleek dat niemand verwachtingen wil wekken die je niet kunt waarmaken. Na het verslagjaar zijn wij preventief met verschillende stakeholders bijeengekomen om hiervoor gezamenlijk een oplossing binnen het wettelijke kader te vinden, voordat de daadwerkelijke transitiecommunicatie aan deelnemers plaats gaat vinden.

Niet tijdig geïnformeerd

Tot slot is uit verdiepend onderzoek naar voren gekomen dat enkele individuele pensioenuitvoerders meerdere, afzonderlijke informatie-verplichtingen uit de Pensioenwet niet hebben nageleefd. De gevolgen van deze overtredingen kunnen ernstig zijn. Zo hebben deelnemers die informatie over hun pensionering te kort voor hun pensioendatum ontvangen, of zelfs daarna, onvoldoende tijd om – vaak impactvolle en complexe – pensioenkeuzes te maken. Naast een waarschuwing bij een aanbieder hebben wij in twee andere gevallen, een verzekeraar en een pensioenfonds, boetes opgelegd. In beide situaties is voor de overtredingen van meerdere normen gezamenlijk één boete opgelegd, en hebben de pensioenuitvoerders ermee ingestemd om deze boetezaak vereenvoudigd af te doen, volgens de Procedure vereenvoudigde afdoening boetezaken AFM.

Aflossingsvrije hypotheeken

Wij zijn tevreden met de resultaten van onze aansporingen van hypotheekaanbieders die de afgelopen 5 jaar 1,68 miljoen klanten hebben benaderd over mogelijke risico's van hun aflossingsvrije hypotheek. Met deze acties hebben de aanbieders klanten in staat gesteld om een bewuste keuze te maken over hun aflossingsvrije hypotheek en om tijdig actie te ondernemen. In die periode is het aantal klanten dat een verhoogd risico loopt flink teruggelopen, met 63%. Natuurlijk daarbij geholpen door de stijging van de woningwaardes. Er zijn ongeveer 744.000 klanten die acties hebben ondernomen om hun financiële situatie te verbeteren. Bijvoorbeeld met een incidentele of periodieke aflossing van hun hypotheek, omzetting naar een deels aflossende vorm of extra sparen.

Voor (potentieel) financieel kwetsbare klanten hebben aanbieders een aanpak op maat ontwikkeld. Hierin zetten zij verschillende instrumenten in uit het preventief beheer, om klanten te helpen.

We hebben de aanpak ook met de sector geëvalueerd. De sector gaf hierbij onder andere aan veel geleerd te hebben over manieren om klanten te activeren. Wij zullen aandacht blijven houden voor aflossingsvrije hypotheeken, zodat hypotheekaanbieders adequate

nazorg bieden aan klanten met een aflossingsvrije hypotheek tot het einde van de looptijd van deze hypotheeken.

Maatwerk bij acceptatie hypotheeken

Na ons onderzoek in 2022 naar borging van verantwoorde verstrekking in het acceptatiebeleid bij maatwerkhypotheeken, hebben wij verdiepend dossieronderzoek gedaan bij drie partijen. Aan één partij hebben we een boete opgelegd wegens het structureel onvoldoende zorgvuldig te werk gaan. De onderneming heeft in ieder geval tussen medio 2019 en medio 2021 maatwerkhypotheeken verstrekt zonder op passende wijze te hebben beoordeeld of dat voor de klanten verantwoord was en bleef. In het acceptatiebeleid ontbrak de nodige sturing en werd op belangrijke punten niet concreet gemaakt in welke situaties een hypotheek verantwoord kon worden verstrekt. We hebben hierbij voor het eerst een boete opgelegd die gerelateerd is aan de omzet. De wet biedt deze mogelijkheid bij zeer draagkrachtige ondernemingen. De onderneming is tijdelijk gestopt met het aanbieden van maatwerk en heeft haar acceptatiebeleid herzien.

Bij de tweede partij werden ook diverse soorten fouten in dossiers geconstateerd, deze waren echter minder structureel en ernstig, waarvoor deze partij een waarschuwingsbrief heeft gekregen. Deze partij heeft inmiddels verbeteringen doorgevoerd. Het onderzoek bij de derde partij loopt nog. Met een sectorbrief hebben wij de rest van de sector geïnformeerd over de eisen die aan het acceptatiebeleid worden gesteld.

Overkreditering consumptief krediet

In 2023 zijn diverse formele handhavingstrajecten opgestart naar aanleiding van een marktbreed onderzoek naar de naleving van de norm ter voorkoming van overkreditering in consumptief krediet. Uit het onderzoek bleek dat meerdere partijen niet voldeden aan deze norm. Alle partijen waarbij onvolkomenheden zijn geconstateerd zijn overgegaan tot aanpassing van hun acceptatiebeleid. Bij de partijen waarbij formeel gehandhaafd wordt, worden alle betrokken klanten gecompenseerd.

Buy now, pay later

Na onze [verkenning naar buy now, pay later](#) (BNPL) in 2022 is er veel maatschappelijke aandacht voor dit fenomeen geweest. Om ons voor te bereiden op toezicht op deze nieuwe vorm van financiële dienstverlening, uit hoofde van de herziene CCD, hebben wij gesprekken gevoerd met big tech-partijen en big retail-partijen die mogelijk onder ons toezicht komen. Verder hebben we een sectorbijeenkomst georganiseerd, data-uitvragen gedaan en spraken we op regelmatige basis de voornaamste aanbieders van BNPL. Onze aandacht ging daarbij vooral uit naar verantwoorde kredietverstrekking, achterstandsbeheer, verdienmodellen en informatieverstrekking. Ook hebben wij oog voor de rol die BNPL kan vervullen bij het verduurzamen van de samenleving.

Bij BNPL spelen grote technologiebedrijven een rol. Die voeren hun activiteiten vaak over landsgrenzen heen uit en zullen voor hun activiteiten op de Nederlandse markt onder het toezicht vallen van de toezichthouder in het thuisland. We investeerden daarom ook in internationale samenwerking in het toezicht op BNPL-aanbieders.

Wij zijn positief over de [gedragscode die de sector heeft gelanceerd](#) om consumenten beter te beschermen. Hierin staat een aantal punten waarvoor wij aandacht hebben gevraagd. Een individuele BNPL-aanbieder gaat bijvoorbeeld onder meer ‘schuldenstapeling’ tegen door iemands account te blokkeren als er al een betalingsachterstand is. Omdat de implementatie van nieuwe regelgeving enkele jaren gaat duren, is deze gedragscode in de tussentijd een stap vooruit. Wij zijn vooral positief over het aangekondigde onderzoek over BKR-aansluiting en dringen er bij aanbieders op aan om hier snel invulling aan te geven.

Wij verwelkomen ook de toezegging in de gedragscode dat aanbieders gaan onderzoeken in hoeverre de incassokosten die de consument betaalt bij te laat betalen, aansluiten bij de werkelijke kosten voor incasso bij individuele aanbieders. Uit onze verkenning bleek dat dit een verdienmodel kon zijn voor aanbieders, wat niet in het belang van de consument is.

Aandacht voor financiële situatie/periodiek inzicht

Bij financieel dienstverleners hebben wij op verschillende momenten aandacht gevraagd voor het ondersteunen van klanten bij het op orde houden van hun financiële huishouding. Daarnaast hebben wij met initiatiefnemers gesproken die mensen helpen meer inzicht te krijgen in hun financiële situatie. Het blijft uitdagend om mensen te verleiden aandacht te besteden aan hun financiële situatie en ook de stap naar actie te laten zetten als dat nodig is. Dit kan door bijvoorbeeld te besparen op uitgaven, extra vermogen voor later op te bouwen of de lasten te verlagen door het aflossen van consumptief krediet. Wij blijven met stakeholders in gesprek om te zoeken of er ruimte is voor een voor consumenten laagdrempelig, periodiek financieel onderhoud.

Klantbelang centraal bij closed book-portefeuilles

Veel levensverzekeraars beschikken over zogenaamde ‘closed book’-portefeuilles. Dit zijn verzekeringen die niet meer worden verkocht, maar voor bestaande klanten nog jarenlang doorlopen. Verzekeraars blijven verantwoordelijk voor de zorgplicht richting klanten van producten die niet meer verkrijgbaar zijn, terwijl de systemen vaak verouderd en duur in onderhoud zijn. Naarmate het aantal levensverzekeringen in de portefeuille afneemt, nemen de beheerkosten per polis toe.

In het verslagjaar hebben wij de dienstverlening en uitbesteding bij closed book-portefeuilles van individuele levensverzekeringen onderzocht. [Hieruit](#) bleek tot onze tevredenheid, dat alle onderzochte verzekeraars een strategie hebben opgesteld over hoe om te gaan met hun closed book-portefeuille. In de relatie tussen verzekeraars en gevolmachtigd agenten zagen we ruimte voor verbetering. Vanuit de sector is positief gereageerd op [de publicatie](#) die we hierover naar buiten hebben gebracht. Rond de dienstverlening en informatieverstrekking aan klanten leken zich op dit moment geen acute risico's voor te doen. We blijven de ontwikkelingen nauw monitoren om te borgen dat het klantbelang ook bij deze producten centraal blijft staan.

Een veilige financiële transitie naar een duurzame samenleving

Duurzaamheid bij beleggingsdienstverlening en in de informatieverstrekking

Om een goed beeld te krijgen van hoe transparant financiële ondernemingen zijn over de impact die hun producten maken op duurzaamheidsdoelen, hebben wij in 2023 banken, beleggingsondernemingen, verzekeraars en pensioenuitvoerders een self-assessment over de SFDR voorgelegd. Het self-assessment bestond uit vragen die partijen moesten beantwoorden over waar zij staan in de naleving van SFDR en (indien van toepassing) de integratie van duurzaamheidsvoorkeuren en -factoren in de geschiktheidstoets en in het productontwikkelingsproces (PARP).

Partijen gaven aan dat zij door het invullen van het self-assessment hun kennis over de duurzaamheidswetgeving vergroot hebben en beter weten waar zij nog verbeteringen moeten doorvoeren. Daarnaast kwam uit het onderzoek onder meer naar voren dat partijen voortvarend aan de slag zijn om duurzaamheid mee te nemen in hun dienstverlening en informatieverstrekking.

Als verdieping op het self-assesment zijn er met 9 marktpartijen gesprekken gevoerd om meer zicht te krijgen op de implementatie in de praktijk. Zo hebben wij onder meer een beeld gekregen in welke mate klanten in staat zijn producten te kopen die bij hun duurzaamheidswensen passen. Na 2023 zullen we onze bevindingen met de markt delen.

Op 1 januari 2023 is de volledige Taxonomieverordening (Taxonomie) ingegaan en zijn ook de onderliggende technische standaarden (RTS) van kracht. Dit betekent voor vrijwel alle partijen dat ze aanvullende maatregelen hebben moeten treffen om aan de SFDR en Taxonomie te voldoen.

Leidraad duurzaamheidsclaims

De Leidraad duurzaamheidsclaims die wij in oktober 2023 hebben gepubliceerd biedt ondernemingen handvatten om te voldoen aan

de bestaande normen voor informatieverstrekking over duurzaamheid. De financiële sector heeft een cruciale rol bij de verduurzaming van de economie. In (marketing)uitingen van financiële marktpartijen staan vaak duurzaamheidsambities en andere duurzaamheidsclaims beschreven. Vanuit de sector hebben wij positieve geluiden over de leidraad gehoord.

Wij vinden transparantie over duurzaamheidsaspecten van groot belang. Wij zien de groeiende aandacht hiervoor bij marktpartijen dan ook als een positieve ontwikkeling. Informatie moet correct, duidelijk en niet-misleitend zijn. Dit geldt ook voor duurzaamheidsclaims, zodat *greenwashing* en daarmee teleurstelling bij consumenten voorkomen wordt. De leidraad hanteert 3 overkoepelende uitgangspunten ten aanzien van duurzaamheidsinformatie:

1. juist, representatief en actueel;
2. concreet en goed onderbouwd;
3. begrijpelijk, passend en vindbaar.

Duurzame hypotheek

Wij hebben de markt geïnformeerd over reclameregels bij krediet, in het bijzonder bij het adverteren voor hypotheekleningen waarbij de klant extra kan lenen voor duurzaamheidsmaatregelen. In de periode na het versturen van deze brief hebben we in veel gevallen goede toepassing van de regels teruggezien en nog maar een enkele reclame-uiting waargenomen die niet (volledig) voldeed.

Klimaatschade

De gevolgen van klimaatverandering raken ook consumenten en hun financiële producten.

Onverzekerd of onderverzekerd

Wij hebben in 2023 op basis van doorlopende monitoring van verzekeringsvoorwaarden geconstateerd dat de verzekeraarbaarheid tegen overstromingsschade als gevolg van lokale neerslag en overstroming van een secundaire waterkering is toegenomen. Een secundaire waterkering is een bescherming tegen water dat geen grote rivier of zee is. Verder lopen er gesprekken tussen de sector en de overheid

over mogelijke oplossingen om de verzekerbaarheid nog verder uit te breiden naar schade voor grote overstromingen van primaire waterkeringen.

Wij zien deze ontwikkelingen als een positieve stap in de richting van verzekerbaarheid van klimaatrisico's. In 2021 hebben wij de discussie hierover aangezwengeld met [een onderzoek naar de invloed van klimaatverandering op schadeverzekeringen](#). Wij deden een oproep aan de overheid en de sector om hierover met elkaar het gesprek aan te gaan.

Ook nu overleggen wij nog met stakeholders. Wij bevorderen hierdoor zowel op nationaal als internationaal niveau bewustwording en actie met betrekking tot klimaatgerelateerde onverzekerbaarheid en onderverzekering, onder meer via herhaling van eerdergenoemde oproep aan de sector en overheid, kennisdeling met belanghebbenden (waaronder internationale toezichthouders) en deelname aan internationale samenwerkingsverbanden en conferenties.

Klimaatrisico meewegen met woningwaarde

Een onderzoek naar de [gevolgen van klimaatrisico's voor de woningwaarde](#) kreeg in 2023 veel media-aandacht. Door langdurige droogte lopen bijvoorbeeld bijna 1 miljoen woningen in ons land risico op funderingsschade. Schade door overstromingen is niet altijd gedekt terwijl de schade door overstromingen in de EU in het eerste decennium van deze eeuw gemiddeld 4 miljard per jaar bedroeg. Dit soort risico's worden nu niet meegenomen bij het vaststellen van de waarde van een woning (ingeprijsd) en daar zou nadrukkelijker naar gekeken moeten worden, vinden wij. Zo valt te denken aan de invoering een klimaatlabel voor woningen, vergelijkbaar met het energielabel.

MiCAR

Met de komst van Markets in Crypto Assets Regulation (MiCAR) komt er in 2024 een belangrijk toezichtsterrein op de AFM af. Om goed voorbereid te zijn op deze impactvolle uitdaging, hebben wij in 2023 gewerkt aan verschillende doelstellingen, zoals kennisopbouw, het voorbereiden van marktpartijen op de komst

van MiCAR en het opzetten van toezichtprocessen, waaronder het proces van vergunningaanvragen dat in het tweede kwartaal van 2024 zal starten. Ook hebben wij geïnvesteerd in nationale en Europese samenwerking, onder andere door nauwe samenwerking met DNB en door actief bij te dragen aan de Technische Standaarden van ESMA.

Wij hebben diverse activiteiten verricht.

- Wij hebben ingezet op Europese toezichtconvergentie ten aanzien van het toezicht op cryptoactiva en cryptodienstverleners. Zo hebben wij via ESMA zaken ingebracht en onderling contact gehad met toezichthouders om kennis uit te wisselen.
- We hebben de samenwerking met DNB gezocht om ons voor te bereiden op de nieuwe toezichttaak.
- We hebben onze kennis over de cryptomarkt opgebouwd. Zo hebben wij verschillende marktverkenningen en analyses uitgevoerd om risico's in de markt beter te doorgronden.
- We hebben kennisgemaakt met de nieuwe marktpartijen, de *crypto assets service providers* (CASPs). Hierbij is de voorbereiding op en communicatie over de vergunningverlening voor CASPs een van de belangrijkste activiteiten. Wij zullen namelijk al in het tweede kwartaal van 2024 beginnen met het ontvangen van vergunningaanvragen. Wij hebben hierover informatie [op onze website gezet](#) en een emailadres opengesteld voor marktpartijen: crypto@afm.nl.
- De nieuwe taken die volgen uit MiCAR zijn niet alleen voor de cryptosector maar ook voor de AFM een impactvolle verandering. Wij hebben in 2023 veel tijd geïnvesteerd in de implementatie van nieuwe wetgeving en voorbereiding van ons toezicht. We hebben ervoor gekozen een centraal team op te richten om ons voor te bereiden op MiCAR. Om te voldoen aan onze nieuwe taken hebben wij nieuwe mensen geworven, toezichtprocessen ingesteld voor met name het beoordelen van vergunningaanvragen, en het op orde krijgen van de data- en IT-infrastructuur.

Andere activiteiten en doorlopend toezicht

Integere en beheerste bedrijfsvoering noodzakelijk

Een deel van de financieel dienstverleners (FD'ers) voldoet niet aan de minimale vergunningseisen, zo is gebleken uit onderzoek dat in de [Marktindrukken 2023](#) is gepubliceerd. Het onderzoek richtte zich op vergunninghouders die al eerder een maatregel kregen opgelegd, om te zien wat het effect van de maatregelen is geweest. De uitkomsten waren teleurstellend. Het niet voldoen aan vergunningseisen of onvoldoende risicomanagement bijvoorbeeld op het gebied van informatie-beveiliging, kunnen het klantbelang schaden. Op de AM-dag heeft AFM-bestuursvoorzitter Laura van Geest opgeroepen dat bij adviseurs op alle gebieden het huis op orde moet zijn.

Wij verwachten dat iedere FD'er die een vergunning heeft en wil behouden voldoet aan de basisvereisten. Naar aanleiding van onderzoeken naar naleving van wet- en regelgeving die verband houden met de vergunningseisen zijn er 15 waarschuwingen afgegeven aan FD'ers die hier niet aan voldeden. Daarom is de naleving van 'integere en beheerste bedrijfsvoering' ook in 2024 een speerpunt van toezicht-afdelingen.

Bij een financieel dienstverlener is uit een onderzoek naar voren gekomen dat gedurende een periode van ruim 3 jaar, structureel en deels opzettelijk, uiteenlopende overtredingen zijn begaan. Uit de opeenstapeling van overtredingen trekken we de conclusie dat de instelling geen adequaat beleid heeft gevoerd dat een integere uitoefening van haar bedrijf waarborgde. Daarvoor is zij [beboet](#). Zo werd in meerdere gevallen onjuiste, onduidelijke en/of misleidende informatie over verzekeringen verstrekt. Ook sjoemelde deze instelling met klantbeoordelingen op haar website, waardoor negatieve reviews zo veel mogelijk aan het zicht werden onttrokken. Daarnaast werd belangrijke verzekeringsinformatie, zoals het polisblad en de voorwaarden, uitsluitend per email of via de website verstrekt, zonder dat klanten hiervoor op ondubbelzinnige wijze toestemming hadden gegeven.

Productontwikkeling en review van producten naar een hoger niveau

Aanbieders moeten bij de ontwikkeling van financiële producten op een evenwichtige wijze de belangen van klanten meewegen. Dit jaar hebben we onder andere bij schadeverzekeraars producten gezien, waaronder opstalverzekeringen en beroepsarbeidsongeschiktheidsverzekeringen, waarbij dat niet het geval was. We hebben daarom een aantal keer handhavend opgetreden. Dit heeft direct geleid tot een verbetering van de doelgroepbepaling en scenarioanalyses. Ook hebben we er bij enkele aanbieders voor gezorgd dat hun productontwikkeling- en reviewproces is of wordt verbeterd. We hebben gezien dat aanbieders in 2023 goed opvolging hebben gegeven aan onze aandachtspunten uit het onderzoek van 2022. Met de blijvende aandacht voor dit onderwerp borgen we ook op de lange termijn de kwaliteit van producten bij deze aanbieders.

Innovatie

De AFM heeft afgelopen jaar doorlopend gesprekken gevoerd met verschillende (externe) stakeholders om innovatieve ontwikkelingen in de markt te volgen, zoals met marktpartijen en collega-toezicht-houders. Onze aandacht ging onder andere uit naar de ontwikkelingen op het gebied van *embedded finance* en *decentralized finance*. Ook volgen wij de ontwikkelingen van bijvoorbeeld *Digital Engagement Practices*.

Via de InnovationHub hebben we dit jaar gesprekken gevoerd met partijen over verschillende concepten (producten en dienstverlening), en daarbij in een tijdig stadium wet- en regelgeving verduidelijkt.

Voorbeeldgedrag in de top

De AFM heeft afgelopen jaar gekeken naar voorbeeldgedrag in de top van grote ondernemingen en bewezen methodes met hen gedeeld. Van belang is dat de ondernemingen deze werkwijzen in hun processen borgen en blijven reflecteren op hun toon aan de top.

Toezicht op de BES-eilanden

In 2023 heeft de AFM in haar toezicht op Bonaire, Sint Eustatius en Saba (BES) voornamelijk aandacht besteed aan verantwoorde kredietverstrekking, passende advisering en voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme. Dit toezicht heeft zowel online als ter plaatse plaatsgevonden. Dossiercontroles waren daarbij het voornaamste toezichtmiddel. Ook hebben we in 2023 samen met DNB een seminar voor de financiële sector op de BES georganiseerd. Daarnaast hebben we op verschillende terreinen samengewerkt met toezichthouders binnen het Koninkrijk der Nederlanden. In 2023 hebben we 1 vergunningaanvraag in behandeling genomen en voor 11 personen (her)toetsingen uitgevoerd.

Vergunningen, signalen en meldingen

In 2023 heeft de AFM 240 vergunningen verleend aan financieel dienstverleners. 20 aanvragen hebben uiteindelijk niet tot een vergunningverlening geleid. Daartegenover staat dat 453 financieel dienstverleners de markt hebben verlaten. Grosso modo betekent dit een afname van het aantal in Nederland gevestigde financieel dienstverleners (adviseurs en bemiddelaars) met een zelfstandige vergunning. Dit past bij de consolidatieslag in de sector die al een aantal jaren plaatsvindt. Zo zien we overnames terug in het aantal (losse) personentoetsingen, de omvang en aard van de aanmeldingen voor aangesloten ondernemingen en de complexiteit van bijvoorbeeld rechtsvormwijzigingen. Daarnaast hebben in 2023 zich 264 Europese Paspoorthouders gemeld. Dit zijn ondernemingen die vanuit het buitenland met de aldaar verkregen vergunning in Nederland activiteiten mogen verrichten.

Figuur 3. Vergunningen

Meldingen en signalen

Tabel 1. Overzicht van aantal signalen, meldingen en incidentmeldingen van marktpartijen binnen financiële dienstverlening in 2022 en 2023. Signalen zijn meldingen die het AFM-toezicht raken, die kunnen afkomstig zijn van consumenten, marktpartijen en AFM-medewerkers.

Meldingen zijn verplichte en vrijwillige meldingen uit de sector over mogelijke misstanden of overtredingen van wet- en regelgeving. Incidentmeldingen zijn verplichte meldingen over incidenten binnen de eigen onderneming die van invloed kunnen zijn op de betrouwbaarheid van beleidsbepalers, de integere en beheerste bedrijfsvoering en de continuïteit van de onderneming.

	2023	2022
Signalen	469	415
Meldingen	148	129
Incidentmeldingen	28	27

AFM-brede toezichtprioriteit: tegengaan van crimineel gedrag in de financiële sector

Financieel-economische criminaliteit vormt een bedreiging voor het vertrouwen in de financiële sector. Het is een van de kerndoelstellingen van de AFM om crimineel gedrag in de financiële sector aan te pakken.

Onderzoek naar beleggingsfraude

De signalen en meldingen die wij hebben ontvangen van consumenten en marktpartijen hebben wij beoordeeld en verrijkt, en vervolgens geprioriteerd met behulp van onze risicoanalyses. Op basis hiervan voerden wij ook nadere onderzoeken uit. In 2023 heeft dit onder meer geresulteerd in 4 aangiftes bij het Openbaar Ministerie waarmee beleggingsfraudes konden worden gestopt. Als gevolg van deze fraudes zijn beleggers voor een kleine €100 miljoen gedupeerd. De ruime media-aandacht voor deze aangiftes had ook een belangrijke functie om consumenten te waarschuwen niet op dit soort 'te mooi om waar te zijn'-aanbiedingen in te gaan.

Ook hebben we in het verslagjaar onze pijlen nadrukkelijk gericht op malafide opdringerige verkopers van financiële producten, zogeheten *boiler rooms*. Op onze website hebben we 46 openbare waarschuwingen tegen dit soort ondernemingen gepubliceerd. Verder hebben we onze werkwijze aangescherpt: zo publiceren we nu ook IBAN-nummers van malafide partijen en verzoeken we, daar waar mogelijk, webhosts om websites van malafide partijen offline te halen. Dit om de schade voor toekomstige consumenten te beperken.

Daarnaast hebben we een aantal onderzoeken uitgevoerd naar de rol van influencers bij het werven van beleggers voor een illegale beleggingsonderneming. Op basis van de onderzoeken wordt nu bepaald of er over gegaan moet worden tot handhaving.

Thematische onderzoeken op basis van risicoanalyse

Naast onderzoeken naar aanleiding van concrete signalen en meldingen, beoordelen wij ook trends en ontwikkelingen in de financiële sector op mogelijke risico's van crimineel gedrag. Zo hebben we in 2023 een verkennend onderzoek gedaan naar de beheersing door onder toezicht staande ondernemingen van de

risico's van cybercriminaliteit via hun IT-systemen. Deze verkenning vormde vooralsnog geen aanleiding voor een diepgaander vervolg.

Voorkomen van witwassen en terrorismefinanciering en naleving van de sanctieregelgeving

De afgelopen jaren hebben wij gezien dat (beheerders van) beleggingsinstellingen en beleggingsondernemingen de Wet ter voorkoming van witwassen en financiering van terrorisme (Wwft) en Sanctiewet (Sw) op belangrijke onderdelen beter naleven, zoals risicobeoordeling en beleid, het melden van ongebruikelijke transacties en het volgen van opleidingen door medewerkers. Er is nog ruimte voor verbetering ten aanzien van het monitoren van transacties en het volgen van de noodzakelijke opleidingen door beleidsbepalers. Dat is gebleken uit de [beantwoording van de vragenlijsten](#) die wij jaarlijks uitsturen. Gezien de verbeteringen binnen ondernemingen hebben wij wel besloten om deze vragenlijst niet meer jaarlijks uit te sturen, maar tweejaarlijks.

De informatie uit de periodieke uitvragen gebruiken wij als basis om ons toezicht op de naleving van Wwft en Sw risicogestuurd uit te voeren. Zo zijn wij bij in totaal 6 beleggingsondernemingen en beheerders van beleggingsinstellingen een thematisch onderzoek gestart naar de naleving van de Wwft ten aanzien van uiteindelijke begunstigen. Verder hebben wij 10 instellingspecifieke onderzoeken uitgevoerd, waarvan er 7 zijn afgerond. Als er sprake was van overtredingen hebben we wij actie ondernomen. In totaal heeft dit in 2023 geleid tot 4 boetes en meerdere andere formele en informele maatregelen.

Omdat witwassen, terrorismefinanciering en sanctie-overtredingen grensoverschrijdende fenomenen zijn, hebben we in verschillende onderzoeken internationale samenwerking gezocht en zijn we verder nauw betrokken geweest bij internationale samenwerkingsverbanden. Zo namen we in 2023 deel aan het Standing Committee voor de bestrijding van witwassen en terrorismefinanciering (AMLSC) en de AML/CFT *supervisory colleges*. Ook hebben we bijgedragen aan de ontwikkeling van (inter)nationale wet- en regelgeving zoals de modernisering van de Sanctiewet, Anti-Money Laundering Authority Regulation (AMLAR) en de implementatie van de Verordening betreffende bij geldovermakingen en overdrachten van bepaalde cryptoactiva te voegen informatie.

3. Toezicht op kapitaalmarkten

Goed functionerende kapitaalmarkten dragen bij aan de economie en het duurzaam financieel welzijn van huishoudens. Kapitaalmarkten spelen een belangrijke rol bij de allocatie van kapitaal ten behoeve van economische activiteiten, de herverdeling van financiële risico's, de financiering van verduurzaming en de energietransitie. Het is cruciaal dat marktpartijen vertrouwen hebben in de goede werking van de markt. De AFM ziet er daarom op toe dat alle betrokken marktpartijen hun verantwoordelijkheid nemen om te zorgen dat de handel betrouwbaar, transparant en eerlijk verloopt.

Technologische ontwikkelingen en verregaande digitalisering, voortzettende internationalisering en toenemende aandacht voor verduurzaming hebben impact op de structuur van de markten en het gedrag van handelspartijen. In deze veranderende omgeving zetten wij ons in voor integer handelsgedrag, en robuuste en transparante kapitaalmarkten. Ook in 2023 hebben wij aandacht besteed aan de impact van digitalisering, internationalisering en verduurzaming op de marktstructuur en op het gedrag van handelspartijen.

Om te zorgen voor een goede werking van de kapitaalmarkten is een Europese aanpak noodzakelijk. Eerlijk handelsgedrag voorkomt dat kosten en risico's op andere partijen worden afgewenteld en het vertrouwen in de markt wordt ondermijnd. Goed werkende kapitaalmarkten dragen bij aan de economie en het duurzaam financieel welzijn van Nederland.

Resultaten

- Toezichtaanpak is versterkt door scherp te letten op de naleving van transactierapportageverplichtingen voortkomend uit *Markets in Financial Instruments Regulation* (MiFIR), *European Market Infrastructure Regulation* (EMIR) en *Securities Financing Transactions Regulation* (SFTR). Dit draagt bij aan transparantie en eerlijk handelsgedrag.

- De kwaliteit van de aangeleverde transactiedata is verbeterd. Instellingen zijn nadrukkelijk gewezen op de eigen verantwoordelijkheid voor deze data en in ons toezicht is scherp gelet op de naleving van rapportageverplichtingen onder MiFIR, EMIR en SFTR. Op deze manier zorgen wij voor voldoende transparantie op de kapitaalmarkten.
- Door onze inspanningen kan de markt zich beter voorbereiden op de komst van *Digital Operational Resilience Act* (DORA), de review van *Investment Firm Directive* (IFD) en *Investment Firm Regulation* (IFR), *Markets in Crypto-Assets Regulation* (MiCAR) en regelgeving over duurzaamheid. We hebben ze voortdurend op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen en reiken handvatten aan. Hierdoor waarborgen we mede de robuustheid van de kapitaalmarkten.
- Wij hebben aandacht gevraagd voor de ESMA-opinie die duidelijkheid geeft wanneer systemen van marktpartijen kwalificeren als multilaterale handelssystemen. De verscherpte toezichtaandacht heeft onder meer geleid tot passende vergunningaanvragen, waardoor de robuustheid en efficiëntie van de kapitaalmarkt wordt bevorderd evenals het level playing field.
- De wijze waarop instellingen beleggers tijdig en juist informeren is verbeterd. Door het leveren van input voor de ESMA-guidance over en gesprekken met de markt weten de instellingen wat van hen verwacht wordt.
- Wij hebben ons zich ingezet voor een integralere Europese toezichtaanpak op de kapitaalmarkten. We hebben gepleit voor een gecentraliseerde EU-set aan kapitaalmarktendata, zodat financiële risico's en grensoverschrijdend marktmisbruik eerder in kaart kunnen worden gebracht. Dit draagt bij aan een integere financiële markt in heel Europa.

Platformoverstijgend marktmisbruiktoezicht

Bevorderen nationale en internationale samenwerking

Om krachtig op te kunnen treden tegen platformoverstijgend marktmisbruik hebben we in 2023 samengewerkt met verschillende nationale en internationale toezichthouders. Met specifieke aandacht voor de commodity derivaten en de energiemarkt (onder andere de TTF-gas- en emissierechtenhandel).

Het toezicht op de integriteit van de TTF-markt is versterkt door samenwerking met de Autoriteit Consument en Markt (ACM) op het gebied van markt surveillance. Leverbare gasvoorraad en Title Transfer Facility- (TTF-)futures, die aan deze markt gekoppeld zijn voor het adequaat functioneren van de gasmarkt, zijn belangrijk. Door samenwerking wordt voorkomen dat we dubbel werk verrichten. Ook zijn duidelijke afspraken gemaakt wie waarnaar kijkt. Daarnaast zijn de banden met diverse internationale toezichthouders aangehaald door middel van werkbezoeken en stages. Dit helpt bij goede afstemming van toezicht over de eigen landsgrenzen heen.

Toezicht algoritmische handel en machine learning

Nieuwe technieken, zoals algoritmische handel en *machine learning*, bieden kansen. Maar ze kunnen ook risico's met zich meebrengen. Denk hierbij aan gebrek aan uitlegbaarheid en het risico op manipulatie. Om te zorgen dat marktpartijen integer handelen en op een verstandige manier gebruik maken van algoritmes en machine learning is afgelopen jaar ons toezicht op deze handel aangescherpt. We hebben meerdere studies gepubliceerd over deze onderwerpen, waaronder '[Statistical Predictions of Trading Strategies in Electronic Markets](#)' (Oxford-AFM Studie) en '[Machine Learning in Algorithmic Trading](#)'. De resultaten van deze studies zijn gedeeld met de markt, onder meer op de [AFM Capital Markets Day 2023](#), en met toezichthouders wereldwijd (IOSCO, ESMA, etc.). Wij proberen dan ook niet alleen onze eigen toezicht te verbeteren, maar ook de sector en andere toezichthouders te beïnvloeden.

Sneller ingrijpen

Het correct gebruiken van insiderlijsten door uitgevende instellingen (en hun adviseurs) kan toezicht helpen met het doen van onderzoek naar mogelijke handel in voorwetenschap door een persoon met toegang tot dergelijke informatie. Verder worden platformen aangespoord om hun surveillance-activiteiten te versterken.

Zo hebben we via bilaterale meetings met platformen, de zogenoemde *Market Conduct Meetings*, en thematisch intern onderzoek naar hun volwassenheid, de platformen aangespoord om het aantal *Suspicious Transactions and Order Reports* (STORs): te vergroten en de systems en controls op orde te houden. Deze *Market Conduct Meetings* zijn een vast onderdeel van ons toezicht geworden aangezien de markt continu in ontwikkeling is en aandacht hiervoor noodzakelijk blijft.

Adequate beheersing van cruciale onderdelen van de kapitaalmarkt

Om de robuustheid van de kapitaalmarkten te waarborgen, kijken we regelmatig of de cruciale onderdelen van de kapitaalmarkten nog adequaat worden beheerst. In 2023 hebben we meerdere onderzoeken uitgevoerd bij handelaren voor eigen rekening (HER's), handelsplatformen en post-trade partijen. Deze onderzoeken richtten zich onder andere op de informatiebeveiliging, de algoritmische handel, het beloningsbeleid en de cultuur van de organisatie.

Ook is onderzoek gedaan naar risico's die verstoring van de kapitaalmarkten tot gevolg kunnen hebben en is gekeken welke beheersmaatregelen nodig zijn om deze risico's te voorkomen. Zo is bijvoorbeeld bij de informatiebeveiliging van handelsplatformen en HER's is door middel van opgevraagde documentatie en interviews gekeken naar beheersmaatregelen. Met de inzichten konden wij de volwassenheid van informatieveiligheid bij HER's en handelsplatformen toetsen. In 2024 worden de *good practices* gepubliceerd.

Verder is het toezicht geïntensiveerd op de instellingen die een grote rol spelen bij de robuustheid van de kapitaalmarkt. Verschillende partijen zijn onder verscherpt toezicht gezet. In het kader van de vertrouwelijkheid kunnen deze instellingen niet worden genoemd.

Tenslotte hebben we onze standpunten en wensen ingebracht bij onder meer de MiFIR-review. In Nederland heeft dit geleid tot een verbod op *Payment for Order Flow*; ook staat de uitgebreide consolidated tape (centrale bundeling van handelsinformatie) door onze inbreng hoog op de Europese agenda. Daarnaast zijn onze voorstellen van transparantiebevordering (RTS1 en RTS2) grotendeels overgenomen. Verder hebben we ons in Europees verband hard gemaakt voor de ontwikkeling van het *European Single Access Point* (ESAP).

Naleving van nieuwe duurzaamheidsregelgeving

Om een transparante en integere kapitaalmarkt te waarborgen, is tijdige, juiste en volledige informatie voor de markt essentieel. Dit geldt ook voor duurzaamheidsclaims. We hebben onderzoek gedaan naar de netzeroclaims in verschillende prospectussen en persberichten. Er is daarbij vooral gelet op de validiteit van de onderbouwing die uitgevende instellingen daarbij leverden. Wij zijn tot de conclusie gekomen dat er weinig informatie is aangetroffen in de persberichten en conceptprospectussen om netzeroclaims te staven.

In onze [Leidraad duurzaamheidsclaims](#) hebben we duidelijkheid gegeven over de vereisten van deze claims: informatie over duurzaamheid moet onder andere correct, duidelijk en niet-misleitend zijn. Wij hebben de markt gevraagd om hier extra aandacht aan te besteden.

We willen voorkomen dat uitgevende instellingen en financiële marktpartijen zichzelf en/of hun financiële producten als ‘groen’ affichereren, maar dit in werkelijkheid niet zijn. Om dit te voorkomen, hebben we in 2023 vooral gezorgd voor de ESMA-guidance over dit onderwerp, door gesprekken met de markt en door gesprekken met individuele partijen. Ook hebben wij bijdragen geleverd aan verschillende ESG-events met uitgevende instellingen en hun adviseurs. Hierbij konden wij onze verwachtingen voor de onderbouwing van duurzaamheids-

kenmerken toelichten en marktpartijen konden hun aandachtspunten kenbaar maken. Deze inzichten heeft de AFM ook ingebracht bij ESMA.

Intensivering datagedreven toezicht

In het kader van het bevorderen van toezicht op de naleving van rapportageverplichtingen wordt de benodigde EMIR, MiFIR en SFTR-data structureel ontsloten op ons *managed data platform* (MDP). Dit leidt tot betere structurele automatische en ad-hoc controles op data-kwaliteit. Ook worden *order book-data* ingezet om MiFIR-transacties tegen een andere bron te controleren. Voor controle op de juiste naleving van de meldingsverplichtingen is meldingendata voor het eerst samengevoegd met andere databronnen zoals jaarverslaggeving en transactierapportage. Dit heeft tot 19 correcties in publieke registers geleid.

In 2023 hebben wij ons toezicht verder geautomatiseerd en data-gedreven ingericht. Onze belangrijkste datastromen - EMIR, MiFIR, en SFTR - worden nu structureel verwerkt, geanalyseerd en gevisualiseerd. Effectiviteit en efficiëntie is hiermee vergroot en stelt ons in staat nieuwe marktontwikkelingen nog beter te volgen.

Om de kwaliteit van transactiedata verder te verbeteren hebben wij BaFIN en de AMF bezocht. Deze werkbezoeken hebben in het teken gestaan van het opzetten van een structurele kennisuitwisseling omtrent succesvol datagedreven toezicht op verschillende transactierapportageregimes. Ook zijn er werkafspraken gemaakt voor uitwisseling van gedetecteerde issues met de kwaliteit van de data bij beleggingsondernemingen waar een andere NCA de verantwoordelijke toezicht-houder voor is. Dit heeft geleid tot meerdere signalen aan ons. Deze zijn opgevolgd en hebben geleid tot verbetering in de rapportages.

Vanuit de meldplicht is met ESMA een dagelijkse uitwisseling van shortsell data opgezet (centraliseren en delen van data) om ons toezicht effectiever te maken. Verder participeren wij in verschillende ESMA data quality reviews om samen de lat steeds hoger te leggen. Naast bovengenoemde resultaten testen wij continue nieuwe methoden om ons toezicht zo effectief mogelijk te houden. Een concreet

voorbeeld hiervan is dat we ordergegevens van onder toezicht staande handelsplatformen gebruiken als onafhankelijke bron om de kwaliteit van gerapporteerde transacties te verbeteren.

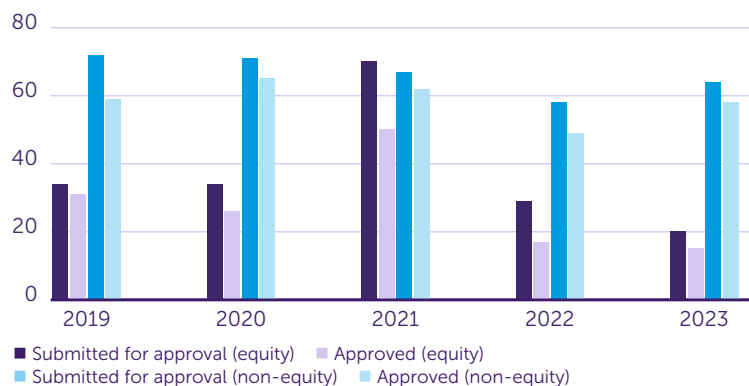
Andere activiteiten en doorlopend toezicht

Prospectustoezicht

Binnen het prospectus- en biedingentoezicht hebben we onze toetsingsstrategie aangescherpt met de introductie van de zogenoemde 'Prospector' tool. Deze tool stelt ons nu in staat een aantal verplichte prospectusonderdelen automatisch te toetsen. Hierdoor verloopt het toetsingsproces efficiënter.

Over informatieverstrekking voorafgaand aan de uitgifte of notering van duurzame obligaties hebben wij dit jaar duidelijke verwachtingen gecommuniceerd aan de markt en zijn adviseurs. Zo zorgen wij ervoor dat het prospectus alle nodige informatie presenteert voor een wel-overwogen beleggingsbeslissing in deze groene producten en voorkomen we greenwashing of slecht onderbouwde duurzaamheidsclaims.

Figuur 4. Aantal prospectussen, ingediende equity en non-equity en goedgekeurde equity en non-equity van 2019-2023

Regels handelsplatformen

In het kader van een gelijk speelveld in Europa is het noodzakelijk dat partijen die dezelfde diensten verlenen en zich op eenzelfde markt bevinden aan dezelfde regels worden onderworpen. Daarom hebben we begin 2023 de definitie van het begrip Handelsplatform verder verduidelijkt door middel van het uitbrengen van de '[Opinion on the Trading Venue Perimeter](#)'. Ook hebben we in rondetafelgesprek aan adviseurs uitgelegd wat wel en wat niet onder een handelsplatform wordt verstaan. Hiermee is eerdere wetgeving verder toegelicht en bestaat op de Nederlandse markt nu meer duidelijkheid.

Het behandelen van signalen en het uitvoeren van marktmisbruikonderzoeken

In 2023 ontvingen wij 816 meldingen van marktmisbruik, 8% meer dan in het jaar ervoor. Het aantal verplichte meldingen (STORs) steeg met 7% naar 726. Wat opvalt in de statistieken is de toename van het aantal STORs vanuit het buitenland (+13%). Het aantal binnenlandse STORs bleef ongeveer gelijk aan de afgelopen 2 jaar.

Begin 2023 werkten wij aan 33 lopende onderzoeken naar mogelijke overtredingen op het gebied van marktmisbruik. Wij zijn in 2023 19 nieuwe onderzoeken naar marktmisbruikovertradingen (handel met voorwetenschap en marktmanipulatie) gestart en 6 nieuwe onderzoeken naar het vermoedelijk niet-naleven van wettelijke verplichtingen die voortkomen uit de Verordening Marktmisbruik, zoals de (tijdige) publicatie van voorwetenschap, het opstellen en monitoren van insiderlijsten en het op juiste en transparante wijze doen van beleggingsaanbevelingen. Deze onderzoeken hebben 26 keer geleid tot een (in)formele handhavingsmaatregel, waaronder 1 keer tot een aangifte. 25 onderzoeken lopen door in 2024.

Tenslotte hebben wij in 2023 tot 2 keer toe de handel onderbroken in een aandeel. Aanleiding was de ontstane informatie-asymmetrie in de markt. Editie 9 van AFM [Market Watch](#) geeft meer uitleg over het hoe en waarom van circuit breakers en handelsonderbrekingen.

Openbare biedingen

In 2023 zijn 7 openbare biedingen aangekondigd ten opzichte van 3 aankondigingen in 2022. 5 openbare biedingen zijn in 2023 gestand gedaan door bidders en dat is er 1 meer dan in 2022.

In totaal hebben wij 6 biedingsberichten goedgekeurd ten opzichte van 4 biedingsberichten in 2022 en is er net als in 2022 4 keer onthefing verleend van verplichtingen opgenomen in de biedingsregels.

Contacten met externe stakeholders

- Binnen ESMA zijn wij gestart met het delen van ervaringen en verwachtingen met betrekking tot prospectussen voor producten op de blockchain. Zo wordt gewerkt aan Europese convergentie in het toezicht op innovatieve producten.
- Wij nemen deel aan de IOSCO *Primary Markets Network*, waar op internationaal niveau gesproken wordt met andere toezichthouders over risico's en nieuwe ontwikkelingen in de markt.
- In diverse gremia *Market Integrity Working Group* (MIWG), *Board of Supervisors* (BoS), *Energy Trading Enforcement Forum* (ETEF), *MCR Market Conduct Roundtable* (MCR) hebben wij kennis gedeeld met andere Europese en internationale toezichthouders over algoritmische handel.
- Wij zijn betrokken bij de voorbereiding van een *Common Supervisory Action* (CSA) in ESMA-verband naar de naleving van ESG-vereisten door benchmarkbeheerders. De uitvraag volgt in 2024 en wij hebben ons met succes ingezet om onder meer *Paris-Aligned & Climate Transition* (PACT) benchmarks binnen de scope van deze CSA te krijgen.

4. Toezicht op assetmanagement

De Nederlandse assetmanagementsector is omvangrijk: meer dan duizend miljard euro onder beheer en meer dan 300 onder toezicht staande assetmanagementpartijen. En de markt zal alleen maar verder groeien. Zo zorgt de relatief lage rente op spaargelden – de rente is wel hoger geworden maar nog relatief laag ten opzichte van de inflatie – ervoor dat assetmanagement een steeds belangrijkere rol speelt in de opbouw van privaat vermogen.

Voor de toekomstbestendigheid van de assetmanagementsector is in 2023 in deze financiële sector onder meer gelet op de impact van duurzaamheid en de duurzaamheidstransitie; de impact en noodzakelijke aanpassingen in het kader van de pensioentransitie; de uitbesteding van belangrijke taken door assetmanagementpartijen en de beheersing van liquiditeitsrisico's.

Met ons toezicht op assetmanagement beschermen we de belangen van beleggers en consumenten die direct of indirect geld hebben ondergebracht bij assetmanagers. We houden daarvoor toezicht op de markt van collectieve en individuele beleggingen én op de spelers in deze markt.

In 2023

- De beheersing van duurzaamheidsrisico's door beheerders is weliswaar op verschillende manieren ingericht, de meeste beheerders sluiten daarbij wel aan bij de eisen van de SFDR. Een kleine meerderheid van de instellingen heeft de risicobereidheid vastgelegd door middel van een zogenoemde *Risk Appetite*.
- Het toezicht op duurzame financiële beleggingsproducten is verder ingevuld.
- De assetmanagementsector is zich bewust van de gevolgen van de pensioentransitie en is ook voorbereid op deze gevolgen.
- Instellingen krijgen beter grip op de risico's rondom cyber-criminaliteit en ICT-risico's. De sector geeft onder meer opvolging gegeven aan onze handvatten rondom DORA.

Beheerste en integere bedrijfsvoering op orde, grip op de gehele keten

Er is onderzoek gedaan naar de mate van vermogensscheiding bij (derde pijler) fiscaalgefaciliteerde beleggingsproducten. In de gepubliceerde [sectorbrief](#) zijn we ingegaan op vermogensscheidingsrisico's bij overstappende klanten. Niet alle assetmanagers hadden een toereikende vergunning om klantgelden te mogen bewaren. Naar aanleiding van ons onderzoek en de handvatten hebben deze partijen hun bedrijfsvoering aangepast om te voldoen aan de vereisten die hiervoor gelden.

Ons accounttoezicht op de grote en complexe assetmanagementpartijen is ook dit jaar voortgezet met onder meer intensief toezicht op consolidaties die hebben plaatsgevonden. Daarnaast hebben we onder meer verdiepende analyses uitgevoerd bij geselecteerde assetmanagers op het gebied van onder meer uitbesteding, Wwft en de pensioentransitie. Door deze kortlopende, intensieve onderzoeken hebben we op deze onderwerpen een beter beeld gekregen van de betreffende risico's bij assetmanagers. Assetmanagers hebben waar nodig maatregelen genomen om de risico's te verkleinen.

Bij dit toezicht is ook aandacht besteed aan de cultuur en het gedrag binnen de assetmanagementsector. Bij enkele assetmanagers was deze onder de maat. Door middel van begeleidende sessies zijn we samen met deze partijen op zoek gegaan naar de aandachtspunten. Vervolgens hebben we de assetmanagers handvatten aangereikt die moeten leiden tot een verbeterslag.

Door de inwerkingtreding van de EBA-, ESMA-, *Supervisory Review and Evaluation Process*-(SREP-) richtsnoeren, en de daaropvolgende uitvragen vanuit de AFM, hebben we kwalitatief goede data ontvangen van de ondernemingen. Hierdoor zijn we ook beter in staat om de risico's vollediger en in samenhang te duiden en aan de markt terug te koppelen. Daarmee kunnen assetmanagers zien op welke onderdelen

hun bedrijfsvoering verbeterd moet worden. Voor een goed toezicht op de naleving van de IFR/IFD-regelgeving is met behulp van de SREP-gegevens ook een integraal risicobeeld van de sector gemaakt.

Ook in 2023 hebben we toezicht gehouden op de ketenrol van grote assetmanagementondernemingen in het kader van de pensioenstelseltransitie. Het is namelijk belangrijk dat de assetmanagementsector op tijd voorbereid is op de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Bijvoorbeeld als het gaat om het beoordelen van transitieplannen en de operationele uitvoering van de transitie, beoordelen van de kosten en de risico's van fiduciair beheer. In presentaties op seminars, tijdens de reguliere gesprekken met de sector (onder meer met *Dutch Fund and Asset Management Association* (DUFAS) en Vereniging van Vermogensbeheerders & Adviseurs (VV&A) en in het bijzonder in het toezicht op de grote en complexe assetmanagers is aandacht gevraagd voor de pensioentransitie. Wij zien dat de sector zich bewust is van de implicaties.

In 2023 hebben we een vervolg gegeven aan ons onderzoek Keten in Beeld (2018 en 2020). De Keten in Beeld-onderzoeken hadden een verkennend karakter om een beter beeld te krijgen van de bestaande uitbesteding van taken aan andere partijen, de taken zelf, omvang en de opzet van beleid en procedures. In vervolg op deze onderzoeken zijn maatregelen getroffen bij de assetmanagers die niet beschikten over het juiste beleid en processen. Daarnaast zijn we in 2023 een onderzoek gestart naar de monitoring van uitbesteding. De resultaten worden in 2024 gepubliceerd.

In 2023 heeft een verkennend onderzoek plaatsgevonden naar de kosten die in rekening worden gebracht bij vastgoedfondsen die worden aangeboden aan retailbeleggers. Gehanteerde kosten dienen in balans en transparant te zijn. Hoewel we verschillen zien in de hoogte van de kosten die in rekening worden gebracht, zien wij voorlopig geen aanleiding voor nader onderzoek.

Afhandeling van (fonds)meldingen, correcte signalen, goede assurancerapportages en bewaardersrapportages zijn cruciaal voor het gezond functioneren van de sector. In 2023 hebben we een terugkoppeling gegeven aan de sector over de bewaardersrapportages over

de rapportageperiode januari 2021 tot en met december 2022. De brief bevat handvatten voor de sector om verbeteringen door te voeren in hun organisatie.

Ook is een onderzoek gedaan naar de oorzaken van het uitblijven van incidentmeldingen. Er zijn meerdere oorzaken vastgesteld. Zo is in het incidentenbeleid van ondernemingen niet altijd goed uitgewerkt, maar we hebben bij sommige ondernemingen ook geen toereikende vastlegging van besluitvorming over incidenten aangetroffen. We hebben best practices gedeeld met de markt.

Verder is in een sectorbrief aandacht gevraagd van alternatieve beleggingsinstellingen voor het belang van voldoende en passende liquiditeitsinstrumenten (LMTs). Alhoewel het merendeel van de fondsen 3 of meer LMT's tot hun beschikking hebben, zijn er toch nog enkele fondsen waar dit niet het geval is. Het gevaar bestaat in dat geval dat een fonds bijvoorbeeld niet tijdelijk kan worden gesloten in geval van een stresssituatie, wat kan leiden tot brandverkoppen. Door deze sectorbrief weet de sector dat dit onderwerp op onze radar staat. Onze adviezen worden meegenomen in hun eigen werkprogramma's.

Toezicht op de naleving van nieuwe duurzaamheidsregelgeving

Vooruitlopend op verdere uitwerking van Europees duurzaamheidsbeleid hebben we ons toezicht op duurzame financiële beleggingsproducten verder ingevuld. Daarbij is onder meer gekeken hoe beheerders van Nederlandse beleggingsinstellingen hun duurzaamheidsrisico's managen. Uit de verkenning bleek dat het merendeel van de beheerders de processen rondom risicoclassificatie goed heeft ingericht. Opvallend waren de grote verschillen in de beschikbaarheid en kwaliteit van de data en dat stresstesten en scenarioanalyses beperkt worden toegepast. Dit blijft een onderwerp dat ook in 2024 op de agenda blijft staan, mede door de toegenomen interesse vanuit Europa voor de beheersing van de duurzaamheidsrisico's.

In 2023 is onderzoek gedaan naar de naleving van de *Sustainable Finance Disclosure Regulation* (SFDR) door assetmanagementpartijen. De uitkomsten hiervan worden in 2024 verwacht. Deels hadden de vragen betrekking op een Europese uitvraag die de Europese toezichthouders op verzoek van ESMA hebben gedaan. Andere vragen lagen in het verlengde van de vragen die in eerdere jaren zijn gesteld, waarmee kan worden vastgesteld of er veranderingen bij de partijen zijn opgetreden.

Daarnaast zijn verbeteringen voorgesteld ten aanzien van de SFDR in het kader van de consultatie van de Europese Commissie. In ons voorstel hebben we aangegeven dat de wetgeving beter moet aansluiten bij de belevingswereld van beleggers. Wij stellen voor om 3 productlabels te introduceren die aansluiten bij de verwachtingen en doelstellingen van duurzame beleggers: 'transitie', 'duurzaam' en 'duurzaam impact'. Deze labels helpen beleggers te begrijpen wat de verschillen zijn tussen de diverse soorten duurzame beleggingsproducten.

Effecten van digitalisering en technologie onder controle

Gedurende 2023, en vooruitlopend op de invoering van de AI Act, zijn verkennende gesprekken gevoerd met de sector over de integratie van kunstmatige intelligentie (AI) in de risicofunctie binnen het beleggingsbeleid en portefeuillebeheer van assetmanagers. Het doel van deze gesprekken was om inzicht te krijgen hoe Nederlandse vermogensbeheerders kijken naar de kansen en uitdagingen van AI binnen hun bedrijfsvoering, en hoe zij hier beheersmatig mee omgaan. Hieruit hebben wij geconcludeerd dat nader onderzoek over dit onderwerp aan de orde is. Nu de AI Act eind 2023 van kracht is geworden, gaan wij in 2024 vervolgonderzoek doen naar AI-toepassingen.

DORA

Sinds januari 2023 is de *Digital Operational Resilience Act* (DORA) van kracht. DORA is een Europese verordening met als doel dat financiële ondernemingen hun ICT-risico's beter gaan beheersen en daarmee weerbaarder worden tegen cyberdreigingen. Financiële ondernemingen hebben tot 17 januari 2025 de tijd om aan de regelgeving te voldoen.

Wij hebben in aanloop naar deze datum een aantal acties ondernomen. Er is een programma opgezet waarvan de belangrijkste doelen zijn om de sector te informeren over DORA en om bij te dragen aan de ontwikkeling van nadere regelgeving. Daarnaast wordt onze interne organisatie voorbereid op het DORA-toezicht.

In het kader van ons DORA-toezicht is een aantal activiteiten uitgevoerd in 2023. Zo is een implementatiewerkgroep opgericht om het toezicht verder vorm te geven binnen de toezichtafdelingen. Eén van de prioriteiten was het werven van DORA-toezichthouders.

Om de sector voor te bereiden op DORA zijn seminars en presentaties bij brancheverenigingen gehouden. Ook zijn DORA-updates uitgegeven met daarin informatie en handvatten. De presentaties, seminars en DORA-updates worden goed ontvangen en marktpartijen geven terug dat ze helpen bij de implementatie van de regelgeving.

Tot slot hebben we, in samenwerking met DNB en andere Europese toezichthouders, bijgedragen aan de nadere regelgeving (*Regulatory Technical Standards* (RTS) en *Implementing Technical Standards* (ITS)). De eerste batch van nadere regelgeving is inmiddels verstuurd naar de Europese Commissie, de tweede batch wordt na consultatie en naar verwachting halverwege 2024 naar de Europese Commissie verstuurd. Wij maken hierbij gebruik van de consultatiereacties die financiële ondernemingen in Nederland ons hebben gegeven.

Andere activiteiten en doorlopend toezicht

Verbeteren van de kwaliteit van en het ontsluiten van data

Beheerders van een beleggingsinstelling zijn verplicht om periodiek te rapporteren over hun fondsen en beheeractiviteiten. De AFM vindt het belangrijk dat de rapportages van goede kwaliteit zijn en weinig fouten bevatten. In de [LMT-rapportage](#) hebben wij aangedrongen op correcte AIFMD-rapportage door instellingen. Ook hebben wij een workshop en een webinar gegeven aan Nederlandse en buitenlandse rapporteurs over de AIFMD-rapportages. Doel van de workshop en het webinar was om te laten zien hoe rapportages volledig en juist kunnen worden ingediend bij de AFM waarbij ook aandacht is besteed aan hoe de rapportages in het toezicht worden gebruikt. Gezien de reacties van marktpartijen hebben deze extra informatie het gewenste effect gehad.

Deelname aan internationale gremia en werkgroepen

Ook in 2023 hebben wij een bijdrage geleverd aan de internationale fora en de rapporten die hierbij door de werkgroepen zijn opgeleverd. Door mee te schrijven aan deze papers – 5 in totaal – wordt onze toezichtvisie internationaal meegenomen.

Uitvragen

AFM en DNB hebben aanvullende afspraken gemaakt met betrekking tot de uitvoering van het toezicht. Eén van de winstpunten van deze afspraken is het verminderen van de overlap in uitvragen door AFM en DNB.

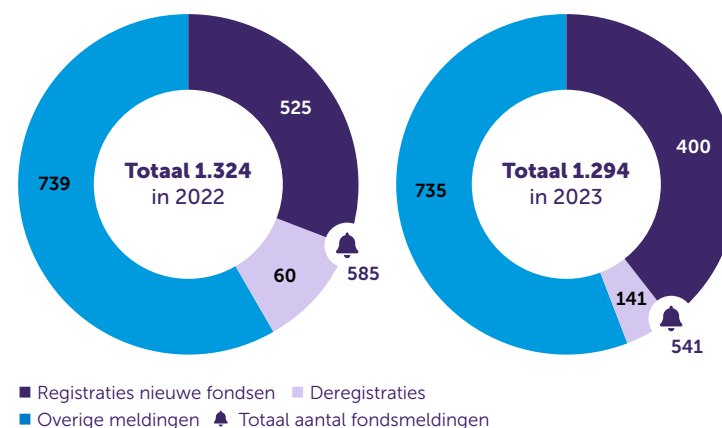
Meldingen

Beleggingsondernemingen, bewaarders en beheerders van beleggingsinstellingen (zowel icbe's als abi's) zijn wettelijk verplicht om bij ons bepaalde meldingen te doen. Naast aanvragen en intrekkingen van vergunningen of registraties gaat het daarbij onder andere om materiële wijzigingen in de bedrijfsvoering (uitbesteding, beloningsbeleid, governance) en incidentmeldingen. Voor beheerders van alternatieve

beleggingsinstellingen komen daar nog fondsmeldingen en prospectuswijzigingen bij. In 2023 zijn er 1294 meldingen gedaan. Daarvan waren er 541 fondsmeldingen (400 registraties van nieuwe fondsen en 141 deregistraties) van vergunning- en registratiehouders, tegenover 585 in 2022 (waarvan 525 registraties).

Bij het aantal overige meldingen was sprake van een lichte stijging ten opzichte van 2022: van 739 naar 753. In 2023 waren er relatief veel prospectuswijzigingen in verband met herstructureringen, overnames en de SFDR. Daarnaast was er een groot aantal meldingen van uitbesteding en pre-marketing meldingen. Meldingen zijn belangrijk om het gedrag van partijen en de daaruit voortvloeiende risico's in de sector in kaart te brengen. Met de afhandeling van deze meldingen hebben we onder meer tijd kunnen bijsturen op wijzigingen in de bedrijfsvoering bij instellingen.

Figuur 5. Meldingen door beleggingsondernemingen, bewaarders en beheerders van beleggingsinstellingen

Vergunningverlening

In 2023 ontvingen wij in het segment beleggingsondernemingen 11 aanvragen voor een nieuwe vergunning (2022: 17). 9 beheerders vroegen een AIFMD-vergunning aan (2022: 11). Verder ontvingen we 1 aanvraag voor een icbe-vergunning (2022: 1). Sinds 2022 konden crowdfundingplatforms een aanvraag indienen voor een vergunning onder de nieuwe Europese Crowdfunding Service Providers Verordening. In 2023 dienden 5 partijen een dergelijke aanvraag in bij de AFM. In totaal hebben wij aan 18 partijen een vergunning verleend, waarvan 9 in 2023. Wij hebben 1 aanvraag van een vergunning afgewezen.

De aanvragen van beleggingsondernemingen zijn gevarieerd en betreft nog steeds vaak ondernemingen die deel uitmaken van een internationale groep. De stijgende lijn heeft zich niet verder doorgezet. De fondsbeheerders bestaan voor een groot deel uit partijen die eerst gebruik konden maken van het AIFMD-registratieregime, maar die vanwege de groei van hun beheerd vermogen een volledige vergunning moesten aanvragen.

In 2023 leverden 6 beleggingsondernemingen en 3 beheerders hun vergunning in (2022: 11 beleggingsondernemingen en 3 beheerders).

AFM-brede toezichtprioriteit: financiële stabiliteit

Wij houden toezicht op de financiële stabiliteit vanuit kapitaalmarkt- en gedragsperspectief en vullen daarmee het stabiliteits-toezicht van DNB aan. Wij hebben binnen ons toezichtdomein aandacht voor risico's die in potentie de financiële stabiliteit raken. Daarom analyseren wij of sprake is van stabiliteitsrisico's op 3 terreinen die onder ons toezicht vallen, namelijk: kapitaalmarkten, de vermogensbeheersector en risico's die veel klanten van financiële instellingen raken. Daarnaast zijn we onderdeel van het Financieel Stabiliteitscomité (FSC). Het FSC heeft tot taak risico's voor de financiële stabiliteit in Nederland te signaleren en kan daarover aanbevelingen doen.

Stresstesten

Assetmanagers van beleggingsfondsen houden regelmatig stresstesten om te onderzoeken hoe fondsen reageren op verschillende historische en hypothetische scenario's. In 2023 hebben wij bij een aantal vermogensbeheerders een uitvraag gedaan naar het gebruik en toepassing van liquiditeitsstresstesten door Nederlandse vermogensbeheerders. Hierbij is onder meer gekeken naar de governance van het liquiditeitsstresstestbeleid en naar de resultaten van doorgerekende stresstesten voor individuele beleggingsfondsen. Inzichten uit deze uitvraag worden gebruikt voor onze toezichtstrategie. De resultaten worden in 2024 gepubliceerd.

Daarnaast hebben de AFM en DNB, op verzoek van het FSC, een onderzoek uitgevoerd naar de liquiditeitsrisico's bij pensioenfondsen. Hierbij is voor grote pensioenfondsen en betrokken uitvoerende vermogensbeheerders nader in kaart gebracht welke liquiditeitseffecten zich kunnen voordoen in uitzonderlijke situaties van stress. De uitkomsten worden in 2024 gepubliceerd.

Verhouding tussen eigen vermogen en vreemd vermogen

Wij houden ook toezicht op de verhouding tussen eigen en vreemd vermogen bij Nederlandse beleggingsfondsen, de zogeheten *leverage*. Dit is belangrijk, omdat leverage liquiditeitsrisico's kan versterken.

Samen met DNB hebben wij de afgelopen jaar regelmatig de hoeveelheid leverage bij beleggingsfondsen onderzocht en onderling de resultaten besproken.

Wij hebben door middel van fondsmonitoring bijgedragen aan de risicobeoordeling van leverage die DNB moet maken in het kader van artikel 25 AIFMD. Ook hebben wij regelmatig overlegd met DNB inzake mogelijke liquiditeitsrisico's die voort kunnen komen uit het gebruik van leverage bij *liability driven investments* (LDI-) fondsen.

Tot slot hebben wij aandacht besteed aan de belangrijkste risico's van het gebruik van leverage door beleggingsfondsen in onze jaarlijkse rapportage ten behoeve van het jaarlijkse rondetafelgesprek van De Nederlandsche Bank, het Centraal Planbureau en de AFM met de vaste kamercommissie voor Financiën.

Financiële stabiliteit

We hebben binnen de ESRB meegeschreven aan de ESRB issues note, waarin voorstellen werden gedaan om het macroprudentieel kader voor beleggingsfondsen te verbeteren. Op deze manier leveren we een bijdrage aan de internationale discussies over financiële stabiliteit.

Daarnaast zijn we betrokken bij het opstellen van IOSCO-papers op gebied van het ontwikkelen van guidance over verwateringsinstrumenten (anti-dilution tools). Dit rapport is 18 december 2023 gepubliceerd.

Blockchain

Er zou in 2023 een verkennend onderzoek plaatsvinden naar de effecten van toepassing van de blockchainsystematiek in de kapitaalmarkten, waarbij gekeken zou worden naar de impact op de stabiliteit van de financiële markten. Dit heeft wegens deprioritering niet plaatsgevonden, omdat deze systematiek (nog) marginaal wordt toegepast in Nederland.

5. Toezicht op kwaliteit accountantsorganisaties en verslaggeving

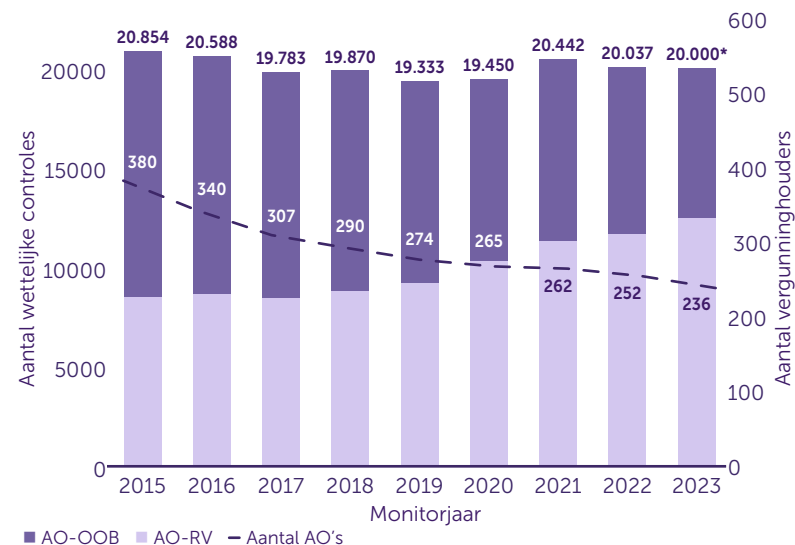
Relevante en betrouwbare verslaggeving, die is onderworpen aan een hoogwaardige wettelijke controle, is een cruciale voorwaarde voor eerlijke en transparante financiële markten. Een scherpe accountant was dus ook in 2023 hard nodig. Zo'n accountant biedt, als baken van rust en stabiliteit, tegenwicht aan de ontwikkeling richting een *low trust* samenleving. Hij schept vertrouwen door dicht op informatie te zitten en te verklaren dat die informatie klopt. Dit is een belangrijke maatschappelijke rol, die ook nog eens steeds breder wordt. Vooral op het gebied van duurzaamheid en digitalisering gaan de ontwikkelingen snel.

De accountancysector staat tegelijkertijd voor een groot aantal uitdagingen. Hoe wordt de hausse aan assurance-opdrachten rondom duurzaamheidsverslaggeving straks bijvoorbeeld ingepast? Ook digitalisering is een belangrijke ontwikkeling, en in het bijzonder de recentelijke AI-modellen bij ondernemingen. Daarnaast moet scherper worden gekeken naar fraude en (dis)continuïteit, de aantrekkelijkheid van het beroep en de nieuwe governancevereisten voor de grootste accountantsorganisaties met een reguliere vergunning.

Uit ons rapport '[Sector in beeld 2023](#)' blijkt dat het aantal organisaties dat bevoegd is om de ongeveer 20.000 jaarlijkse wettelijke controles te verrichten verder blijft dalen. Ook verschuift het marktaandeel richting reguliere vergunninghouders (AO's-RV). Inmiddels nemen AO's-RV ruim 61% van de reguliere wettelijke controles voor hun rekening. In 2014 was dit nog 40%.

Als toezichthouder houden wij oog voor de ontwikkelingen en wat er nodig is om scherp en effectief toezicht te houden. In de accountancysector blijft druk van buiten nodig om de kwaliteit te waarborgen, zoals de kwartiermakers in hun [slotrapportage](#) 'Druk en tegendruk' uit november 2023 nog eens benadrukten.

Figuur 6. Marktaandeel verschuift van AO's-OOB naar AO's-RV, sector consolideert

In 2023

- We hebben ondernemingen en accountant(s)organisaties aangespoord om voldoende voorbereid te zijn op de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). Uit eigen onderzoek bleek dat nog grote stappen nodig zijn en er dus geen tijd is om te verliezen.
- Het goed signaleren van frauderisico's is een kerntaak van accountants. In 2023 publiceerden we een kritisch rapport over de frauderisicoanalyse. Deze moet scherper, om een valse start in de wettelijke controle te voorkomen.
- De opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling (OKB) is een belangrijke maatregel voor accountantsorganisaties om de kwaliteit van de wettelijke controle te waarborgen. In 2023 hebben we onderzoek verricht naar de OKB. Hieruit blijkt dat de OKB diepgaander moet worden verricht, zowel door de accountantsorganisaties met een reguliere vergunning als door de accountantsorganisaties met een OOB-vergunning.
- Ons toezicht op accountancy en verslaggeving is zoveel mogelijk datagedreven. Zo hebben we in 2023 van accountantsorganisaties met een reguliere vergunning datapunten van zo'n 9.000 wettelijke controles ontvangen, waarmee we onze datapositie verder hebben opgebouwd. In 2024 verwachten we verschillende toezichtacties uit te zetten naar aanleiding van deze data. Ook hebben we met een data-pilot en intensieve contacten met de kantoren de definitieve data-uitvraag voor de accountantsorganisaties met een OOB-vergunning gefinaliseerd en in Q4 2023 uitgestuurd.

Transparantie over impact op milieu, mens en maatschappij

Vanuit gebruikers van verslaggeving is steeds meer aandacht voor de duurzaamheidsfactoren van ondernemingen en hoe deze impact hebben op het bedrijfsmodel. Per 1 januari 2024 gelden aangescherpte transparantieregels voor de duurzaamheidsinformatie in het jaarverslag van de grootste beursgenoteerde ondernemingen; de *Corporate Sustainability Reporting Directive* (CSRD). Vanaf 2025 gelden deze nieuwe regels voor alle grote ondernemingen en met ingang van 2026 voor middelgrote en kleine beursgenoteerde ondernemingen, met uitzondering van micro-entiteiten.

De CSRD en *European Sustainability Reporting Standards* gaan een sterke bijdrage leveren aan de samenhangende en evenwichtige manier waarop ondernemingen hierover moeten gaan rapporteren. Dit betekent dat ondernemingen moeten rapporteren over zowel de (financiële) impact van de omgeving, bijvoorbeeld klimaatverandering, op de onderneming (van buiten naar binnen) als ook over hun positieve en negatieve impact op milieu en samenleving (van binnen naar buiten).

Figuur 7. Dubbele materialiteit bij rapportage over impact van en voor planeet en samenleving

CSRD: geen tijd te verliezen

Vooruitlopend op de komst van de CSRD heeft de AFM [een verkenning](#) gedaan naar de rapportage over klimaat en de assurance hierbij. Het blijkt dat er nog veel moet gebeuren om tijdig aan de nieuwe regelgeving te voldoen. De verkenning is gedaan bij 27 van de ongeveer 80 beursgenoteerde ondernemingen voor wie deze regels vanaf 2024 gelden. Daarnaast is bij de 4 grootste OOB- accountantsorganisaties onderzocht hoe zij met het klimaataspect zijn omgegaan in hun vrijwillige assurance-verklaring op de niet-financiële informatie.

Brede beïnvloedingscampagne

Om onze boodschap goed over het voetlicht te krijgen, is een brede beïnvloedingscampagne opgezet. Zo hebben we veel (sociale) media-aandacht gecreëerd en op externe events gesproken. Ook hebben we onze bevindingen toegelicht aan de accountantsorganisaties die buiten de scope van het onderzoek vielen en het rapport verstuurd aan de raden van bestuur en commissarissen van 80 beursgenoteerde ondernemingen.

Verdiepend onderzoek naar netzerodoelstellingen

De verkenning was een eerste stap in de bewustwording en beïnvloeding van de sector als het gaat om de CSRD. In de verdere loop van het jaar hebben we nog een verdiepend onderzoek gedaan naar netzerodoelstellingen in de jaarverslaggeving over 2022, met als doel om transparante verslaggeving, specifiek over netzerodoelstellingen, verder te stimuleren. De kernbevindingen van dit onderzoek zijn gedeeld in een [sectorbericht](#) in november 2023, en de [volledige rapportage](#) volgde in februari 2024.

Toezicht voorbereiden op CSRD

Wij zijn zelf ook volop bezig het toezicht op de CSRD voor te bereiden. Deze voorbereiding bestaat onder andere uit het opstellen van de toezichtstrategie en het bepalen van het aantal fte's en de in-house expertise en deskundigheid die nodig zijn voor deze nieuwe toezichttaak. Ook blijven we ons zowel in nationaal als internationaal

verband uitspreken voor goede, concrete duurzaamheidsverslaggeving, gebaseerd op eenduidige en uitvoerbare internationale standaarden.

Accountantsorganisaties als poortwachters tegen fraude en (dreigende) faillissementen

Nationaal en internationaal is aanhoudende maatschappelijke en politieke aandacht voor discontinuïteit en integriteit (waaronder fraude, corruptie, witwassen en cybercrime) en specifiek voor de rol van de externe accountant als poortwachter. De externe accountant moet over voldoende kennis, kunde, expertise beschikken en een adequate rolopvatting hebben om frauderisico's en eventuele (dreigende) faillissementen te onderkennen. Ook is het belangrijk dat de interne cultuur van de accountantsorganisatie en het stelsel van kwaliteitsbeheersing deze *mindset* bevorderen. Wij blijven hier de komende jaren aandacht voor vragen, en hebben dat ook in 2023 gedaan.

Scherpere houding accountants nodig bij frauderisicoanalyse

In mei 2022 hebben wij het [position paper](#) 'Omgang accountantsorganisaties met fraude(risico's) bij gecontroleerde ondernemingen' uitgebracht. Daarin kondigden we aan dat het thema fraude de komende jaren structureel op de toezichtagenda staat. Het [thema-onderzoek](#) 'Scherper op frauderisico's' naar de kwaliteit van de frauderisicoanalyse is begin juni 2023 gepubliceerd en is het eerste onderzoek in een reeks van onderzoeken dat rondom het thema fraude wordt uitgevoerd.

Het doel van dit onderzoek was om een helder beeld te krijgen van de kwaliteit van de frauderisicoanalyse die door accountants wordt uitgevoerd voor de wettelijke controles. Hiermee wilden we de sector een spiegel voorhouden en voorbeelden aanreiken van *good practices* die we in de praktijk hebben gezien. We hebben bij 13 accountantsorganisaties in totaal 32 wettelijke controles voor boekjaar 2021 hierop getoetst.

Rapport schudt sector wakker

Accountants moeten frauderisicoanalyse scherper en diepgaander uitvoeren. Die boodschap kreeg veel (internationale) media-aandacht en heeft ook veel losgemaakt. Het rapport heeft daarmee bijgedragen aan verhoogde aandacht voor frauderisico's in de controle. Dit maken we niet alleen op uit de aandacht voor het rapport in de media, maar ook uit de belangstelling vanuit de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) en Stichting Registeraccountants (SRA) en de gesprekken met de reguliere en OOB-accountantsorganisaties gedurende en naar aanleiding van ons onderzoek. De NBA is naar aanleiding van ons onderzoek aan de slag gegaan met een handreiking fraude-risicoanalyse, om hiermee de sector handvatten mee te geven om de frauderisicoanalyse verder te verbeteren.

Om de impact van de uitkomsten van het rapport verder te vergroten zijn wij gedurende de rest van 2023 hierover in gesprek gegaan met een flink aantal stakeholders. Onder meer tijdens bijeenkomsten van de SRA, de NBA Young Profs, de NBA-werkgroep fraude, NBA-koplopers en met adviseurs van accountantsorganisaties. Ook hebben we deelgenomen aan een NBA-webinar rondom fraude voor alle reguliere vergunninghouders. Tenslotte hebben we eind 2023 een bijeenkomst georganiseerd voor auditcommissies om hun rol bij fraude (en de CSRD) te bespreken. Het tweede themaonderzoek naar de opvolging van frauderisico's (controlewerkzaamheden die inspelen op frauderisico's) zal in 2024 worden uitgevoerd.

Opbouw datapositie fraude- en continuïteitsrisico's

We willen de komende jaren een sterke datapositie opbouwen ten aanzien van fraude- en continuïteitsrisico's, zowel op sector- en segmentniveau als op het niveau van de individuele accountantsorganisatie.

In 2023 hebben we de accountantsorganisaties met een reguliere vergunning gevraagd om data van wettelijke controles aan te leveren. Uiteindelijk hebben we data van ongeveer 9.000 wettelijke controles ontvangen. Dat betekent dat ongeveer 90% van

alle accountantsorganisaties heeft meegewerkt aan deze uitvraag. Hier zijn we uiteraard heel tevreden over. Vooral omdat het ons in staat stelt om snel onze datapositie te verbeteren. Zo hebben wij vervolgens al enkele accountantsorganisaties benaderd omdat de aangeleverde data vragen opriepen, bijvoorbeeld waarom er zo weinig frauderisico's waren geïdentificeerd.

In onze datavragenlijst voor de accountantsorganisaties met een OOB-vergunning zijn vragen opgenomen ter indicatie van fraude- en continuïteitsrisico's per wettelijke controle. In de komende jaren wordt hierop per organisatie en op segmentniveau een datapositie opgebouwd.

SIRA-onderzoek accountants

In 2023 is onderzoek gedaan naar de manier waarop accountantsorganisaties met een reguliere vergunning invulling hebben gegeven aan de systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA) binnen hun organisatie. Het SIRA-model is een effectief instrument waarmee integriteitsrisico's inzichtelijk kunnen worden gemaakt en eventueel worden beheerst. Met dit inzicht kunnen eventueel vastgestelde integriteitsrisico's worden beheerst. Het inzicht in en de beheersing van integriteitsrisico's draagt bij aan een integere en beheerste bedrijfsvoering. Met het onderzoek is opvolging gegeven aan een vergelijkbaar onderzoek dat in 2017/2018 is uitgevoerd. Bijzonder aan dit onderzoek is dat het is uitgevoerd met het Bureau Financieel Toezicht. Samen hebben wij 18 accountantsorganisaties onderzocht, waarbij procedures en beleidsstukken, 20 wettelijke controles en 14 non-assurance (NAS) dossiers zijn beoordeeld.

Hoewel de sector beleidsmatig stappen heeft gezet, blijft de naleving van dat beleid nog sterk achter. De uitkomsten zijn in de vorm van een instellingspecifiek rapport met de onderzochte accountantsorganisaties gedeeld. Ook hebben we de belangrijkste rode draden van het onderzoek, net als aangetroffen valkuilen en goede praktijkvoorbeelden, met de rest van de sector gedeeld. Dit om de systematische integriteitsrisicoanalyse sectorbreed naar een hoger niveau te tillen.

Negatieve prikkels bij wettelijke controles en onafhankelijkheid van de externe accountant

Er wordt een aanhoudend debat gevoerd over de kwetsbaarheden in de structuur van de accountancysector en de negatieve prikkels die daarvan uitgaan op de onafhankelijkheid van de externe accountant en de kwaliteit van de wettelijke controle. Ook de slotrapportage van de 'Kwartiermakers toekomst accountancysector' maakte hier geen einde aan. In een niet-ideale wereld blijft tegendruk nodig, en de AFM neemt daarin haar rol.

Onderzoek naar positieve en negatieve prikkels in bedrijfsmodel van AO's-RV

Wij willen graag bijdragen aan het verminderen van belemmerende prikkels voor kwaliteit. Daarom wilden we een beter inzicht krijgen in de mogelijke aanwezige positieve en negatieve effecten van prikkels in het bedrijfsmodel van de accountantsorganisaties met een reguliere vergunning (AO's-RV). Het doel van deze verkenning was om de rol van de AO's-RV in het financieel bestel beter te begrijpen. De verkenning is gepubliceerd als onderdeel van de publicatie '[Sector in beeld 2023](#)'.

Voor ons onderzoek hebben we een selectie van mogelijke prikkels onderzocht, namelijk samenloop van dienstverlening, langdurige betrokkenheid en familiariteit. Het verdienmodel en partnermodel vielen buiten de scope van het project. Accountantsorganisaties met een reguliere vergunning, maar ook hun controlecliënten, zijn heterogene groepen. De mate waarin prikkels aanwezig zijn in het bedrijfsmodel van AO's-RV en de impact daarvan vragen dan ook om nuance. De verkenning laat zien dat prikkels negatief kunnen uitwerken en risico's kunnen introduceren, maar ook positief kunnen uitpakken in de vorm van kansen. We hebben meer kennis opgebouwd over de context waarin AO's-RV opereren en tegelijkertijd zijn ook nieuwe vragen ontstaan.

Over de uitkomsten zijn we in gesprek gegaan met stakeholders binnen de accountancysector, zoals de kwartiermakers en het Platform reguliere vergunninghouders. Ook de vervolgvragen gaan we verder verkennen. Zo verrichten we in 2024 een beleidsverkenning naar het maatschappelijk belang van de wettelijke controle bij de ondernemingen die rond de grenswaarden van de controleplicht zitten.

Risico's van private equity groter dan mogelijke kansen

Private-equitypartijen investeren sinds 2022 ook in accountantsorganisaties. Dit brengt een aantal risico's met zich mee. Hun commerciële belangen kunnen de duurzame borging van de kwaliteit van de wettelijke controle in de weg staan. Daarom volgen wij deze ontwikkeling nauwlettend en publiceerden we in 2023 [onze standpunten](#).

We wegen de risico's van private equity zwaarder dan de mogelijke kansen. We verwachten daarom van accountantsorganisaties die een dergelijke samenwerking overwegen, dat zij goed nadenken over de risico's hiervan op korte en lange termijn.

Onderzoek naar opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling (OKB)

De kwaliteitswaarborg OKB is een belangrijke maatregel voor accountantsorganisaties om de kwaliteit van de wettelijke controle te waarborgen. Het doel van de OKB is om ernstige tekortkomingen in de wettelijke controle te voorkomen vóórdat de controleverklaring wordt afgegeven. De OKB heeft daarmee als kwaliteitswaarborg een directe relatie met de kwaliteit van de wettelijke controle.

In 2023 hebben wij bij alle 6 OOB-accountantsorganisaties en 15 AO's-RV onderzoek gedaan naar de OKB. In totaal hebben we 52 wettelijke controles bekeken. De OKB functioneert onvoldoende als waarborg en moet vooral diepgaander worden uitgevoerd. Bij de AO's-RV moet aanvullend het stelsel van kwaliteitsbeheersing voor de OKB worden verbeterd.

Met de resultaten van dit onderzoek worden zowel AO's-RV als de OOB-accountantsorganisaties in staat gesteld om de OKB te versterken en daarmee de kwaliteit van wettelijke controles duurzaam (verder) te verhogen.

We verbeteren ons risicogestuurd en datagedreven toezicht

Het toezicht op accountancy en verslaggeving is risicogestuurd. Wij maken een transitie door om dit ook meer datagedreven vorm te geven. Onze analyses, onderzoeken en besluiten worden daarom stapsgewijs steeds meer gevoed door data, en processen zijn of worden waar mogelijk gestandaardiseerd en geautomatiseerd. Dit komt ook onze wendbaarheid ten goede en verkort de doorlooptijd van onderzoeken.

9.000 wettelijke controles aangeleverd door accountantsorganisaties met reguliere vergunning

In 2023 hebben we de accountantsorganisaties met een reguliere vergunning gevraagd om data van wettelijke controles aan te leveren. Uiteindelijk hebben we data over ongeveer 9.000 wettelijke controles ontvangen.

Het is daarbij ook belangrijk om de datakwaliteit te bewaken. Daarom zijn gedurende 2023 de formulieren verbeterd, waardoor meer controle over de datakwaliteit is ontstaan en invoerfouten minder voorkomen. Inmiddels leveren enkele accountantsorganisaties de data grotendeels geautomatiseerd aan en gebruiken zij de data ook voor hun eigen stuurinformatie ten aanzien van kwaliteit.

De komende jaren verwachten we met deze data actief te sturen op risico's. Een voorbeeld hiervan is de passendheid van risicovolle klanten bij kleinere AO's-RV. Wij zien regelmatig dat wettelijke controlecliënten van grote omvang en met een risicovol profiel gecontroleerd worden door kleine reguliere vergunninghouders. Wij gaan hier over in gesprek met deze AO's-RV.

Het verslagjaar 2023 stond vooral in het teken van het opbouwen van de datapositie en het controleren van de datakwaliteit. In de Agenda 2023 beloofden we dat we waar mogelijk al data per benchmark zouden teruggeven aan accountantsorganisaties. Dit voornemen is te ambitieus te gebleken. In 2024 willen we hier alsnog een begin mee maken.

Eerste data-uitvraag bij OOB-accountantsorganisaties

In 2023 hebben we met een data-pilot en intensieve contacten de definitieve data-uitvraag voor de accountantsorganisaties met een OOB-vergunning verbeterd en gefinaliseerd. Daardoor is een groter draagvlak ontstaan. Ook hebben we in het OOB-segment een ingroei-pad per kantoor afgesproken. Met de individuele ingroeipaden krijgen de kantoren proportioneel de tijd om systemen aan te passen om data-extractie geautomatiseerd mogelijk te maken en handwerk in de toekomst te voorkomen. Dit heeft geresulteerd tot de eerste data-uitvraag bij de OOB-accountantsorganisaties eind 2023. De kantoren zien het belang van ons datagedreven toezicht en de datapunten die daaraan ten grondslag liggen.

Examenfraude

In 2023 hebben twee accountantsorganisaties met een OOB-vergunning kenbaar gemaakt dat vanwege examenfraude een rvc-voorzitter en twee bestuurders zijn afgetreden. Als toezicht-houder op de Nederlandse accountancysector heeft examen-fraude de nadrukkelijke aandacht van de AFM. We hebben alle grote accountantsorganisaties met een OOB-vergunning daarom eind 2022 uitdrukkelijk verzocht om binnen hun organisatie onderzoek te doen naar dit onderwerp. Deze onderzoeken zijn nog in volle gang.

Het is nu vooral belangrijk dat de OOB-accountantsorganisaties de aard, omvang en oorzaken van de examenfraude goed en snel onderzoeken en de onderliggende problemen aanpakken, waarna we hopelijk weer door kunnen op de ingeslagen weg naar herstel van vertrouwen. Voor twijfel aan de integriteit en vakbekwaamheid van accountants is geen ruimte.

Accountantsorganisaties hebben een belangrijke rol in het maatschappelijk verkeer. Zo moet iedereen kunnen vertrouwen op het oordeel van een accountant in de controleverklaring bij een jaarrekening. Beleggers, analisten, leveranciers en andere gebruikers van de jaarrekening baseren er belangrijke (economische) beslissingen op. Het is aan de accountantsorganisaties om examenfraude te voorkomen, eventuele misstanden op te sporen en aan te pakken.

Nieuwe technieken die ons toezicht efficiënter maken

In 2023 hebben we onze kwantitatieve risicoanalyse verder verbeterd als selectiemodel voor het identificeren van de meest risicovolle jaarrekeningen. Dit heeft geleid tot een beter begrip van het gebruikte model en tot de ontwikkeling van nieuwe combinaties van variabelen. Er is ook gekeken wat, tijdens het trainen van het model, het effect is van het toekennen van meer gewicht aan fouten die zijn ontdekt in uitgevoerde desktopreviews. Daarnaast is, in het kader van uitlegbaarheid, het gebruik van het 'explainer dashboard' geïntroduceerd. Dit dashboard biedt inzicht in de variabelen die van invloed zijn op de modelvoorspellingen.

In 2023 hebben we ook de mogelijkheden onderzocht van tekstanalyse voor het analyseren van jaar- en transparantieverslagen. Dit onderzoek heeft geleid tot de identificatie van diverse potentieel waardevolle toepassingen van *Natural Language Processing* (NLP), zoals het identificeren van specifieke passages of semantisch zoeken in jaarverslagen. Deze toepassingen kunnen in de toekomst worden ingezet om nieuwe inzichten te genereren en bestaande processen te verbeteren.

Doorlopend toezicht

Themaonderzoek alternatieve prestatie maatstaven

Tijdens het verslagjaar hebben we een themaonderzoek gedaan naar het transparant gebruik van alternatieve prestatie maatstaven (APM's) in halfjaarberichten 2023. Uit [ons onderzoek](#) en ervaringen in het 'reguliere' toezicht op jaarverslagen en prospectussen komt naar voren dat ESMA's richtsnoer voor het gebruik van APM's vaak niet goed worden nageleefd. Daardoor is de informatieverstrekking aan de gebruikers van de verslaggeving niet transparant. We hebben uitgevende instellingen, hun accountants en adviseurs en gebruikers van de verslaggeving gevraagd hier meer aandacht voor te hebben.

Tabel 2. Toezicht op accountantsorganisaties en verslaggeving in cijfers

Doorlopend toezicht	Aantal 2023	Aantal 2022
Verleende reguliere vergunningen	2	4
Ingetrokken reguliere vergunningen	17	22
Verleende registraties auditkantoren andere lidstaat	1	0
Verleende registraties auditorganisatie van een derde land*	1	0
Signalen over accountantsorganisaties	319	234
Waarschuwingen aan accountantsorganisaties	0	3
Boetes aan accountantsorganisaties	0	1
Mededelingen aan ondernemingen bij verslaggeving	2	1
Ingediende tuchtklachten	2	1
Uitspraken Accountantskamer	0	3
Uitspraken College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb)	0	1

* Op grond van het artikel 3 bis dat in 2014 in de Auditrichtlijn 2006/43/EG is ingevoegd, mag een auditkantoor dat in één lidstaat is toegelaten in een andere lidstaat wettelijke controles verrichten als het zich in de lidstaat van ontvangst laat registreren. Deze registratiemogelijkheid is sinds 1 januari 2017 in de Nederlandse wetgeving geïmplementeerd in artikel 12e Wta. In 2023 is voor het eerst gebruik gemaakt van deze registratiemogelijkheid in Nederland. We blijven nieuwe registraties actief monitoren.

6. Personentoetsingen en maatregelen

Personentoetsingen

Personen die het beleid van een onderneming (mede) bepalen of toezicht houden op dit beleid moeten betrouwbaar en/of geschikt zijn voor de uitoefening van hun functie. Als deze personen aantreden bij een onderneming worden zij door de AFM en/of De Nederlandsche Bank (DNB) getoetst op betrouwbaarheid en/of geschiktheid. Van de jaarlijks 1.500 tot 2.500 aanvangstoetsingen door de AFM, leidt ongeveer 95 procent tot een positief oordeel.

In 2023 hebben wij 1.930 personen getoetst, waaronder adviseurs, bemiddelaars, en ontheffinghouders opvorderbare gelden. Dit aantal betrof zowel de nieuwe aanvangstoetsingen als de personen die reeds eerder waren getoetst en hertoetsingen. Een hertoetsing vindt plaats als wij feiten en omstandigheden zien die een redelijke aanleiding vormen om een nieuwe beoordeling van de geschiktheid en/of betrouwbaarheid van de persoon te maken. De relatieve daling in het totaal ten opzichte van 2022, voornamelijk in de categorie beleggingsondernemingen en instellingen, heeft te maken met een nieuwe taak die we in 2022 hebben gekregen, namelijk de crowdfunderstoetsingen. Dit waren in korte tijd veel extra toetsingen in 2022 en 2023, waarbij het merendeel in 2022 is opgepakt. Daarnaast zijn er in 2022 meer vergunningaanvragen geweest die ook meer personentoetsingen tot gevolg hadden.

De tabel in deze paragraaf toont het totaal aantal AFM-toetsingen, uitgesplitst naar de verschillende categorieën. De zogeheten 'dubbele poortjes-toetsingen' betreffen toetsingen door zowel de AFM als DNB.

Tabel 3. Overzicht toetsingen

Aantal toetsingen per categorie	2023	2022	2021
Adviseurs/bemiddelaars/krediet-aanbieders	1.307	1.229	1.577
Beleggingsondernemingen/beleggingsinstellingen	441	544	439
Beleggingsobjecten en beurs	8	11	15
Accountantsorganisaties*	168	199	224
Dubbele poortjes	5	8	12
Hertoetsing*	1	7	8
Totaal aantal toetsingen	1.930	1.998	2.275

*Gegevens over 2021 aangepast als gevolg van herdefiniëring.

Maatregelen

De onderwerpen die in 2023 hebben geleid tot formele handhaving zijn uiteenlopend en sloten aan bij de Agenda 2023. Zo keken we naar het belang van correcte informatie voor pensioendeelnemers, het voorkomen van overkreditering en de meldingsverplichtingen voor kapitaalmarktpartijen.

In 2023 hebben wij 12 boetes opgelegd, vergelijkbaar met het aantal in 2022. Opvallend was de hoogte van het totale boetebedrag: bijna €21 miljoen. Dit kwam vooral door 2 hoge boetes in het najaar. Zo hebben wij voor het eerst gebruik gemaakt van de mogelijkheid om bij ernstige en verwijtbare overtredingen een omzetgerelateerde boete op te leggen. Hierbij willen we ook niet onvermeld laten dat we bij 4 boetes voor het eerst een vereenvoudigde afdoening hebben toegepast. In zaken waar dit gepast is en de overtreding wordt erkend, kunnen wij een verlaging op de boete toepassen als de overtreder afziet van ver-

dere procedures. Ook volstaan wij dan met een verkort boetebesluit. Een van de voordelen is dat consumenten en de markt sneller kunnen worden geïnformeerd.

Tot slot wijzen we erop dat er ook zaken zijn waarin we besluiten om geen boete op te leggen, na het versturen van een voornemen en de ontvangst van een zienswijze. Zo kan er sprake zijn van een groot bewijsrisico van een overtreding of kunnen er redenen zijn waarom het opleggen van een boete niet opportuun is. In 2023 is dit in 7 gevallen gebeurd. Algemene informatie over het hoe en waarom van maatregelen is te lezen in '[Onze handhaving in perspectief](#)'.

Het aantal aanwijzingen is in het verslagjaar uitgekomen op 0. In 2023 hebben wij aan 6 ondernemingen een voornemen tot het geven van een aanwijzing verstuurd. Al deze ondernemingen hebben binnen de gestelde termijn dusdanige maatregelen getroffen dat de geconstateerde overtredingen zijn beëindigd. Daarnaast hebben wij aan 9 ondernemingen een voornemen last onder dwangsom gestuurd. 6 ondernemingen hebben aan de last voldaan, waardoor het bij een voornemen is gebleven. Slechts in 3 gevallen is daadwerkelijk een last opgelegd. Zowel de aanwijzing als de last onder dwangsom zijn handhavinginstrumenten die wij inzetten om lopende overtredingen te beëindigen. Dat het merendeel van de voornemens leidt tot het gewenste herstel, toont de effectiviteit van deze aanpak aan. Om een volledig beeld van de handhavingsactiviteiten te geven, voegen wij vanaf 2023 de verstuurde voornemens aanwijzing en last onder dwangsom toe aan het overzicht.

Het aantal informele maatregelen is ten opzichte van 2022 toegenomen. Deze hadden vooral betrekking op financieel dienstverleners.

Tabel 4. Overzicht toezichtmaatregelen

Overzicht maatregelen	2023*	2022	2021
Formele toezichtmaatregelen			
Opgelegde boetes	12	11	2
Opgelegde lasten onder dwangsom	3	4	5
Voornemen last onder dwangsom	9	-	-
Aangiftes	5	2	5
Vergunning intrekkingen	0	1	8
Aanwijzingen	0	3	4
Voornemen aanwijzing	6	-	-
Openbare waarschuwingen	54	25	14
Mededeling zonder aanbeveling (Wtfv)	1	1	6
Openbare verklaring	1	-	-
Uitspraken accountantskamer	0	3	-
Totaal aantal opgelegde formele maatregelen	76	50	44

* Vanaf 2023 voegen wij het aantal verstuurde voornemens aanwijzing en last onder dwangsom toe aan het overzicht. In de totalen nemen wij uitsluitend de opgelegde maatregelen mee om eventuele 1580 dubbeltelling te voorkomen.

Overzicht maatregelen	2023*	2022	2021
Informeel maatregelen			
Normoverdracht waarschuwingsbrieven	150	119	105
Normoverdracht: normoverdragende brieven/gesprekken	79	74	255
Totaal aantal informeel maatregelen**	229	193	360
Overzicht maatregelen	2023*	2022	2021
Totaal aantal opgelegde formele maatregelen	76	50	44
Totaal aantal informeel maatregelen**	229	193	360
Totaal aantal formele en informeel maatregelen	305	243	404

* Vanaf 2023 voegen wij het aantal verstuurd voornemens aanwijzing en last onder dwangsom toe aan het overzicht. In de totalen nemen wij uitsluitend de opgelegde maatregelen mee om eventuele 1580 dubbeltelling te voorkomen.

** Vanaf 2022 wordt het aantal norminformerende brieven niet in de tabel met handhavingsmaatregelen opgenomen omdat daarin geen overtreding wordt vastgesteld. Hierdoor wijkt het totaal aantal informeel maatregelen voor 2021 af van de aantallen die destijds in het jaarverslag over 2021 vermeld zijn.

7. Stakeholderdialoog

In de afzonderlijke hoofdstukken hiervoor die over de toezichtgebieden van de AFM gingen, is op diverse plekken duidelijk gemaakt op welke momenten en op welke manieren wij in gesprek zijn gegaan met externe stakeholders. Daarnaast onderhouden wij ook op andere manier contact met de buitenwereld.

Briefings parlement

Een goed vormgegeven wettelijk kader is voor toezichthouders belangrijk. Daarom nemen we een actieve positie in ten aanzien van nationale en Europese wetgevers. Wij dragen actief onze kennis en expertise over aan stakeholders. Op nationaal terrein hebben we nauwe betrekkingen met de ministeries van Financiën en Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). In de [Wetgevingsbrief 2023](#) hebben wij vanuit onze rol als financiële toezichthouder de gewenste aanpassingen in Nederlandse wetgeving onder de aandacht gebracht. Daarnaast nemen we deel aan technische briefings en rondetafelgesprekken in de Tweede Kamer. In 2023 hebben vertegenwoordigers van de AFM onder meer deelgenomen aan een [rondetafelgesprek over financiële stabiliteit](#) en [technische briefings over het toezicht op cryptomarkten](#) en [de modernisering van sanctiewetgeving](#). Daarnaast hebben wij in de Eerste Kamer deelgenomen aan een [deskundigenbijeenkomst over de Wet toekomst pensioenen](#).

Adviserend Panel

In 2023 hebben wij 2 fysieke bijeenkomsten met het [Adviserend Panel](#) georganiseerd. In dit panel nemen ongeveer 20 externe stakeholders met belang bij ons toezicht plaats. Dit zijn grotendeels brancheorganisaties die onder toezicht staande ondernemingen vertegenwoordigen.

Tijdens de [eerste bijeenkomst](#) in april kwamen onder andere het jaarverslag 2022 en de ontwikkelingen rond duurzaamheid aan bod. Voorafgaand aan het [tweede Adviserend Panel](#) in oktober is de conceptagenda 2024 aan de leden voorgelegd, waarna de input van de leden tijdens de bijeenkomst is besproken. Ook zijn in dit overleg de begroting 2024 en het kostenkader doorgenomen. Er was een externe spreker uitgenodigd die onder meer inzichten gaf in de relatie tussen fintech bedrijven, financiële instellingen en toezichthouders in Azië. Tot slot zijn de aanwezige leden uiteengegaan in deelsessies aan de hand van de 4 toezichtgebieden van de AFM, om dieper op de prioriteiten en aandachtspunten voor 2024 in te kunnen gaan.

Samenwerkingsplatform Digitale Toezichthouders

Het Samenwerkingsplatform Digitale Toezichthouders (SDT) is opgericht om het toezicht op digitale en online activiteiten te versterken. In 2023 heeft het SDT gezamenlijke uitgangspunten over effectieve online informatieverstrekking en uitgangspunten voor online kindermarketing gepubliceerd.

Samenwerking binnen het SDT draagt ook bij aan de afstemming van sectoroverstijgende wetgeving tussen toezichthouders, voorbeelden zijn de Verordening betreffende artificiële intelligentie en de Verordening aangaande digitale dienstverlening.

In de aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen van november 2023 heeft het SDT in een gezamenlijk [publicatie](#) het belang van effectief digitaal toezicht voor verantwoorde digitalisering onderstreept.

Consumentenonderzoek

Wij hebben enkele onderzoeken gedaan onder consumenten om hun stem ook in ons toezicht mee te laten wegen. In het voorjaar en het najaar hebben we daar voor de AFM Consumentenmonitor uitgevoerd. Eén vragenlijst richtte zich breed op een representatieve groep Nederlanders. In de andere onderzoeken richtten we ons specifiek op hypotheekbezitters en particuliere beleggers. Dat heeft ons geholpen om meer inzicht te krijgen in ontwikkelingen in de markt en mogelijke risico's.

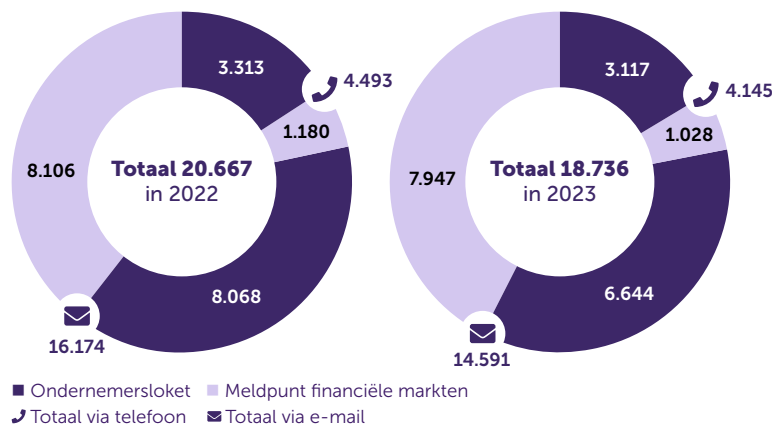
Zo gaven ruim 4 op de 10 Nederlanders aan dat ze door de gestegen (energie)prijzen minder hebben kunnen sparen of beleggen dan ze van plan waren. Uit het onderzoek onder beleggers bleek dat ongeveer de helft van de mensen die zelfstandig of met advies beleggen let op de duurzaamheid van beleggingsproducten. Hierbij letten zij vooral op de naam van het product, hoewel uit eerder AFM-onderzoek bleek dat de product- of fondsnaam over het algemeen geen betrouwbare indicator is voor het duurzaamheidsgehalte.

Contacten met de media

Wij zijn transparant over onze doelen en activiteiten. Journalisten kunnen dan ook 24/7 bij ons terecht met vragen. Bestuur en medewerkers van de AFM zijn beschikbaar voor interviews en wij publiceren veel onderzoeksrapporten. Daarnaast organiseren we regelmatig achtergrondgesprekken over relevante thema's, zoals duurzaamheid, het toezicht op accountants en de komst van regelgeving rond cryptovaluta.

Media hebben in het verslagjaar veel gepubliceerd over het rapport naar het meewegen van de risico's op klimaatschade op huizenprijzen, het rapport over grijze vlekken in de pensioenwereld en de fraude-risicoanalyses door accountants. Verder was er aandacht voor een incident rondom de tijdige deponering van jaarcijfers van een privé-vennootschap bij de KvK door een AFM-bestuurder en leden van de raad van toezicht.

Figuur 8. Contacten meldpunt en ondernemersloket

8. AFM als professionele organisatie

Om te zorgen dat we onze taken ook de komende jaren goed kunnen uitoefenen, is het belangrijk dat we een wendbare en lerende organisatie zijn, die effectief wordt aangestuurd, een goed functionerende IT heeft en waar gemotiveerde en tevreden medewerkers werken.

In 2023

- Door kortcyclisch te sturen en meer multidisciplinair te gaan werken, hebben we stappen gezet richting een wendbare en lerende organisatie
- We willen een aantrekkelijke werkgever zijn die goede mensen aantrekt, ontwikkelt en behoudt. Ondanks een krappe arbeidsmarkt hebben we een groot deel van ons wervingsbehoefte (zelf) kunnen invullen. Ook hebben we in 2023 voor het eerst de nieuwe werkwijze doorlopen waarbij we zijn gestopt met het geven van beoordelingsscores met een directe koppeling aan beloning en in plaats daarvan een continue dialoog tussen medewerker en leidinggevende voeren. Daarin staat de ontwikkeling van de medewerker centraal en we zien dat dit al op veel plekken in de organisatie tot goede gesprekken leidt. Alle medewerkers en leidinggevendenden hebben in 2023 ook trainingen gevolgd in hoe je die gesprekken voert.
- Een risicogestuurde en datagedreven toezichthouder draait op een goed functionerende IT. Daarom hebben we onder andere ons verandervermogen versterkt en ons absorptievermogen vergroot.

Wendbare en lerende organisatie

In 2022 is het projectteam Darwin van start gegaan. Doel van het team is om onze organisatie nog wendbaarder en lerender te maken, nu onze omgeving snel verandert. Het team bestaat uit medewerkers met een diverse achtergrond, functie en afdeling en allemaal met een affiniteit voor verbeteren.

Dit team heeft haar opdracht in 2023 op twee manieren ingevuld. Enerzijds is begonnen met pilots en interventies. Voorbeelden hiervan zijn de actie Kraakhelder over het geven en krijgen van heldere opdrachten en de Paarse Kaart, een middel om het doen van een procesinterventie normaler te maken. Veel van deze acties vragen een lerende houding en lef, en dat is iets wat in 2023 op verschillende manieren voor het voetlicht is gebracht. Anderzijds is in kaart gebracht welke gedragspatronen belemmerend kunnen zijn en wat medewerkers zelf kunnen doen om die belemmeringen weg te nemen.

Daarnaast is op verschillende plekken, waaronder door het team zelf, gestart met kortcyclisch/*agile* werken. In 2024 gaat het team door op de ingeslagen weg met een focus op het versterken van procesvaardigheid, effectieve besluitvorming en het tonen van lef.

Aantrekkelijke werkgever

Bij de AFM zijn onze mensen ons belangrijkste kapitaal. We willen een aantrekkelijke werkgever zijn die goede mensen aantrekt, ontwikkelt en behoudt. In een veilige en toekomstbestendige werkomgeving faciliteren wij onze medewerkers om het beste uit zichzelf en elkaar te halen. Wij dragen eraan bij dat medewerkers hun talenten kunnen inzetten, stimuleren dat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen en streven naar een veilige en inclusieve werkomgeving.

Continue dialoog

Wij zijn per 1 januari 2023 gestopt met het geven van beoordelingsscores met een directe koppeling aan beloning. Als lerende organisatie willen we nu voortdurend met elkaar in gesprek zijn. In de gesprekken staan de prestaties en ontwikkeling van medewerkers centraal en richten we ons op het continu leren en reflecteren. We vragen en geven elkaar feedback over wat goed gaat en wat beter of anders kan. Eerlijke en open gesprekken helpen ons het beste uit onszelf te halen. Ook stimuleren we om bewuster waardering te tonen in het moment en op een manier die het beste past bij de individuele medewerker.

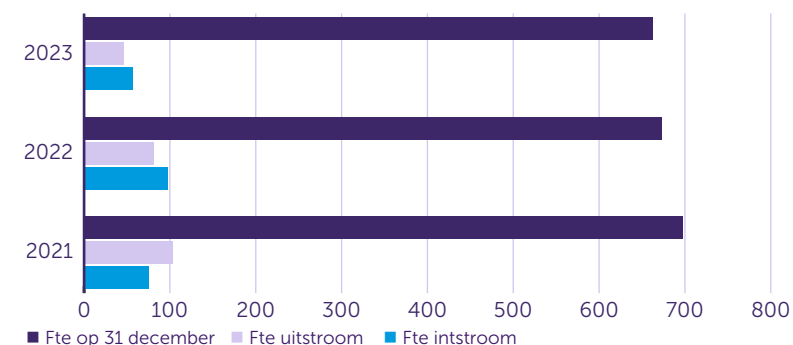
In 2023 hebben we deze werkwijze voor het eerst met elkaar doorlopen en de reflectie daarop geeft mooie input om hier in 2024 op door te ontwikkelen. De continue dialoog bevalt goed, in de zin dat medewerkers het als prettig ervaren dat we vooruitkijken en gesprekken voeren over de toekomst. Medewerkers en leidinggevenden hebben in 2023 trainingen gevolgd in hoe je die gesprekken voert. Aan de andere kant wordt de ondersteunende tooling vaak als administratieve last gezien en worden richtlijnen soms te rigide gevolgd. In 2024 optimaliseren we de werkwijze en tooling verder.

Werving van nieuwe medewerkers

Door blijvende krapte op de arbeidsmarkt en de verdere uitbreiding van onze toezichttaken is net als de afgelopen jaren de werving van nieuwe medewerkers in 2023 een focuspunt geweest. Voor een aantal moeilijk vervulbare profielen, zoals data-analisten, registeraccountants en pensioenspecialisten, zijn doelgroepgerichte arbeidsmarktcommunicatiecampagnes gestart. Daarnaast is de inzet van de bestaande wervingskanalen verder geoptimaliseerd, de recruitmentcapaciteit uitgebreid en verder gewerkt aan onze positionering op de arbeidsmarkt.

Zo leggen we in onze vacatureteksten meer de nadruk op de aspecten die ons een aantrekkelijke werkgever maken, zoals ons maatschappelijke karakter en een goede werk-privébalans. Dit zorgt ervoor dat we een groot deel van ons wervingsbehoefte (zelf) kunnen invullen, ondanks de krappe arbeidsmarkt. Ook zijn we bekender geworden op universiteiten, onder andere doordat we meer focussen op het aantrekken van werkstudenten, die dikwijls blijven plakken. Dat bevalt goed en gaan we in 2024 verder uitbouwen.

Figuur 9. Aantal fte en in-en uitstroom van personeel

Medewerkersonderzoek

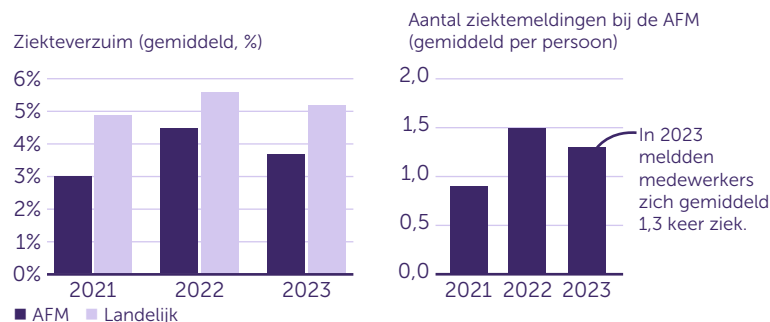
De respons op het medewerkersonderzoek 2023 was hoog (80,5%). De resultaten geven weer wat er goed gaat, zoals de ervaren autonomie, ontwikkelmogelijkheden en onderlinge samenwerking, maar ook wat beter kan, bijvoorbeeld werkdruk en rolduidelijkheid. Deze ontwikkelpunten zijn ook meegenomen in het eerdergenoemde Darwin-programma rondom de wendbare en lerende organisatie.

Vitaliteit

Net als in 2022 hebben we in 2023 weer volop aandacht besteed aan de vitaliteit van onze medewerkers. We zijn er namelijk van overtuigd dat vitale medewerkers beter in staat zijn om goede prestaties te leveren. Dit jaar hebben we de maand van de vitaliteit georganiseerd, in plaats van een vitaliteitsweek in voorgaande jaren, en zijn we gestart met het in kaart brengen van alle verbetermogelijkheden van vitaliteit per medewerkersdoelgroep. Zo hebben we bijvoorbeeld een contract afgesloten met Curilion. De missie van Curilion is vrouwen rondom de zwangerschap en de overgang zo fit en klachtenvrij mogelijk voor het arbeidsproces te behouden. Ook heeft in 2023 meer dan de helft van de medewerkers gebruik gemaakt van het aangeboden Preventief Medisch Onderzoek.

Het gemiddelde ziekteverzuim bij de AFM is dalende, van ruim 4,5% in 2022 naar 3,7% in 2023. Dit is een positieve ontwikkeling en ligt onder het landelijk gemiddelde, dat overigens ook een dalende trend laat zien: 5,3% (cijfers CBS). Ook de meldingsfrequentie is met 1,3 keer lager dan in 2022: 1,5. Er is overigens geen rode draad of opvallende werkgerelateerde bijdrage te ontdekken in het verzuim bij de AFM, zoals hoge werkdruk, verstoorde arbeidsverhoudingen of ongewenst gedrag.

Figuur 10. Ziekteverzuim

Verduurzaming

Wat betreft onze eigen verduurzaming hebben we in 2023 behoorlijke stappen gezet. We zijn van een mvo-visie overgestapt op een duurzaamheidsvisie en hebben de volgende ambitie geformuleerd: 'De AFM maakt binnen haar bedrijfsvoering, bij alles wat ze doet, de duurzame keuze. We inspireren iedere AFM'er en samenwerkingspartner om samen positieve impact te maken op mens, milieu en maatschappij.'

Daarbij hebben we bepaald op welke *Sustainable Development Goals* (SDG's) we willen focussen en daarvoor KPI's vastgesteld voor 2024.

Deze SDG's sluiten goed aan bij onze organisatie en hebben een directe impact op milieu, maatschappij en goed bestuur, oftewel *Environment, Social en Government* (ESG). Concreet valt te denken aan het reduceren van CO₂-uitstoot, terugdringen van afvalstromen, een bijdrage leveren aan de vitaliteit van onze medewerkers en het nog meer stimuleren van een gendergelijke verhouding (nu 47% vrouw, 53% man). Ook is ons duurzaamheidsbeleid integraal onderdeel van ons inkoopbeleid.

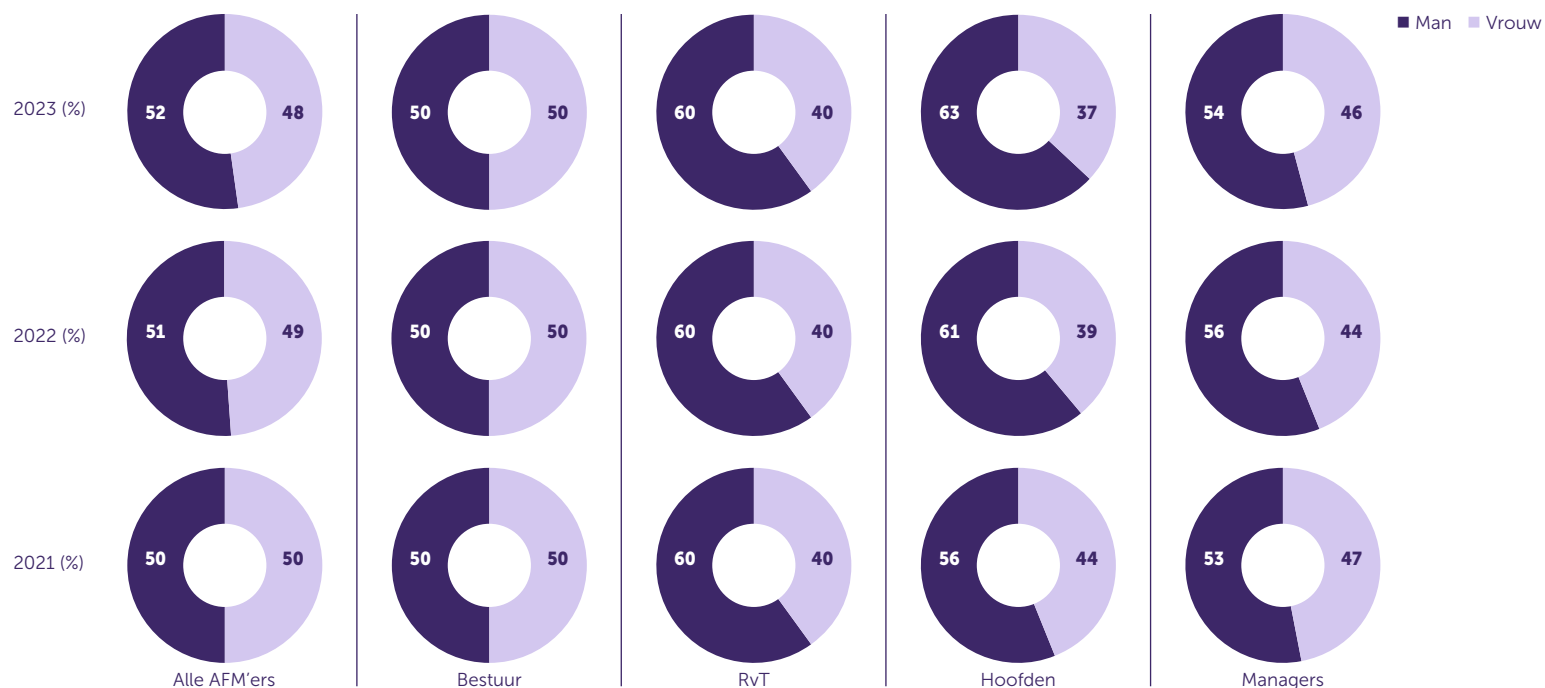
Diversiteit en inclusiviteit

In best practice-bepaling 2.1.6 van de corporate governance code staat dat verslag wordt gedaan over de uitvoering van het diversiteitsbeleid. Onze visie op diversiteit is het hebben van een inclusieve cultuur. Doelstellingen die zijn geformuleerd, zijn:

1. het samenstellen van een divers bestuur en rvt;
2. het stimuleren van een inclusieve cultuur;
3. het vergroten van de externe bestuurlijke exposure op het gebied van inclusiviteit.

Als maatschappelijke organisatie erkent de AFM dat diversiteit en inclusie leiden tot beter presteren van de organisatie. Daarom zijn we uitgesproken in ons beleid. Dat doen we door te sturen op gevarieerde teams qua ervaring, achtergrond en expertise, met de gemeenschappelijke motivatie om onze maatschappelijke taak zo goed mogelijk uit te voeren. In 2023 hebben we gekeken wat nodig is om de AFM toegankelijker te maken voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt door een arbeidsbeperking. Emma@Work helpt ons om vanaf 2024 in staat te zijn een aantal collega's uit deze doelgroep aan te nemen en succesvol te laten zijn binnen de AFM.

Figuur 11. Man/vrouw verhouding

Andere activiteiten

AFM Academy

In 2023 is een nieuw learning management systeem (LMS) geselecteerd en geïmplementeerd in samenwerking met Bloomville: de AFM Academy. Op deze manier kunnen we nog efficiënter en gestructureerder de ontwikkeling van onze medewerkers ondersteunen en faciliteren.

Leiderschapsontwikkeling

Het vierde *Future Leadership Programma* (FLP) is in Q4 van 2023 met 8 deelnemers gestart. Dit programma is voor AFM'ers met leiderschapspotentieel, zodat zij beter zijn voorbereid bij een benoeming op een managementpositie. Daarnaast is het vergelijkbare Zij-instroom Leadership Programma met 9 deelnemers in het verslagjaar afgerond. Dit programma is voor managers die net benoemd zijn, maar geen FLP hebben gedaan en is meer op de praktijk gericht. Ook is voor leidinggevenden intervisie ingericht, onder leiding van externe facilitators. Deze sessies hebben als doel om verbinding en het van elkaar leren te stimuleren.

Pensioenregeling

In samenwerking met de sociale partners zijn we hard aan de slag om de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel vorm te geven. De beoogde overgangsdatum is 1 januari 2027. In 2023 hebben we een enquête afgenomen om de voorkeuren van onze medewerkers te peilen en via een webinar informatie over het nieuwe stelsel gedeeld. Hieraan wordt in 2024 vervolg gegeven.

Hybride werken@afm

De coronapandemie heeft een grote impuls gegeven aan het hybride werken. We hebben in 2022 een nieuwe manier van werken ontwikkeld: werken@afm. Dit werkconcept is in 2023 geïmplementeerd en maakt duidelijk hoe we met elkaar samen werken en waarvoor we naar kantoor komen. Op deze manier hebben medewerkers de flexibiliteit om hun werkweek zo optimaal mogelijk in te richten. Dit werkt over het algemeen prima. Het kantoor is nog wel beter in te richten op onze nieuwe manier van werken. Zo hebben we in 2023 ons bedrijfsrestaurant aangepast, zodat er meer overlegcapaciteit is gecreëerd. In 2024 nemen we werken@afm verder onder de loep.

Goed functionerende IT

Ieder jaar wordt nieuwe regelgeving geïntroduceerd waar de AFM op gaat toezien. Veel hangt daarbij samen met de verdergaande digitalisering van de samenleving en de financiële sector. Het vraagt van ons om wendbaar te zijn om al deze veranderingen op te kunnen vangen en dat geldt zeker ook voor onze IT-huishouding.

In 2022 hebben wij een nieuwe IT-strategie opgesteld. De IT-strategie 2023-2026 heeft als doel om nieuwe taken gemakkelijker te kunnen ondersteunen. Om dit te realiseren werken we vanuit 3 programma's: verandervermogen versterken, fundament verstevigen en absorptievermogen vergroten. In 2023 hebben we daarop de volgende resultaten behaald.

Verandervermogen versterken

De samenwerking tussen toezichtafdelingen en IT is in 2023 versterkt door de inrichting van een nieuwe governancestructuur. In deze structuur hebben afgevaardigden uit het management van toezicht de verantwoordelijkheid gekregen over de realisatie van IT-programma's. Bij deze verantwoordelijkheid is mandaat toegekend om binnen de kaders van het programma te prioriteren en projectbudgetten toe te kennen.

Om onrechtmatigheid op het contract voor IT-beheer te voorkomen is dit jaar de dienst 'applicatieontwikkeling en -beheer' aanbesteed aan NetCompany. Deze gunning loopt de komende 4 jaar door.

De IT-regieorganisatie is versterkt door strategisch portfoliomanagement in te richten en er is een herontwerp voor de inrichting van de afdeling opgesteld. De voorbereidingen voor de herinrichting van de IT-regieorganisatie zijn dit jaar afgerond, waarna in 2024 gestart kan worden met de transitie.

Fundament verstevigen

Om het onderhoud en de ontwikkeling van het applicatielandschap naar de toekomst toe makkelijker te maken, is een aantal cloudmigraties in gang gezet. In 2023 lag de nadruk op de cloudmigratie van ons *customer relations managementsysteem* (CRM) en SharePoint. Deze worden in 2024 afgerond. De cloudmigratie van Planon wordt in 2024 opgestart.

Legacy (verouderde) applicaties worden vervangen. Zo is in 2023 de DVD-generator omgezet naar [de Vergelijkingskaart](#), waarvoor ook nieuwe wetgeving is opgesteld.

Absorptievermogen vergroten

Om ervoor te zorgen dat we nieuwe taken relatief eenvoudig kunnen integreren in de bestaande processen en systemen, worden alle zaak-gerichte processen gestandaardiseerd (denk aan het vergunningen-, meldingen- en signalenproces). Op dit moment bestaan er meerdere varianten van hetzelfde proces. Daarin zit potentie om te harmoniseren en standaardiseren, waardoor bij nieuwe taken eenvoudiger is op te schalen of uit te breiden. In 2023 hebben de voorbereidingen plaatsgevonden om de processen met een eenduidige aanpak te standaardiseren.

Naast de processen worden ook het datamanagement en de onderliggende datagovernance AFM-breed ingericht. We hebben de afgelopen jaren al stappen gezet met datagedreven toezicht en dit is een logische volgende stap. In 2023 is een adviesrapport opgesteld door een extern organisatieadviesbureau, met een voorstel voor hoe datamanagement in te richten en te implementeren.

9. Organisatie en besturing

Governance bij de AFM

De AFM is een zelfstandig bestuursorgaan (zbo) met wettelijke bevoegdheden voor het gedragstoezicht op de financiële markten. De AFM is een stichting (rechtspersoon) met een bestuur en een raad van toezicht. De raad van toezicht ziet toe op de wijze waarop het bestuur van de AFM zijn taken verricht.

Samenstelling bestuur

Voorzitter

Laura van Geest

1962, Nederlandse nationaliteit, eerste benoemingsdatum 1 februari 2020, herbenoemd per 1 februari 2024, lopende termijn tot 1 februari 2028

Bestuurder

Jos Heuvelman

1962, Nederlandse nationaliteit, eerste benoemingsdatum 1 september 2018, herbenoemd per 1 september 2022, lopende termijn tot 1 september 2026

Bestuurder

Hanzo van Beusekom

1972, Nederlandse nationaliteit, eerste benoemingsdatum 1 juni 2018, herbenoemd per 1 juni 2022, lopende termijn tot 1 juni 2026

BIB

Linda Sas

1972, Nederlandse nationaliteit, datum in dienst 1 mei 2021

Ondernemingsraad

Een van de belangrijkste onderwerpen in 2023 was het instemmings-traject voor de herinrichting van de afdeling Informatiemanagement. Alvorens dat te doen, hebben de OR en de AFM overeenstemming bereikt over een sociale paragraaf. Daarin zijn afspraken vastgelegd rondom voorzieningen en financiële vergoedingen die de AFM beschikbaar stelt aan medewerkers die door de herinrichting worden geraakt.

De OR heeft een positief advies gegeven ten aanzien van de herinrichting, maar heeft wel geadviseerd om bij de implementatie en evaluatie van de herinrichting expliciete aandacht te besteden aan de vragen, opmerkingen en zorgen van medewerkers. De aanleiding voor dit advies is de achterbanraadpleging die de OR heeft gehouden met medewerkers van de afdeling. Ook zijn de OR en AFM zijn veelvuldig in gesprek geweest over de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

Verder heeft de OR door het jaar heen inloopmomenten georganiseerd voor alle collega's, en nieuwe medewerkers uitgenodigd om kennis te maken met de OR. Vooral de bijeenkomsten met nieuwe medewerkers zijn goed bezocht.

De OR en het bestuur van de AFM hebben in 2023 de onderlinge verbinding versterkt, de verwachtingen over en weer zijn verduidelijkt en de rol van de OR binnen de AFM is aangescherpt. In 2024 zet de OR met het bestuur in op het verder versterken van de samenwerking. Ook zal de OR samen met het bestuur intensiever in gesprek gaan met de raad van toezicht via de zogenaamde 'strategische dialoog'. De implementatie en evaluatie van de trajecten die in 2023 zijn gestart krijgen expliciet onze aandacht zodat de beoogde doelen daadwerkelijk worden behaald.

In 2023 heeft de OR 10 advies- en instemmingsaanvragen afgerond:

- Advies inzake de Interne Audit Dienst
- Advies inzake wijziging portefeuille bestuur
- Instemming addendum uitvoeringsovereenkomst De Nationale APF
- Instemming wijziging functioneel leeftijdsontslag

- Instemming Telefonieregeling afdeling Datagedreven Kapitaalmarkten
- Instemming plan van aanpak Risico Inventarisatie en Evaluatie
- Instemming wijzigingen regelingen belonen
- Advies Verplaatsing team Investigations Market Abuse
- Advies inzake herinrichting Informatie Management
- Advies inzake Sociale paragraaf

Corporate Governance Code

De AFM voldoet – waar mogelijk en relevant – aan dezelfde governance-eisen als die worden gesteld aan de onder haar toezicht staande beursgenoteerde vennootschappen. Wij conformeren ons daarom vrijwillig aan de Nederlandse 'Corporate Governance Code 2022' (de code).

Om analoog te rapporteren over de naleving van de code over 2023 hebben wij een overzicht opgesteld van alle bepalingen uit de code die worden toegepast binnen de organisatie. Dit overzicht, de Corporate Governance Code-matrix, laat ook zien welke bepalingen deels worden toegepast of niet van toepassing zijn, bijvoorbeeld omdat de AFM een zelfstandig bestuursorgaan (zbo) is in de vorm van een stichting. [De matrix](#) is via onze website openbaar gemaakt. De elementen uit de matrix komen terug in onder andere het hoofdstuk over de AFM als professionele organisatie.

Compliance en integriteit

Compliance en integriteit staan bij de AFM hoog in het vaandel. Het vertrouwen in de AFM wordt geschaad als haar medewerkers (on) bewust betrokken zijn bij niet-integer gedrag. Gelet op onze rol als toezichthouder op de financiële markten hebben AFM-medewerkers een voorbeeldfunctie als het gaat om integriteit.

Activiteiten 2023

Een belangrijk deel van de activiteiten van de compliancefunctie is regulier van aard. De activiteiten bestonden onder meer uit het bewustmaken van medewerkers, het bestuur en de raad van toezicht door bijvoorbeeld trainingen op het gebied van integriteit en gedrag, het informeren van de medewerkers via intranetberichten en het aangaan van de dialoog met medewerkers.

Daarnaast hebben de complianceofficers actief toegezien op onder andere privébeleggingstransacties, nevenactiviteiten, uitnodigingen en geschenken. Ook is de raad van toezicht over nevenfuncties en -werkzaamheden van (kandidaat) leden van de raad van toezicht en het bestuur geadviseerd. Naast het behandelen van individuele nevenactiviteiten is in de vergadering van de raad van toezicht regelmatig aandacht geweest voor het compliance- en integriteitsbeleid in bredere zin.

Naast deze reguliere activiteiten zijn de inspanningen gericht geweest op het creëren van awareness ten aanzien van de gedragscode en de bijbehorende regelingen van de AFM. Een aantal belangrijke onderwerpen zoals, privébeleggingstransacties, nevenwerkzaamheden, (ongewenste) omgangsvormen, deelname aan demonstraties en toetsfraude zijn onder de aandacht gebracht door publicaties op intranet. Dit heeft geleid tot vragen en meldingen op het gebied van compliance en integriteitsonderwerpen.

Meldingen en signalen over eigen personeel

In 2023 zijn 23 meldingen binnengekomen, waarvan 17 door eigen melding van een medewerker. 16 van de 23 meldingen hebben geleid tot een onderzoek. 6 van de 16 onderzoeken hebben geleid tot opleggen van een maatregel. In 4 gevallen is een aantekening in het dossier van betrokkene opgenomen (betreft een lichte sanctie). In 2 gevallen is een schriftelijke waarschuwing gegeven (betreft een zware sanctie) en 1 onderzoek is aan het eind van het jaar nog niet afgerond. De overige onderzochte meldingen hebben niet geleid tot het opleggen van een sanctie.

Een groot deel van de meldingen die tot een onderzoek hebben geleid gingen over de naleving van de regeling privébeleggingen, die voor alle AFM-medewerkers geldt ter voorkoming van (de schijn van) handelen met voorwetenschap. Het ging voornamelijk om administratieve fouten zoals het te laat aanmelden van beleggingsrekening en/of het verrichten van privébeleggingstransacties zonder voorafgaande toestemming van de complianceofficer.

Risicobeheersing

Bestuur en management zijn verantwoordelijk voor opzet, bestaan en werking van een risicomanagementraamwerk. Wij hebben de risicobeheersing geïntegreerd en verankerd in de besturingscyclus. Zo maakt deze deel uit van de prestatiedialoog die het bestuur voert met de afdelingshoofden.

Wij maken onderscheid tussen de risico's die in de markt optreden (marktrisico's) en de risico's die wij als organisatie ondervinden (operationele risico's). De operationele risico's die een financiële impact hebben op de jaarrekening worden eveneens gemonitord door een stelsel van in-control-verklaringen.

Marktrisico's

Het is de wettelijke en maatschappelijke taak van de AFM om toe te zien op het gedrag op de financiële markten. Wij onderzoeken gestructureerd welk gedrag als ongewenst kan worden gezien en waar en op welke manier de toezichtcapaciteit kan worden ingezet. In afstemming met de stakeholders wordt bepaald wat de belangrijkste risico's zijn. Deze 'toezichtprioriteiten' maken deel uit van de Agenda 2023.

Over de specifieke beheersing van de belangrijkste marktrisico's, is in de eerste hoofdstukken van dit jaarverslag gerapporteerd.

Operationele risico's

Gedurende het jaar heeft de operational risk board (ORB), waarin de eerste-, tweede- en derde lijn zijn vertegenwoordigd, periodiek overlegd over en gestuurd op de beheersing van operationele risico's.

De centrale riskfunctie heeft in het verslagjaar de afdelingen ondersteund bij het aanscherpen van de risk selfassessments. Het resultaat van de risk assessments zijn risicobeelden per afdelingen en voor de organisatie als geheel. Dit heeft geleid tot een herziening en nadere concretisering van de risico's voor 2024. Hierbij is voor het eerst het afwegingskader voor de operationele risico's toegepast. Dit zorgt er onder meer voor dat de verschillende operationele risico's beter ten opzichte van elkaar gewogen kunnen worden en de risicobereidheid objectiever kan worden bepaald.

Operationele risico's en beheersmaatregelen

Per jaar wordt 3 keer over de operationele risico's gerapporteerd aan de ORB, het bestuur en de auditcommissie van de raad van toezicht. Voor 2023 hebben wij een aantal risico's geïdentificeerd die organisatiebreed extra aandacht vroegen.

Inzicht in keten- en procesafhankelijkheden

In 2023 hebben we voortgebouwd op de eerdere inspanningen om de procesketenafhankelijkheden in kaart te brengen. De verkregen inzichten zijn actief ingezet om processen te standaardiseren en IT-systemen uniformer in te richten. Deze harmonisatie vergroot onze flexibiliteit en maakt het mogelijk om op een efficiënte manier nieuwe wettelijke taken in de organisatie te integreren. Dit initiatief zal doorlopen in 2024, waarbij we blijven streven naar verdere optimalisatie en het versterken van onze capaciteit om veranderingen effectief te omarmen.

Realiseren van taken en wettelijke ambities

Naast het verhogen van wervingsinspanningen in verband met de krappe arbeidsmarkt is geïnvesteerd in het behoud van medewerkers door middel van aandacht voor diversiteit & inclusiviteit en vitaliteit en is de performancecyclus aangepast van een beoordeling achteraf naar een cyclus waarin de continue dialoog centraal staat. Deze gesprekken zijn gericht op ontwikkeling, leren van opgedane ervaringen, continu verbeteren en vooruitkijken op individueel niveau. In 2023 is ook de start gemaakt met het uniform uitvoeren van een proces van strategische personeelsplanning. Op die manier krijgen we goed zicht op de gaps tussen de gewenste/benodigde personele bezetting in de toekomst in vergelijking tot de huidige bezetting.

Informatiebeveiliging

Het afgelopen jaar heeft de AFM zich onverminderd ingezet voor de beveiliging van de informatie die aan ons is toevertrouwd. Door de toenemende dreiging van cyberaanvallen en datalekken, hebben we ons informatiebeveiligingsbeleid en onze procedures versterkt om de vertrouwelijkheid, integriteit en beschikbaarheid van onze gegevens te waarborgen.

Samen met onze IT-leveranciers hebben we geïnvesteerd in beveiligingstechnologieën en hebben we op verschillende manieren het beveiligingsbewustzijn van onze medewerkers vergroot. Ons doel is om een cultuur van bewustzijn en voortdurende waakzaamheid te bevorderen, waarbij elke medewerker zich bewust is van het belang van informatiebeveiliging en de rol die zij daarin spelen.

Belangrijke mijlpalen dit jaar omvatten het succesvol uitfaseren van legacy systemen, de transformatie naar verschillende nieuwe up-to-date cloudplatformen voor onze bedrijfsprocessen en het verbeteren van onze informatiebeveiligingsprocessen. De informatiebeveiliging van de AFM is diverse malen onafhankelijk beoordeeld, bijvoorbeeld door de uitvoering van penetratietesten, en de uitkomsten hiervan zijn opgenomen in verbeterplannen. Er zijn in 2023 geen significante beveiligingsincidenten voorgevallen.

Privacy

Wij verwerken zowel voor onze toezichtstaken als voor onze bedrijfsvoering persoonsgegevens. Verantwoord datagebruik en AVG-compliance zijn dan ook onderwerpen die binnen de AFM doorlopend aandacht krijgen. In 2023 hebben wij daarom extra aandacht besteed aan bewustwording en kennis van onze medewerkers van de AVG, door onder meer het organiseren van verplichte opleidingen en kennisdelingsbijeenkomsten. Hiermee wordt het kennisniveau op het gebied van privacy in de hele organisatie verhoogd. Verder is onder meer gewerkt aan de vernieuwing van de privacy governance en zijn alle applicaties beoordeeld op *Privacy by Design and Default* aspecten. Het is de intentie om de aanbevelingen die hieruit voort zijn gekomen te implementeren in 2024.

In 2023 zijn 34 incidenten met betrekking tot persoonsgegevens onderzocht. Geen van de incidenten was meldenswaardig voor de AP.

Business continuity management

De AFM heeft in november 2023 deelgenomen aan de landelijke digitale cyberoefening [ISIDOOR IV](#). De oefening, had als doel om de informatie-uitwisseling, samenwerking en nationale opschaling bij een cybercrisis te beoefenen. De bevindingen worden verwerkt in het [Landelijk Crisisplan Digitaal](#).

Met het ISIDOOR IV scenario als basis, hebben wij met ons interne crisismanagementteam (CMT) geoefend. De bevindingen zijn verwerkt in de benodigde plannen en de samenstelling van het CMT wordt uitgebreid.

In 2023 lag de focus op het oefenen van cyberaanvallen en uitwerken van de benodigde plannen. Overige bestaande crisisplannen zijn geactualiseerd en de planning voor het uitwerken en oefenen van nieuwe scenario's in 2024 is opgemaakt.

De in-control-verklaring

De 'in-control-verklaring' is een van de instrumenten waarmee het bestuur verantwoording aflegt over de kwaliteit van de beheersing van de interne bedrijfsprocessen. De in-control-verklaring is in het bijzonder gericht op de kwaliteit en betrouwbaarheid van de externe verslaggeving. Om tot een positief (gefundeerd) oordeel te komen zijn de processen, de risico's die daarmee gepaard gaan en de ingestelde beheersmaatregelen beschreven. Door de in-control-verklaring te ondertekenen verklaren de proceseigenaren dat zowel de opzet van de risicobeheersmaatregelen als de werking hiervan op orde zijn. Op basis van het onderliggende stelsel van in-control-verklaringen is de AFM van oordeel dat de systemen van interne risicobeheersing en controle van de bedrijfsprocessen naar behoren hebben gefunctioneerd en een grote mate van zekerheid geven dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat.

Juridische procedures en toelichting

Klachtenregeling/General Counsel

De AFM en haar medewerkers moeten anderen op een correcte manier behandelen. Als een persoon van mening is dat dit niet het geval is geweest, kan die een klacht indienen bij de General Counsel van de AFM. Klachten worden zorgvuldig en in overeenstemming met het klachtenreglement en de Algemene wet bestuursrecht (Awb) afgehandeld.

In 2023 heeft de General Counsel 1 klacht ontvangen. Deze klacht is op dit moment nog in behandeling. Vragen en algemene klachten over het beleid van de AFM zijn namens de General Counsel van een reactie voorzien. Klachten over onder toezicht staande ondernemingen zijn intern gesignaleerd ter ondersteuning van de uitoefening van het toezicht.

Bezwaar en beroep

In 2023 hebben wij 96 bezwaren ontvangen, ruim 18% meer dan in het voorgaande jaar (2022: 81). Het merendeel van de bezwaren (77) richtte zich tegen de heffingen die zijn opgelegd op grond van de [Wet bekostiging financieel toezicht](#) (Wbft). Deze bezwaren hadden betrekking op heffingen voor eenmalige toezichthandelingen en heffingen voor het doorlopend toezicht.

De overige 19 bezwaren richtten zich tegen diverse besluiten. Onder andere tegen het besluit tot oplegging van een boete (6), het afwijzen van een WOO-verzoek (5), het geven van een waarschuwing (1), het publiceren van een besluit (1) en een opgelegde last onder dwangsom (1).

In 2023 hebben wij in totaal 155 bezwaren afgehandeld. Daarvan zijn er 116 ingetrokken, 17 achtten wij niet-ontvankelijk, 3 (gedeeltelijk) gegrond, 17 ongegrond en 2 zijn deels toegewezen. In ruim 84% van de gevallen hebben wij een beslissing op bezwaar genomen binnen de daarvoor geldende wettelijke termijnen.

Gerechtelijke procedures

Het aantal gerechtelijke procedures dat is aangespannen, is in 2023 gedaald ten opzichte van 2022 (20 in 2023 tegenover 29 in 2022). In 2023 is in 20 gerechtelijke procedures – voorlopige voorzieningen, beroep en hoger beroep – uitspraak gedaan. Een aantal procedures is mede rechtsvormend en principieel van aard. In het verslagjaar waren 15 uitspraken gunstig, 3 deels gunstig en 2 niet gunstig voor ons. In 82,50% van de procedures was de uitkomst dus (overwegend) positief voor ons. Daarvan is bijvoorbeeld sprake als een door wederpartij gevraagde voorziening wordt afgewezen, beroep of hoger beroep van wederpartij ongegrond wordt verklaard, of ons oordeel voor het overgrote deel in stand is gebleven.

Hoorcommissie

Voordat wij op een bezwaar beslissen, stellen wij belanghebbenden in de gelegenheid om de bezwaren mondeling toe te lichten bij de hoorcommissie. In 2023 vonden 11 hoorzittingen plaats. Alleen als er redelijkerwijs geen twijfel mogelijk is over de te nemen beslissing op bezwaar, wordt hiervan afgezien. Wanneer belanghebbenden hebben verklaard geen gebruik te willen maken van het recht om te worden gehoord, wordt geen hoorzitting gehouden.

De hoorcommissie van de AFM, niet zijnde een adviescommissie in de zin van artikel 7:13 van de Algemene wet bestuursrecht, bestaat uit een externe voorzitter, een jurist van de afdeling Juridische Zaken en (soms) een vertegenwoordiger van de afdeling die het primaire besluit heeft voorbereid waartegen bezwaar wordt gemaakt. De hoorcommissie had in 2023 twee externe voorzitters: de heer mr. drs. J.A.F. Peters en mevrouw mr. M.E.J. Bracco Gartner.

Besturingscyclus

Voor de interne sturing en de externe verantwoording maakt de AFM gebruik van een besturingscyclus. In deze cyclus vindt binnen de financiële randvoorwaarden het proces plaats van (strategische) planning, uitvoering, (bij)sturing en verantwoording. Aan de hand van tussen-tijdse meetmomenten wordt beoordeeld of de AFM 'op koers' ligt. Zo

nodig wordt bijgestuurd. Externe belanghebbenden krijgen informatie over de voortgang. In het jaarverslag leggen wij verantwoording af over de resultaten en effecten van onze inspanningen.

Verantwoording rechtmatig financieel beheer

In 2023 hebben we verdere vooruitgang geboekt in de verdere professionalisering van Inkoop.

Het inkoopproces voor de Europese en meervoudige onderhandse aanbestedingen verloopt op een digitale, uniforme en beheerste wijze. Dit is mede dankzij de betrokkenheid en expertise van Team Inkoop bij alle aanbestedingen. Mede door intensieve ondersteuning en toezicht door Team Inkoop op decentraal uitgevoerde inkopen (onder de Europese aanbestedingsdrempel) is het proces voor deze stroom inkopen aanzienlijk verbeterd.

In 2023 is de AFM binnen de rijksbrede tolerantiegrens voor onrechtmatige inkopen van 2% van de gerealiseerde lasten gebleven. Voor 2023 kwam dit uit op 0,22%.

De ingezette professionalisering heeft zijn vruchten afgeworpen en zal ook de komende jaren worden doorgezet.

Accountantscontrole

Een externe accountant controleert de jaarrekening van de AFM. Deze accountant valt conform artikel 7 lid 2 van de Wet bekostiging financieel toezicht niet onder het toezicht van de AFM. Gekozen is voor de Auditdienst Rijk (ADR), die de interne auditfunctie verzorgt bij verschillende ministeries.

Omdat de ADR, net als de AFM, onder het ministerie van Financiën valt, heeft het ministerie voor de controleopdracht bij de AFM specifieke maatregelen getroffen om de onafhankelijkheid te waarborgen. De controle is belegd bij een accountant die vanuit zijn functie bij de ADR of vanuit zijn verantwoordelijkheid voor werkzaamheden van de ADR bij andere opdrachtgevers niet betrokken wordt bij vraagstukken die op enigerlei wijze verband houden met de AFM.

Bekostiging AFM

Financiële ondernemingen die onder toezicht staan betalen voor de kosten daarvan, zoals is geregeld in de Wet bekostiging financieel toezicht (Wbft).

In het Besluit bekostiging financieel toezicht (Bbft) is onder meer geregeld hoe de begrote kosten van het toezicht worden verdeeld over 16 onderscheiden categorieën. Het procentuele aandeel per categorie wordt in beginsel eens per 5 jaar vastgesteld door de ministers van Financiën en Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De procentuele aandelen worden bepaald op basis van geregistreerde uren in toezicht(ondersteuning) op toezichtcodes. Deze geschreven uren worden jaarlijks toegewezen aan de verschillende categorieën. Voor het bepalen van de procentuele aandelen wordt het gemiddelde genomen van 3 voorgaande jaarlagen en een inschatting van wijzigingen in toezichtinspanningen voor de komende 2 jaar.

De door te belasten kosten voor doorlopend toezicht in enig jaar worden bepaald door de begroting van dat jaar, vermeerderd of verminderd met het exploitatiesaldo van voorgaand jaar en met aftrek van de begrote opbrengsten voor eenmalige verrichtingen. Eenmalige verrichtingen worden kostendekkend afgerekend.

De kosten voor doorlopend toezicht worden volgens de vastgestelde procentuele aandelen verdeeld over de 16 categorieën. Mede afhankelijk van de omvang van de populatie ondernemingen per categorie en de maatstafwaarden per onderneming, bepalen de ministers van Financiën en Sociale Zaken en Werkgelegenheid de jaarlijkse tarieven in de [Regeling bekostiging financieel toezicht](#).

Kostenontwikkeling toezicht

De AFM begroot per kostensoort en naar toezichtgebieden. Het toezicht van de AFM is risicogestuurd en vindt veelal plaats door middel van thematisch onderzoek. Verschillende disciplines dragen bij aan dit toezicht, meestal vanuit verschillende afdelingen. Vandaar dat toezichthouders en ondersteuners uren schrijven op basis waarvan wij de procentuele aandelen in de kosten uiteindelijk bepalen.

De ontwikkeling van de kosten van de AFM wordt meerjarig bepaald in een kostenkader dat de ministers van Financiën en Sociale Zaken en Werkgelegenheid vaststellen. Het huidige kostenkader loopt van 2021 tot en met 2024 en ziet er als volgt uit.

Tabel 5. Kostenkader AFM 2021-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Basisbedrag (uitgangspunt begroting 2020)	106,2	105,9	105,9	105,9	105,9
Bekende uitbreiding takenpakket		3,0	5,2	12,0	20,8
Versterking data gedreven toezicht		3,5	3,5	3,5	3,0
Besparingen		1,7-	3,1-	3,4-	3,7-
Nieuw basisbedrag	106,2	110,7	111,5	118,0	126,0
Taakstelling		0,4-	0,8-	1,2-	1,6-
Loonbijstelling		0,8	2,1	4,6	8,1
Prijsbijstelling		0,6	1,3	4,3	6,3
Begroting	106,2	111,7	114,1	125,7	138,7
Post onvoorzien		1,5	2,0	3,0	4,0
Meerjarenkader	106,2	113,2	116,1	128,7	142,7

Het basisbedrag in het kostenkader 2021-2024 is de begroting 2020, geënt op het wettelijke takenpakket van de AFM. De toename van de toezichtkosten in het lopende kostenkader is gerelateerd aan bekende uitbreidingen van het takenpakket voor met name het accountants-toezicht en het toezicht op kapitaalmarkten, pensioenen en financieel-economische criminaliteit. Deze taken worden de AFM toebedeeld door de overheid en vloeien mede voort uit Europese wet- en regelgeving. Daarnaast is investeringsruimte bepaald voor de versterking van datagedreven toezicht. Gedurende de looptijd van het kostenkader is de post 'bekende uitbreiding takenpakket' tussentijds aangepast voor de intensivering van het toezicht op de OOB-accountantsorganisaties en de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen.

Ook voor 2024 komen er een aantal grote nieuwe toezichttaken bij die ten tijde van het vaststellen van het huidige kostenkader nog niet bekend waren: de voorbereiding van het toezicht voortvloeiend uit de Digital Operational Resilience Act (DORA) en op de cryptomarkt (MiCAR), de implementatie van de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD), de Non-Performing Loans Directive (NPLD) en de Toegankelijkheidsrichtlijn (DTR). Voor deze nieuwe wettelijke taken (en voorbereidingen hierop) heeft de AFM structureel extra capaciteit nodig vanaf 2024.

Hierbij zijn per nieuwe wettelijke taak inhoudelijke afspraken gemaakt over de uitvoering en daarnaast zijn financiële afspraken gemaakt met het ministerie van Financiën ten aanzien van het laatste jaar van het huidige kostenkader en de begroting 2024. Dit heeft geleid tot een ophoging van het kostenkader 2024.

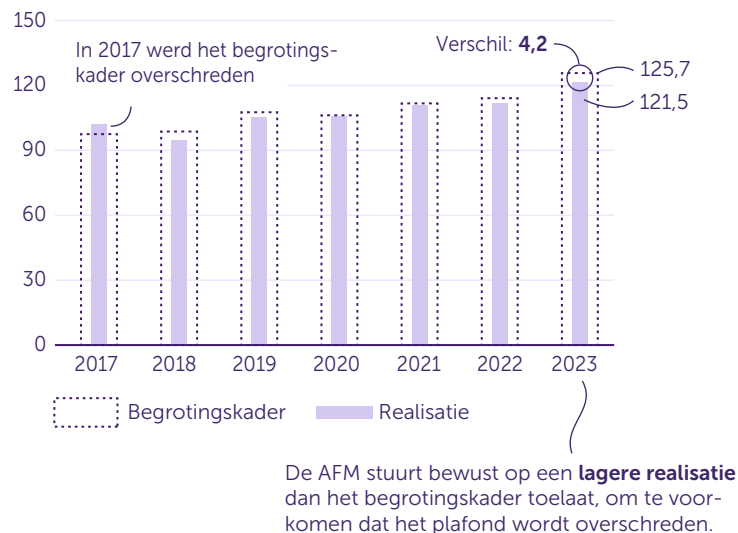
Tegenover de toename van toezichtkosten staan besparingen en een opgelegde taakstelling. Deze worden gedurende de loop van het kostenkader ingevuld door middel van prioritering in de uitvoering van het bestaande takenpakket en een efficiëntere bedrijfsvoering.

Jaarlijks wordt op basis van prijsindices van het CBS en CPB de loon- en prijsbijstelling bepaald. Hierbij merken wij op dat er in de huidige gekozen systematiek met betrekking tot de aanpassing van de prijsbijstelling (conform spelregels kostenkader 2021-2024) een vertraging

zit. Voor de prijsbijstelling gebruiken wij de 'jaarmutatatie CPI', zoals het CBS deze publiceert in de maand juni van het jaar dat voorafgaat aan het jaar waarop de toezichtbegroting betrekking heeft. Zo is in de begroting 2023 een prijsbijstelling van 2% gehanteerd.

Tot slot is een post onvoorzien opgenomen voor onvoorziene ontwikkelingen. Aangezien de totale benodigde capaciteit voor alle nieuwe wettelijke taken groter is dan de ophoging van het kostenkader voor 2024, is afgesproken dat de AFM zoveel mogelijk werkt met (waar mogelijk) een gefaseerde ingroei waarbij een deel van de 'post onvoorzien' in het laatste jaar van het huidige kostenkader wordt aangesproken voor de overige genoemde nieuwe taken. Dit is gebeurd met instemming van de raad van toezicht en medeweten van het ministerie van Financiën. Daarnaast zullen de nieuwe taken ook bekeken worden in het licht van het kostenkader 2025-2028, waarover de minister van Financiën en de minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen gezamenlijk in 2024 een besluit zullen nemen.

Figuur 12. Meerjarentrend van de realisatie van toezichtkosten, afgezet tegen het afgesproken kostenkader voor die jaren. De begroting heeft de afgelopen jaren op hetzelfde niveau gezeten als het kostenkader. De forse stijging van de begroting in 2019 is te verklaren uit de verhoging van het kostenkader met € 7,7 miljoen om ons voor te bereiden op de uitbreiding van het kapitaalmarkttoezicht in het kader van brexit. De forse stijging van de begroting in 2023 is te verklaren uit de verhoging van het kostenkader als gevolg van intensivering accountantstoezicht en uitbreiding pensioentoezicht. Inclusief aanpassing voor loon- en prijsbijstelling kwam het begrotingskader voor 2023 uit op € 125,7 miljoen.

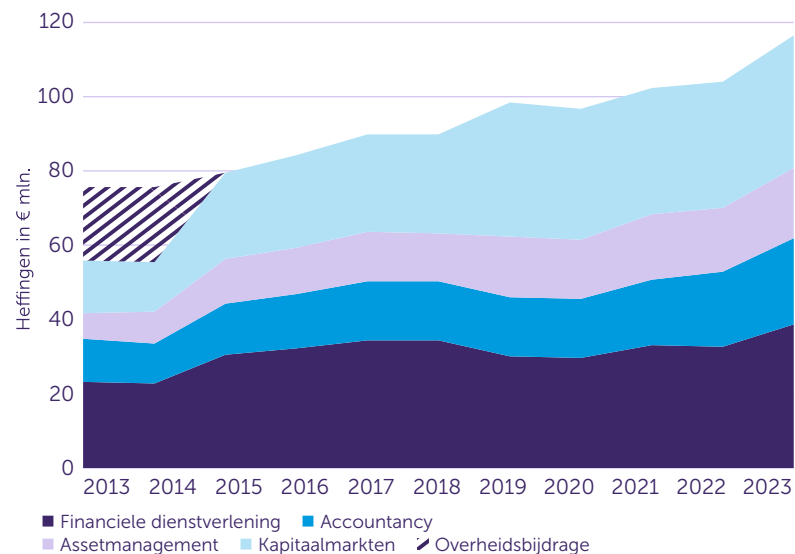
Uit de figuur kan worden opgemaakt dat de AFM sinds 2018 steeds binnen de begroting en het kostenkader is gebleven.

Doorbelasting van kosten in heffingen doorlopend toezicht

In het onderstaande grafiek zijn de doorbelaste kosten aan de onder toezicht staande ondernemingen verdeeld naar de onderscheiden toezichtgebieden. Onder deze gebieden liggen de 16 heffingscategorieën. Voor sommige categorieën is er geen sprake van een zuivere indeling in een toezichtgebied. Er is dus sprake van een grove indeling,

maar die geeft wel een goed beeld van de algemene ontwikkeling per toezichtgebied.

Figuur 13. Groei heffingen

In het algemeen is sprake van een sterke toename in de heffingen in 2015. Dit wordt veroorzaakt door het wegvallen van de overheidsbijdrage van circa € 20 miljoen. Verder zullen de heffingen, naar alle waarschijnlijkheid, de komende jaren als gevolg van een aantal grote nieuwe toezichttaken verder stijgen.

Wij hebben het voornemen de heffingsreserve zodanig in te zetten dat de stijging als gevolg van de voorbereiding van nieuwe taken zoveel mogelijk wordt gedempt. Overigens hoeft een toename van kosten niet per definitie te leiden tot een verhoging van de heffingen per onderneming. Dit hangt af van de categorie waarin de kosten landen, de ontwikkeling van de populatie daarbinnen, de jaarlijks vastgestelde tarieven en de maatstafwaarden.

Financiële dienstverlening

De heffingen voor financieel dienstverleners zijn min of meer stabiel gebleven, waarbij er vanaf 2019 sprake is van een lichte daling. Het toezicht volgend op de financiële crisis is aangescherpt en daarna gestabiliseerd. De komende jaren zullen de kosten stijgen vanwege de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel waartoe het de wetgever heeft besloten. Het kostenkader voor de jaren 2023 en 2024 is hiervoor aangepast met respectievelijk € 4,1 miljoen en € 4,6 miljoen.

Kapitaalmarkten

Op het gebied van kapitaalmarkten hebben ingrijpende ontwikkelingen plaatsgevonden, waaronder de financiële crisis, *Capital Markets Union* en brexit. Naar aanleiding van de financiële crisis en het besluit om over te gaan tot een gezamenlijke kapitaalmarkt in Europa, is er veel nieuwe wetgeving opgesteld (zoals EMIR, MIFID II). Tevens heeft brexit vanaf 2019 gezorgd voor een forse stijging van de toezichtkosten.

Assetmanagement

De stijging van de heffingen op het gebied van het toezicht op assetmanagement, is te verklaren door nieuwe wetgevingspakketten, waaronder AIFMD.

Accountantsorganisaties en verslaggeving

Er is binnen het toezicht op accountantsorganisaties sprake van een lichte stijging van de heffingen. Dit heeft te maken met de kwaliteitsverbetering in de sector die aanvankelijk onvoldoende van de grond kwam, waardoor een intensivering van het toezicht nodig was. De komende jaren zullen de kosten stijgen vanwege de uitbreiding en intensivering van het toezicht. Het huidige kostenkader is hiervoor aangepast oplopend tot € 2,4 miljoen in 2024.

10. Verslag raad van toezicht

Het jaar 2023 was een bewogen jaar. De beelden van oorlogen staan op ons netvlies gegrift, er waren verkiezingen in Nederland die leidden tot grote verschuivingen en de economische groei viel terug. Deze geopolitieke en economische turbulentie hebben impact op de financiële markten en daarmee ook op het toezicht van de AFM.

Dit jaar stond voor de AFM in het teken van het implementeren van de herijkte strategie. Zo is er onder andere veel aandacht besteed aan de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel, de toenemende impact van duurzaamheid en het groeiende datagebruik in toezicht. Ook het zijn van een wendbare en lerende organisatie was een belangrijke prioriteit.

In 2023 is ook hard gewerkt aan de voorbereiding van nieuwe toezichttaken van de AFM. Er is binnen Europa nieuwe wet- en regelgeving ontwikkeld op grote thema's zoals duurzaamheid, crypto's en digitalisering, waaronder MiCAR, DORA, SFDR en CSRD. De AFM krijgt een forse uitbreiding van haar toezichttaken met als gemeenschappelijk doel dat consumenten en bedrijven zich veilig op de financiële markten kunnen blijven bewegen en duidelijke informatie ter beschikking hebben.

Als raad van toezicht zijn we in 2023 van samenstelling gewijzigd. Wij zijn blij dat we de continuïteit goed hebben kunnen waarborgen en kijken ernaar uit om onze rol in 2024 met aanhoudende energie en bevlogenheid uit te voeren.

Wij willen het bestuur en alle medewerkers bedanken voor de enorme inzet en betrokkenheid in het afgelopen jaar. Wij hebben er alle vertrouwen in dat ook in 2024 de verdere implementatie van de strategie voortvarend wordt opgepakt. Wij kijken uit naar een constructieve samenwerking met het bestuur en alle medewerkers van de AFM.

Samenstelling raad van toezicht en bestuur

In de raad van toezicht namen wij dit jaar afscheid van Wendy de Jong en Martin van Rijn. Wij willen hen ook vanaf deze plek nogmaals harte-lijk bedanken voor hun grote inzet voor de AFM. Gelukkig zijn de lege plekken snel ingevuld. Leontine van der Goes en Sander Dekker zijn respectievelijk als lid en voorzitter van de raad van toezicht benoemd. In 2023 zijn David Voetelink en Rob Langezaal herbenoemd. We zijn blij dat hiermee de continuïteit is gewaarborgd met alle kennis en expertise die zij de afgelopen vier jaar hebben opgedaan.

De samenstelling van het bestuur is in 2023 ongewijzigd gebleven. We zijn verheugd dat Laura van Geest per 1 februari 2024 is herbenoemd. Onder haar leiding heeft de AFM belangrijke stappen gezet in slagvaardig en effectief toezicht op de financiële markten.

De verdeling vrouw/man binnen de raad is 40%/60% en binnen het bestuur (inclusief bestuurder intern bedrijf) 50%/50%. Hiermee wordt voldaan aan de uitgangspunten van een evenwichtige en diverse samenstelling zoals deze in de profielschetsen zijn opgenomen. Overigens richt de raad zich bij nieuwe (her)benoemingen niet alleen op diversiteit qua geslacht, maar ook qua kennis, affiniteit, achtergrond, ervaring en persoonlijkheid.

De nieuwe leden van de raad hebben een introductieprogramma gevolgd. Gedurende twee dagen zijn de verschillende toezichtterreinen uitgebreid en interactief aan bod gekomen inclusief de strategische trends. Ook is de raad ingewerkt op de financiële kaders van de AFM en is kennisgemaakt met de ondernemingsraad en vele medewerkers.

Samenstelling raad van toezicht

Voorzitter

Sander Dekker

1975, Nederlandse nationaliteit, eerste benoemingsdatum 1 juli 2023, lopende termijn tot 1 juli 2027

Vicevoorzitter

Willemijn van Dolen

1972, Nederlandse nationaliteit, eerste benoemingsdatum 1 september 2016, lopende termijn tot 1 september 2024

Voorzitter auditcommissie

David Voetelink

1953, Nederlandse nationaliteit, eerste benoemingsdatum 15 juli 2019, lopende termijn tot 15 juli 2027

Voorzitter benoemingen- en remuneratiecommissie

Rob Langezaal

1958, Nederlandse nationaliteit, eerste benoemingsdatum 1 september 2019, lopende termijn tot 1 september 2027

Lid auditcommissie

Leontine van der Goes

1972, Nederlandse nationaliteit, eerste benoemingsdatum 1 juni 2023, lopende termijn tot 1 juni 2027

Activiteiten rvt

Vergaderingen en aanwezigheid

De raad heeft 7 keer regulier vergaderd in 2023, waarvan 1 keer buiten aanwezigheid van het bestuur. Verder was er een extra vergadering die specifiek ging over het kostenkader, een jaarlijkse 'offsite' en twee bijeenkomsten in het kader van Permanente Educatie. De vergaderingen hebben voor het grootste deel fysiek plaatsgevonden. Voorafgaand aan de reguliere vergaderingen vindt een vooroverleg plaats waarbij alleen de leden van de raad van toezicht aanwezig zijn. De voorzitter van de raad en de voorzitter van het bestuur hebben regelmatig tussentijds overlegd over zaken die binnen het taakgebied van de raad vallen en over relevante ontwikkelingen.

De aanwezigheid van de raad van toezichtleden bij de vergaderingen was hoog. In onderstaande tabel is de aanwezigheid van de leden voor de reguliere vergaderingen en de commissievergaderingen opgenomen afgezet tegen het aantal vergaderingen.

Tabel 6. Aanwezigheid rvt

Lid	rvt	AC	BRC
Sander Dekker	3/3	n.v.t	1/1
Willemijn van Dolen	7/7	n.v.t	n.v.t
Rob Langezaal	6/7	n.v.t	2/2
David Voetelink	6/7	3/3	n.v.t
Leontine van der Goes	3/3	2/2	n.v.t
Martin van Rijn	4/4	n.v.t	n.v.t
Wendy de Jong	2/2	n.v.t	n.v.t

Werkwijze

Het bestuur stelt ieder jaar een top 10 van prioriteiten vast. Via het 'bestuursbericht' worden wij door het bestuur geïnformeerd over de

voortgang van deze prioriteiten. Wij hebben periodiek met het bestuur het gesprek gevoerd over de dilemma's, risico's en zorgpunten. Op deze manier zijn wij in staat om onze klankbordrol goed te vervullen en om de wijze waarop het bestuur de strategie uitvoert, te beoordelen. Voor iedere vergadering worden strategische (toezicht)onderwerpen geagendeerd.

Besproken onderwerpen

In 2023 hebben wij meerdere keren met het bestuur gesproken over de impact van een digitaliserende wereld op de AFM. We startten met een strategisch gesprek met het bestuur over digitalisering. Vanuit een mogelijk toekomstbeeld over hoe de buitenwereld er uit gaat zien, wordt nagedacht welke impact dat heeft op het toezicht en de organisatie van de AFM. Zo hebben we ons verdiept in de digitale ontwikkelingen, toezicht op digitalisering, toezicht met technologie en de impact voor de verschillende ecosystemen. Gedurende het jaar vonden verdiepende gesprekken plaats over onder meer de ontwikkelingen op het gebied van MiCAR en crypto's. De ontwikkelingen gaan razendsnel en dat vergt op vele terreinen de volle aandacht van de AFM.

Zo is ook de toenemende internationalisering een belangrijke ontwikkeling voor de AFM. Vanuit Europa wordt veel nieuwe wet- en regelgeving ontwikkeld, onder meer over het omgaan met data. De AFM richt zich in het Europese speelveld vooral op convergentie en het uitdragen van de effectiviteit van risicogebaseerd toezicht. Een mooi voorbeeld zijn de risico-heatmaps, die nu steeds meer weerklank vinden in Europa. Wij ondersteunen de aanpak en zijn blij met de benoeming van Jos Heuvelman in de ESMA Managing Board.

Wij hebben dit jaar aandacht besteed aan het toezicht op duurzaamheidsverslaggeving. Voor dit nieuwe toezichtsterrein is de wet- en regelgeving nog in ontwikkeling en is het hebben van de geschikte toezichtmiddelen een onderwerp van aandacht. Een ander belangrijk vraagstuk is hoe tot uniforme standaarden wordt gekomen. Wij volgen dit onderwerp met grote interesse.

De nieuwe wet- en regelgeving betekent voor de AFM een uitbreiding van haar toezichttaken op grote thema's zoals duurzaamheid, crypto's en digitalisering, waaronder MiCAR, DORA, SFDR en CSRD. De AFM heeft ter voorbereiding van deze uitbreiding van haar toezichttaken een interne analyse gedaan hoe dit toezicht effectief en efficiënt uitgevoerd kan worden. De conclusie was dat de huidige middelen onvoldoende zijn en daarom is het noodzakelijk het kostenkader voor 2024 te verruimen. Ook heeft het bestuur een onderbouwd verzoek bij de raad van toezicht ingediend voor het gebruik van de post onvoorzien. Wij hebben dit verzoek kritisch beoordeeld en gehonoreerd en het ministerie van Financiën geïnformeerd. Wij zijn van mening dat de nieuwe taken structureel moeten worden opgenomen in het nieuwe kostenkader 2025 – 2028 dat wordt ontwikkeld.

Al deze ontwikkelingen vergen de nodige voorbereidingen van de AFM-organisatie zelf. Een grote uitdaging blijft de uitvoering van de IT-strategie die in 2022 is opgesteld. In de vergaderingen van de raad en de auditcommissie is hierover met regelmaat gesproken. Het jaar 2023 stond in het teken van het stevig neerzetten van het fundament. Zo is hard gewerkt aan de cloudmigratie van het systeem van customer relationship management (CRM). Deze zal kort na afloop van het verslagjaar worden afgerond. De IT-organisatie en bemensing is opnieuw ingericht met als doel een kwaliteitsimpuls te realiseren. Wij zullen de implementatie van de IT-organisatie ook in 2024 kritisch blijven volgen.

Datagedreven toezicht vergt een andere manier van werken en bemensing. We hebben ons verdiept in de wijze waarop het datagedreven toezicht in het accountantstoezicht wordt ingezet. We ondersteunen de werkwijze van harte en hebben met het bestuur gesproken over de impact voor onder meer de organisatie. Het bestuur heeft het initiatief genomen voor het project AFM2030 om deze impact ook nader in kaart te brengen.

Het programma Darwin besteedt binnen de AFM aandacht aan het zijn van een wendbare en lerende organisatie. Er is veel aandacht voor de bestaande en gewenste cultuur. Door pilots gericht op het kortcyclisch werken en sturen wordt meer wendbaarheid binnen de AFM gecreëerd. Ook zijn we geïnformeerd over de resultaten van

het medewerkersonderzoek en deze hebben ons inzicht gegeven in de cultuur binnen de AFM. Bij de meeste teams en afdelingen wordt aangegeven dat het goed gaat en men tevreden is. Het onderzoek heeft goede inzichten gegeven in de punten die belangrijk zijn om te behouden, maar ook in de punten die verbeterd kunnen worden. Met het bestuur hebben we ingezoomd op de wijze van follow up van de bevindingen. Op het gebied van strategische personeelsplanning zijn in 2023 de eerste stappen gezet met een nieuwe werkwijze en zijn wij geïnformeerd over de uitkomsten van de eerste pilots. Ook hebben we aandacht gevraagd voor recruitment. De krappe arbeidsmarkt is uitdagend en van belang is om een goed recruitmentplan te hebben. Begin 2024 worden wij hier verder over geïnformeerd.

Na een langdurend wetgevingstraject is sinds 1 juli 2023 de nieuwe Pensioenwet van kracht. Dit betekent veel nieuwe toezichttaken voor de AFM. Na een lange periode van voorbereiding, is nu de transitiefase aangebroken. De AFM werkt nauw samen met de sector in de vormgeving van het toezicht.

In 2023 hebben wij ook de periodieke financiële rapportages beoordeeld. Verder hebben wij goedkeuring verleend aan de 'Agenda 2024', de actualisatie van het kostenkader 2024, de inzet van post onvoorzien uit het kostenkader en de opdrachtverstrekking aan de externe accountant. Tijdens elke vergadering hebben wij in aanwezigheid van de compliance officer het register nevenfuncties behandeld. Ook hebben wij verschillende (neven)functies conform het daarvoor geldende toetsingskader beoordeeld. Alle actuele (neven)functies zijn opgenomen op de website van de AFM. Verder zijn de periodieke rapportages van Compliance & Integriteit, Juridische Zaken en de mvo-rapportage (maatschappelijk verantwoord ondernemen) besproken. Tot slot hebben wij onze goedkeuring verleend aan het auditplan van de Interne AuditDienst (IAD) en het IAD-charter.

Permanente educatie en informatievoorziening

De permanente educatie stond dit jaar in het teken van de pensioen-transitie en kunstmatige intelligentie. We zijn uitgebreid geïnformeerd over het nieuwe pensioenstelsel en de onderliggende uitgangspun-

ten. Dit stelt ons beter in staat de ontwikkelingen op het gebied van pensioentoezicht te beoordelen. Wij hebben ons ook door een externe spreker laten informeren over alle ontwikkelingen op het gebied van Artificial Intelligence. De ontwikkelingen gaan razendsnel en zijn ook impactvol voor de AFM. Komende jaren zullen wij ons hier verder in verdiepen en bekwaren. Verder hebben we dit jaar de gesprekken met afdelingshoofden voortgezet. Dit levert ons waardevolle inzichten op in de uitdagingen en ontwikkelingen die er spelen. Samen met het bestuur hebben we vervolg gegeven aan drijfverenanalyse die in 2022 was uitgevoerd. Dit heeft waardevolle inzichten in elkaars profielen opgeleverd. Daarbij zijn sterke punten, maar ook de valkuilen geïdentificeerd en besproken met elkaar. Dit leverde goede gesprekken op met aandachtspunten voor de samenwerking komend jaar.

Leden van de raad van toezicht waren twee keer aanwezig bij overlegvergaderingen met de ondernemingsraad. Wij hebben voorgesteld om meer een strategische dialoog te voeren met de ondernemingsraad over een aantal onderwerpen. Deze nieuwe insteek wordt in 2024 uitgevoerd. Verder spreken wij twee keer per jaar met het ministerie van Financiën op basis van een vaste overlegstructuur. Ook hebben wij dit jaar, samen met de directie en de Raad van Commissarissen van DNB, twee keer gesproken met een aantal CEO's van grote financiële instellingen. We hebben gesproken over toekomstige ontwikkelingen en de impact daarvan op de sector en het toezicht. Deze bijeenkomsten worden in 2024 voortgezet.

Evaluatie bestuur en raad van toezicht

Begin 2023 hebben wij de evaluatie van zowel de individuele bestuurders als van het bestuur als collectief uitgevoerd. Hiervoor hebben we gebruikt gemaakt van de 360-feedback die voor alle bestuurders is ingevuld door collega-bestuurders, medewerkers en raadsleden. Vervolgens hebben we in de individuele gesprekken gezamenlijk terug- en vooruitgekeken. Hierbij zijn ook ontwikkelpunten en scholingsbehoeften aan de orde gekomen. Tevens hebben wij een gesprek met het gehele bestuur gevoerd om het collectieve functioneren te bespreken. We waarderen de transparantie en openheid van het bestuur en zullen in 2024 een vervolg geven aan deze collectieve bespreking.

Halverwege het jaar voeren wij informele gesprekken met iedere bestuurder om op deze wijze de goede dialoog met elkaar te voeren over het functioneren als bestuurder. Wij zijn blij met de wijze waarop het bestuur gezamenlijk leidinggeeft aan de AFM en investeert in teamvorming. Het bestuur stelt zich open voor feedback en investeert in continue dialoog. Wij zijn dan ook van mening dat het bestuur goed functioneert en zijn taken naar behoren uitvoert.

Wij hechten groot belang aan zelfreflectie om zo de kwaliteit van ons intern toezicht op peil te houden. Als follow up van de zelfevaluatie in 2022 hebben wij dit jaar onze kritische doorvraagrol verder ontwikkeld, vooral op een aantal strategische prioriteiten voor de AFM. Eind 2023 hebben wij de zelfevaluatie over dit jaar uitgevoerd. Aan de hand van vooraf ingevulde vragenlijsten door ons en het bestuur, hebben wij de resultaten in een aparte evaluatiesessie besproken. Vanwege de vernieuwde samenstelling is uitgebreid gesproken over de werkwijze en mogelijke verbeteringen daarvan. Ook is stilgestaan bij de onderlinge samenwerking en bij de deponeringsplicht bij de KvK voor privé-vennootschappen. Het is waardevol om frisse inzichten te delen met elkaar en hiervan te leren. In de samenwerking helpt het om elkaar goed te kennen en daar zullen we gezien de nieuwe samenstelling van de raad in 2024 verder in investeren.

Activiteiten commissies

Wij hebben twee commissies ingesteld die ons ondersteunen bij het toezicht op de activiteiten van het bestuur. De commissies bereiden de besluitvorming van ons voor en adviseren ons over diverse onderwerpen. Elke commissie heeft een eigen reglement.

Auditcommissie

De auditcommissie heeft in 2023 drie keer regulier vergaderd en één keer extra in verband met de begroting voor 2024 en de daarbij horen- de actualisatie van het kostenkader en de inzet van post onvoorzien. De vergaderingen vonden plaats in aanwezigheid van de bestuursvoorzitter, bestuurder intern bedrijf (BIB), hoofd Planning, Control en Financiën en een afvaardiging van de Interne Audit Dienst. De externe

accountant van de Auditdienst Rijk (ADR) is aanwezig geweest bij de vergaderingen waar de jaarrekening, begroting, managementletter en opdrachtbevestiging ADR zijn besproken.

De auditcommissie heeft de voortgang van het verbetertraject heffingen dit jaar nauwgezet gevolgd. Eind 2023 waren veel verbeteringen doorgevoerd en zag de auditcommissie geen aanleiding tot zorg voor de jaarafsluiting. Ook is iedere vergadering gerapporteerd over de voortgang van de implementatie van de IT-strategie. Dit jaar is veel werk verzet aan de cloudmigratie van het CRM. Hiermee wordt het fundament verstevigd en dat biedt perspectief voor nieuwe belangrijke IT-ontwikkeltrajecten die naar verwachting in 2024 kunnen worden opgepakt. Ook is de regieorganisatie helemaal opnieuw ingericht en die zal in de loop van 2024 van start gaan. Belangrijke stappen worden gezet, maar de auditcommissie blijft de voortgang komend jaar nauwgezet volgen.

Iedere vergadering zijn de integrale risicorapportages behandeld in de auditcommissie. Er is in 2023 een nieuw afwegingskader uitvoeringsrisico's opgesteld. Afgelopen jaar is binnen de AFM veel aandacht besteed aan de onderwerpen informatiebeveiliging en het verhogen van de privacy-awareness. De Interne Auditdienst heeft diverse auditrapporten geagendeerd. Verder heeft de IAD bij de auditcommissie input opgehaald voor het auditplan 2024 en zijn de aanpassingen in het IAD charter besproken. De auditcommissie heeft separaat een gesprek gevoerd met hoofd IAD.

De auditcommissie heeft dit jaar veel aandacht besteed aan de begroting voor 2024. Het ging hierbij specifiek om het voorstel van het actualiseren van het kostenkader 2024 en het aanwenden van de post onvoorzien. Ook is de potloodschets voor het nieuwe kostenkader 2025 – 2028 met de auditcommissie besproken. De auditcommissie ondersteunt de uitgevoerde analyses en heeft de raad positief geadviseerd om in te stemmen met de actualisatie van het kostenkader 2024 en het aanwenden van de post onvoorzien. Voor het nieuwe kostenkader heeft de auditcommissie het belang onderstreept van het uitvoeren van een nadere 'deep dive' op de kosten voor IT en datagedreven toezicht. De gesprekken over het nieuwe kostenkader worden vervolgd in 2024.

De raad van toezicht heeft separaat overlegd met de externe accountant, zonder aanwezigheid van het bestuur. De auditcommissie heeft dit gesprek voorbereid. De onderwerpen die hier zijn besproken, waren het naheffingenbeleid, proces heffingen, ervaringen met de uitvoering van de externe audit en een aantal specifieke auditbevindingen.

Benoemingen- en remuneratiecommissie

De benoemingen- en remuneratiecommissie heeft in 2023 twee keer regulier vergaderd en heeft daarnaast waar nodig buiten de vergaderingen om (digitaal) overleg gevoerd. De vergaderingen vonden plaats in aanwezigheid van de bestuursvoorzitter en het hoofd Human Resources & Facilitair Bedrijf.

De focus van de benoemingen en remuneratiecommissie lag dit jaar op het vervullen van de vacatures in de raad van toezicht en de aanstaande herbenoemingen in de raad van toezicht en het bestuur. Als uitgangspunt bij de werving is de profielschets van de raad van toezicht gebruikt en zijn specifieke functieprofielen opgesteld. Een wervings- en selectiebureau heeft de raad geassisteerd bij de zoektocht naar geschikte kandidaten. De raad heeft voordrachten gedaan ter benoeming van Leontine van der Goes en Sander Dekker als lid respectievelijk voorzitter van de raad van toezicht voor een periode van vier jaar. Voorafgaand aan de benoemingen is een toets uitgevoerd op betrouwbaarheid, geschiktheid en compliance (inclusief nevenactiviteiten en financiële belangen). Verder heeft de raad drie voordrachten gedaan ter herbenoeming van David Voetelink en Rob Langezaal als lid van de raad van toezicht en Laura van Geest als bestuursvoorzitter voor een periode van vier jaar.

De benoemingen- en remuneratiecommissie heeft in 2023 het wervingsproces en het proces van evaluatie van bestuurders geëvalueerd en waar mogelijk verder geoptimaliseerd. Voor begin 2024 wordt de opvolgingsplanning van het bestuur geagendeerd en besproken.

Onafhankelijkheid en tegenstrijdige belangen

In de statuten is opgenomen dat leden van de raad van toezicht hun werkzaamheden verrichten zonder last of ruggenspraak. Bij de vervulling van hun taak richten zij zich op het belang van de stichting en hebben zij oog voor de reputatie van de stichting en haar wettelijke en maatschappelijke taken en doelstellingen. Elke vorm van belangenverstrengeling wordt vermeden. In de regeling belangenverstrengeling is dit nader uitgewerkt. Als een lid van de raad van toezicht een mogelijk direct of indirect persoonlijk belang heeft dat tegenstrijdig is met het belang van de AFM, is die niet aanwezig bij de beraadslaging en de besluitvorming ter zake. In 2023 is dit niet voorgekomen.

Over dit verslag

De raad heeft goedkeuring verleend aan het jaarverslag en de jaarrekening over 2023. Bij de behandeling van de jaarrekening was de externe accountant van de AFM aanwezig.

Amsterdam, 7 maart 2024

Raad van toezicht AFM

11. Jaarrekening

Staat van baten en lasten

voor de jaren eindigend op 31 december

(Bedragen in duizenden euro's)		2023	Begroting 2023	2022
Baten				
Heffingen	a.	124.943	125.069	103.632
Boetes	b.	2.941	-	3.045
Lasten onder dwangsom	b.	30	-	20
Overheidsbijdragen	c.	608	614	552
Totale baten		128.522	125.683	107.250
Lasten				
Personeelslasten	d.	91.271	96.378	84.458
Afschrijvingslasten vaste activa	e.	1.341	1.488	1.205
Overige bedrijfslasten	f.	28.533	27.839	26.018
Totale lasten		121.146	125.705	111.681
Financiële baten en lasten	g.	342	- 22	- 15
Som der lasten	h.	121.488	125.683	111.666
Exploitatiesaldo	p.	7.034	-	-4.417

Balans

per 31 december (na resultaatbestemming)

Activa		2023	2022
Vaste Activa			
<i>Materiële vaste activa</i>			
Verbouwingen	i.	1.576	1.854
Inventaris	i.	530	659
Computerapparatuur & software	i.	1.114	1.458
Totaal Materiële vaste activa		3.221	3.971
<i>Financiële vaste activa</i>			
Huurwaarborgrekening	o.	688	688
Totaal Financiële vaste activa		688	688
Totaal Vaste Activa		3.908	4.659
Vlottende activa			
<i>Vorderingen</i>			
Debiteuren	j.	5.419	22.820
Kortlopende vorderingen en overlopende activa	k.	3.653	12.998
Totaal Vorderingen		9.071	35.818
<i>Liquide middelen</i>			
Liquide middelen	l.	29.907	27
Totaal liquide middelen		29.907	27
Totaal Vlottende Activa		38.978	35.845
Totaal		42.886	40.504

(Bedragen in duizenden euro's)

Passiva		2023	2022
Heffingsreserve	m.	5.000	3.065
Voorzieningen	n.	1.461	1.939
<i>Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)</i>			
Rekening-courant Ministerie van Financiën	o.	-	19.643
Nog (terug) te betalen aan ministerie van Financiën	o.	6	31
Te verrekenen exploitatiesaldo	p.	6.394	1.295
Crediteuren		4.309	3.388
Belastingen en premies sociale verzekeringen		4.647	4.957
Overige schulden en overlopende passiva	q.	21.070	6.185
Totaal Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)		36.426	35.500
Totaal Financiële vaste activa		42.886	40.504

Kasstroomoverzicht

voor de jaren eindigend op 31 december

Kasstroomoverzicht		2023	2022
Kasstroom uit operationele activiteiten			
Exploitatiesaldo		7.034	-4.417
<i>Aanpassingen voor:</i>			
Afschrijvingslasten materiële vaste activa	e, i.	1.341	1.205
Desinvesteringen materiële vaste activa	i.	-	8
Mutatie van de voorzieningen	n.	-478	-1.938
Totaal aanpassingen		863	-725
<i>Toename (-/-) / afname in het werkkapitaal:</i>			
Kortlopende vorderingen		26.747	-15.342
Kortlopende schulden		-4.173	19.035
Totaal Toename (-/-) / afname in het werkkapitaal		22.574	3.692
Kasstroom uit operationele activiteiten		30.470	-1.449
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			
Investerings in materiële vaste activa	i.	-590	-2.107
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-590	-2.107
Netto-kasstroom		29.880	-3.556
Eindsaldo 31 december	l.	29.907	27
Af: beginsaldo 1 januari	l.	27	3.583
Mutatie liquide middelen		29.880	-3.556

(Bedragen in duizenden euro's)

Toelichting

Algemeen

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is een stichting die statutair is gevestigd in Amsterdam en staat ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41207759.

Zoals voorgeschreven in artikel 35 van de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen is de jaarrekening van de AFM zoveel mogelijk ingericht met overeenkomstige toepassing van BW2 titel 9. Daar waar van BW2 titel 9 wordt afgeweken, wordt dat expliciet aangegeven. Tevens moet de jaarrekening van de AFM voldoen aan de Wet bekostiging financieel toezicht (Wbft) en de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). De bedragen in deze jaarrekening zijn weergegeven in duizenden euro's, tenzij anders is vermeld. De in de tabellen opgenomen getallen zijn afgeronde bedragen. Hierdoor kunnen zich afrondingsverschillen voordoen.

Grondslagen voor resultaatbepaling

De baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben.

De lasten van de AFM worden hoofdzakelijk gedekt door baten uit jaarlijkse heffingen die worden opgelegd aan de ondertoezichtstaande ondernemingen. Verder bestaan de baten uit vaste bijdragen die zijn gekoppeld aan de behandeling van aanvragen en registraties (eenmalige verrichtingen) en uit overheidsbijdragen voor het BES-toezicht. Daarnaast heeft de AFM de mogelijkheid om boetes en lasten onder dwangsom op te leggen.

Als een bezwaar, beroep of hoger beroep tegen een opgelegde heffing gegrond wordt verklaard, wordt het te restitueren bedrag in mindering gebracht op de baten uit heffingen. Conform artikel 8, lid 2 van de Wbft worden de opbrengsten van boetes en lasten onder dwangsom als baten verantwoord zodra is voldaan aan de volgende twee feiten:

(a) zij staan onherroepelijk vast en (b) de AFM heeft de opgelegde bedragen daadwerkelijk ontvangen. Hierdoor is voor de verantwoording van boetes en lasten onder dwangsom sprake van het kasstelsel en wijkt de AFM hiermee af van BW2 titel 9.

In artikel 8 van de Wet bekostiging financieel toezicht (Wbft) is opgenomen dat opbrengsten van boetes en lasten onder dwangsom boven een gezamenlijk jaartotaal van €4,5 miljoen toekomen aan de Staat. Gerealiseerde baten tot €4,5 miljoen kunnen op grond van artikel 8 en 8a van de Wbft worden toegerekend aan de heffingsreserve of in het daaropvolgende jaar worden verrekend met de heffing voor het doorlopend toezicht. Zie de toelichting bij letter p. 'te verrekenen exploitatiesaldo'. De heffingsreserve is als balanstotaal gemaximeerd op €5 miljoen.

De AFM is voor de uitvoering van haar wettelijke taken vrijgesteld van omzetbelasting. De AFM is niet automatisch van vennootschapsbelasting (VPB) vrijgesteld. De AFM heeft een analyse van haar activiteiten in 2023 uitgevoerd. Uit deze analyse is gebleken dat net als voorgaande jaren veruit het grootste gedeelte van haar activiteiten niet VPB-plichtig is. De AFM heeft bij de Belastingdienst op basis van deze analyse het verzoek ingediend om voor boekjaar 2023 géén VPB-aangiftebiljet uit te reiken. Dat verzoek heeft de Belastingdienst gehonoreerd.

Waarderingsgrondslagen voor de balans

De activa en verplichtingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde tenzij anders vermeld.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs en worden lineair over de verwachte economische levensduur afgeschreven.

In de regel worden de volgende afschrijvingstermijnen gehanteerd

- 5 jaar voor inventaris;
- 3 jaar voor computerapparatuur en software (uitgezonderd laptops);
- 4 jaar voor laptops;
- verbouwingen: de resterende looptijd van het huurcontract.

Flottende activa

Bij de waardering van de post 'debiteuren' wordt rekening gehouden met het risico van oninbaarheid.

Voor heffingen wordt de post 'voorzien vanwege risico oninbaarheid' statisch bepaald, waarbij vorderingen ouder dan 12 maanden volledig worden voorzien. Het percentage heffingen waarop binnen 12 maanden geen betaling wordt ontvangen, is in 2023 gelijk gebleven op 0,225%.

Zoals vermeld onder 'grondslagen voor resultaatbepaling' worden de opbrengsten van boetes en lasten onder dwangsom als baten verantwoord zodra is voldaan aan de volgende twee feiten: (a) zij staan onherroepelijk vast en (b) de AFM heeft de opgelegde bedragen daadwerkelijk ontvangen. Als gevolg hiervan worden de opgelegde en onherroepelijke bedragen vermeld onder 'voorzien vanwege risico oninbaarheid' totdat de AFM de bedragen daadwerkelijk heeft ontvangen.

Voorzieningen

Voorzieningen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, behalve de voorziening overgangsregelingen medewerkers. Deze laatste is gewaardeerd tegen contante waarde.

In overeenstemming met RJ 271 treft de AFM voorzieningen voor verplichtingen die samenhangen met overgangsregelingen betreffende arbeidsvoorwaarden.

Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)

Zoals vermeld onder 'grondslagen voor resultaatbepaling' worden de opbrengsten van boetes en lasten onder dwangsom als baten verantwoord zodra is voldaan aan de volgende twee feiten: (a) zij staan onherroepelijk vast en (b) de AFM heeft de opgelegde bedragen daadwerkelijk ontvangen. Bedragen die zijn ontvangen voor boetes en lasten onder dwangsom terwijl deze nog niet onherroepelijk vaststaan, worden verantwoord onder de kortlopende schulden.

Pensioenregeling

De AFM heeft de pensioenregeling ondergebracht bij pensioenuitvoerder 'De Nationale APF' (DNA). De opgebouwde pensioenaanspraken van de deelnemers zijn ondergebracht in een eigen (afgescheiden) kring.

De belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling en de uitvoeringsovereenkomst zijn als volgt:

- Pensioenregeling op basis van Collective Defined Contribution regeling (CDC-regeling).
- De opbouw van het pensioen vindt plaats volgens een voorwaardelijk middelloonstelsel (nagestreefde pensioenopbouw) en de pensioenaanspraken worden (voorwaardelijk) geïndexeerd als deze indexatie uit de beleggingsrendementen en het premie- en indexatiedepot van de kring AFM kan worden gefinancierd.

- Jaarlijks wordt aan de AFM de pensioenpremie in rekening gebracht die gelijk is aan 25% van de ongemaximeerde loonsom (vastgestelde pensioenpremie).
- 'De Nationale APF' berekent jaarlijks een kostendekkende pensioenpremie. Het positieve verschil tussen de vastgestelde pensioenpremie en de kostendekkende pensioenpremie benodigd voor de nagestreefde pensioenopbouw wordt gestort in een premie- en indexatiedepot van de kring AFM. Deze heeft zowel een indexatie- als een premie-egalisatiedoel. Als de kostendekkende pensioenpremie hoger is dan de vastgestelde pensioenpremie, dan wordt de geambieerde pensioenopbouw in het betreffende jaar zodanig verlaagd dat de kostendekkende pensioenpremie gelijk is aan de vastgestelde pensioenpremie.
- Voor actieve deelnemers in dienst op 31 december 2015 wordt bij wijze van overgangsmaatregel een koopsom van 2016 tot en met 2025 in rekening gebracht voor de onvoorwaardelijke indexatie van hun pensioenaanspraken. Deze onvoorwaardelijke indexatie is beperkt tot de jaarlijkse loonindex met een maximum van 1,5%.

Disconteringsvoet voorziening overgangsregelingen medewerkers:

- 3,26% (gebaseerd op een gemiddelde looptijd van 1 jaar en op de 'Nominale rentetermijnstructuur pensioenfondsen (zero coupon)' van De Nederlandsche Bank (DNB).

Looninflatie (alleen voor de berekening van de voorziening overgangsregelingen medewerkers):

- 1,50%

Ten behoeve van de voorziening Pensioenarrest gelden de volgende grondslagen:

- Overlevingstafel: Actuarieel Genootschap (AG) 2022.
- De indexatie grondslagen van Kring AFM bij pensioenuitvoerder 'De Nationale APF'.

Pensioenleeftijd:

- De pensioenrichtleeftijd is 68 jaar.

Grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(bedragen in duizenden euro's, tenzij anders aangegeven)

Algemeen

Het exploitatie-overschot 2023 bedraagt €7,0 miljoen en is het saldo van lagere lasten (-€4,2 miljoen) en hogere baten (€2,8 miljoen) dan begroot. De lagere lasten vloeien voort uit lagere personeelslasten (-€5,1 miljoen), lagere afschrijvingslasten (-€0,1 miljoen), hogere overige bedrijfslasten (+€0,7 miljoen) en een hoger saldo van financiële baten en lasten (€0,4 miljoen).

De totale baten zijn €2,8 miljoen hoger dan begroot als gevolg van het saldo van lagere baten uit heffingen (-€0,1 miljoen) en niet begrote opbrengsten uit boetes en lasten onder dwangsom (+€3,0 miljoen).

a. Heffingen

De heffingsopbrengsten zijn als volgt te specificeren:

Te heffen 2023	Gerealiseerd 2023	Te heffen 2022 A Begroting 2023	Te heffen 2022 B Te verrekenen uit 2022 in 2023	Te heffen 2022 C=A+B Totaal te heffen 2023	Gerealiseerd 2022
<i>Heffingen Wbft</i>					
Heffingen doorlopend toezicht Wbft	117.872	117.965	-1.295	116.670	96.398
Heffingen eenmalige ver-richtingen Wbft	7.059	7.092	-	7.092	7.225
Totaal Wbft	124.931	125.057	-1.295	123.762	103.623
<i>Heffingen BES</i>					
Totaal BES	12	12	-	12	9
Totaal heffingen	124.943	125.069	-1.295	123.774	103.632

Bij het merendeel van de toezichtactiviteiten zijn de werkzaamheden gekoppeld aan het doorlopend toezicht. De lasten hiervan worden gedekt door jaarlijkse heffingen aan alle ondertoezichtstaande ondernemingen in een bepaalde toezichtcategorie. De heffing in enig jaar is gebaseerd op twee componenten: 1) het te heffen bedrag uit de begroting van dat jaar (kolom A), en 2) het te verrekenen bedrag uit het voorafgaande jaar (kolom B). Daarom is voor een goede vergelijking niet alleen de begroting opgenomen maar ook het te verrekenen bedrag uit 2022. Hierdoor wordt het totaal te heffen bedrag in 2023 een bedrag van €123,8 miljoen.

Het totaal te heffen bedrag wordt met een wettelijk vastgelegde sleutel verdeeld over categorieën van ondertoezichtstaande ondernemingen. De AFM slaat binnen de betreffende toezichtcategorie het te heffen bedrag om via een vast bedrag per onderneming en/of een variabel tarief dat is gebaseerd op een heffingsmaatstaf. Deze heffingsmaatstaf verschilt per toezichtcategorie en is vaak gerelateerd aan de grootte

van een individuele onderneming. Voorbeelden van heffingsmaatstaven zijn: totale omzet, balanstotaal en gemiddelde marktkapitalisatie. Deze heffingsmaatstaven, ook wel bandbreedtes en tarieven, worden jaarlijks door de ministers vastgesteld (zoals bedoeld in artikel 13, negende lid, van de Wet bekostiging financieel toezicht) en jaarlijks gepubliceerd in de regeling bekostiging financieel toezicht.

In 2023 is €124,9 miljoen aan heffingsopbrengsten gerealiseerd. Dat is €1,2 miljoen hoger dan het totaal te heffen bedrag van €123,8 miljoen. De hogere baten zijn vrijwel geheel toe te schrijven aan de hogere baten bij het doorlopend toezicht ad €1,2 miljoen, terwijl de opbrengsten uit eenmalige verrichtingen in lijn zijn met de begroting. Verschillen tussen de te heffen bedragen en realisaties op toezichtcategorieën hangen normaliter samen met onvoorziene mutaties in het aantal onder toezicht staande ondernemingen en met het feit dat het volume van de heffingsmaatstaven af kan wijken van de waarden waarmee ten tijde van de tariefberekening rekening werd gehouden.

In navolging van het verbeterprogramma heffingen van de voorgaande jaren is in 2023 het interne proces heffingen doorlopend toezicht in kaart gebracht. Een resultaat hiervan is het formeren van een Regiegroep heffingen onder verantwoordelijkheid van Planning, Control en Financiën. Namens diverse toezichtafdelingen, informatie-management en juridische zaken nemen contactpersonen deel aan dit maandelijks overleg. Het doel van de Regiegroep is bevorderen en intensiveren van de interne samenwerking op het proces heffingen om te zorgen dat de ambities zoals geformuleerd bij de start van het verbeterprogramma heffingen worden gerealiseerd; namelijk het juist, tijdig en volledig opleggen van heffingen voor doorlopend toezicht. Een primair onderdeel betreft de rol van toezichtafdelingen ten aanzien van het beheer van brongegevens die bepalend zijn voor de vaststelling van de hoogte van de heffingsfacturen. De in 2023 geïmplementeerde organisatorische wijzigingen (onder andere de Regiegroep en accorderings workflow in facturatie applicatie) hebben geleid tot meer tijdig opgelegde heffingen. De ambitie voor 2024 is gericht op verdere structurering en automatisering in het heffingenproces. In voorgaande jaren geïdentificeerde administratieve onvolkomenheden alsmede opgelopen achterstanden zijn in 2023 nagenoeg volledig weggewerkt. Dit is zichtbaar bij onderdeel k. 'kortlopende vorderingen en overlopende activa.

De €1,2 miljoen hogere baten bij het doorlopend toezicht worden grotendeels veroorzaakt door een combinatie van onvoorziene mutaties in de gehanteerde populatie en maatstafwaarden.

In de gevallen waarin de AFM eenmalige toezichthandelingen verricht voor ondertoezichtstaande ondernemingen worden daarvoor waar mogelijk afzonderlijke bedragen in rekening gebracht. Voorbeelden hiervan zijn de behandeling van aanvragen voor vergunningen, registraties, ontheffingen, bestuurderstoetsingen en beoordelingen van openbare biedingen of emissieprospectussen. Deze heffingstarieven zijn in beginsel kostendekkend en worden vastgesteld door de minister van Financiën en de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

In 2023 zijn de baten uit eenmalige verrichtingen €0,2 miljoen lager dan de realisatie in 2022. Dit wordt voornamelijk verklaard door minder aantallen verwerkte eenmalige verrichtingen.

b. Boetes en lasten onder dwangsom

De baten uit boetes en lasten onder dwangsom worden conform art. 8 en 8a van de Wbft als volgt verdeeld:

Boetes en lasten onder dwangsom	2023	Begroting 2023	2022
Baten toe te voegen aan heffingsreserve	1.935	-	3.065
Baten uit boetes en dwangsommen te verrekenen met de marktpartijen	1.036	-	-
Totaal boetes en lasten onder dwangsom	2.971	-	3.065

In artikel 11 van de Wet bekostiging financieel toezicht (Wbft) is opgenomen dat opbrengsten van boetes en lasten onder dwangsom boven een gezamenlijk jaartotaal van €4,5 miljoen toekomen aan de Staat. In 2023 blijven deze baten echter onder deze grens van €4,5 miljoen. Gerealiseerde baten tot €4,5 miljoen kunnen op grond van artikel 8 en 8a van de Wbft worden toegerekend aan de heffingsreserve. Opbrengsten van boetes en lasten onder dwangsom worden als baten verantwoord zodra is voldaan aan de volgende twee feiten: (a) zij staan onherroepelijk vast en (b) de AFM heeft de opgelegde bedragen daadwerkelijk ontvangen. Er zijn in 2023 €3,0 miljoen baten uit boetes en lasten onder dwangsom gerealiseerd. Van deze gerealiseerde baten is €1,9 miljoen toegerekend aan de heffingsreserve zodat deze per ultimo 2023 tot het maximum van €5,0 miljoen is gevuld. De resterende baten van €1,0 miljoen wordt in het volgende jaar verrekend met de heffing voor het doorlopend toezicht. Zie letter m. voor de heffingsreserve en letter p. voor het te verrekenen exploitatiesaldo.

c. Overheidsbijdragen

De overheidsbijdragen zijn als volgt te specificeren:

Overheidsbijdragen	2023	Begroting 2023	2022
Totaal BES	608	614	552
Totaal overheidsbijdragen	608	614	552

De overheid vergoedt de lasten van het BES-toezicht (Caribisch Nederland, ofwel Bonaire, Sint Eustatius en Saba) voor zover de heffingsopbrengsten niet toereikend zijn. De overheidsbijdrage voor het BES-toezicht is in 2023 beperkt lager dan begroot.

d. Personeelslasten

De personeelslasten zijn als volgt te specificeren:

Personeelslasten	2023	Begroting 2023	2022
Salarissen	62.601	64.707	60.118
Sociale lasten	8.044	8.479	7.461
Pensioenlasten*	10.743	13.623	10.725
Inhuur tijdelijke arbeidskrachten	5.214	5.394	3.629
Overige personeelslasten	4.669	4.174	2.524
Totaal personeelslasten	91.271	96.378	84.458

* De pensioenlasten betreffen de aan 'De Nationale APF' betaalde pensioen-premie minus de eigen pensioenbijdrage van de medewerkers van de AFM (netto-pensioenpremie) minus de gedeeltelijke vrijval van de 'voorziening Pensioenarrest'. De beleidsdekkingsgraad per 31 december 2023 van 'De Nationale APF', kring AFM is voorlopig vastgesteld op 119,8%. De beleidsdekkingsgraad per 31 december 2022 was 110,4%.

De personeelslasten zijn €5,1 miljoen lager dan begroot. Dat is voornamelijk het gevolg van een lager aantal fte in dienst dan begroot en een vrijval van de voorziening Pensioenarrest.

De salaris-, sociale en pensioenlasten zijn lager dan begroot als gevolg van een lager aantal fte in dienst (-31 fte t.o.v. begroting). Daarnaast zijn de pensioenlasten lager doordat er (1) een gedeeltelijke vrijval van de voorziening Pensioenarrest heeft plaatsgevonden en (2) de toeslagverlening (indexatie pensioen) lager is dan begroot als gevolg van een gestegen rekenrente. De gedeeltelijke vrijval van de voorziening Pensioenarrest is het gevolg van een uitspraak van de Hoge Raad uit april 2023. In de begroting 2023 werd nog uitgegaan van een dotatie aan deze voorziening.

De lasten voor tijdelijke inhuur zijn nagenoeg conform begroting uitgekomen.

De overige personeelslasten zijn €0,5 miljoen hoger dan begroot. Dat wordt grotendeels veroorzaakt door een dotatie aan de Voorziening IT-strategie in verband met de herstructurering van de IT-afdeling. Zie letter n. Voorzieningen voor aanvullende informatie.

Ten opzichte van 2022 zijn de personeelslasten €6,8 miljoen hoger als gevolg van hogere salaris- en sociale en pensioenlasten (+€3,1 miljoen), hogere lasten voor tijdelijke inhuur (+€1,6 miljoen) en hogere overige personeelslasten (+€2,1 miljoen).

De salaris-, sociale-, en pensioenlasten zijn per saldo €3,1 miljoen hoger dan in 2022 voornamelijk vanwege de stijging van het gemiddeld aantal fte's in dienst van 660 fte's in 2022 naar 674 fte's in 2023 in combinatie met een stijging van de gemiddelde loonlasten per fte. De hogere lasten voor tijdelijke inhuur (+€1,6 miljoen) zijn voornamelijk het gevolg van meer inhuur ten behoeve van IT-change projecten. De overige personeelslasten zijn €2,1 miljoen hoger onder meer als gevolg van een dotatie aan de voorziening IT-strategie, hogere lasten voor woon-werkverkeer, werving & selectie en minder vergoedingen voor gedetacheerde medewerkers. Ten slotte werden vorig jaar de overige personeelslasten nog gedempt door een vrijval van de 'voormalige-Wabb-reserve'.

In onderstaande tabel is het gemiddeld aantal fte opgesplitst naar de verschillende (toezicht)gebieden. Het aantal fte's exclusief inhuur is 31 fte lager dan begroot. Ongeveer de helft hiervan heeft betrekking op de toezichtgebieden Financiële Dienstverlening en Accountancy. Binnen deze toezichtgebieden zijn relatief veel opstaande vacatures, onder meer vanwege de uitbreiding van het toezicht door de inwerking-

trekking van de Wet toekomst pensioenen (Wtp) en de intensivering van het toezicht op accountantsorganisaties. Ook bij de directe toezichtondersteuning en overige afdelingen is sprake van een lagere gemiddelde bezetting grotendeels door openstaande vacatures. Bij de IT-afdeling (onder 'overige afdelingen') was de bezetting gemiddeld lager dan begroot in afwachting van de herstructurering van de afdeling.

gemiddeld aantal fte opgesplitst naar de verschillende (toezicht)gebieden	Inclusief huur		Exclusief inhuur			
	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2023	Relisatie 2022
Financiële dienstverlening	180	192	180	179	188	179
Kapitaalmarkten	84	83	82	83	83	82
Assetmanagement	41	43	41	41	42	40
Accountancy	64	72	59	63	68	58
Subtotaal Toezicht	369	391	362	366	381	359
Directe toezichtondersteuning	185	191	178	179	185	173
Overige afdelingen	146	158	140	129	140	128
Totaal gemiddeld aantal werknemers op fte-basis	700	740	680	674	705	660

Bezoldigingen bestuur en raad van toezicht

De AFM is als zelfstandig bestuursorgaan uit hoofde van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) verplicht de bezoldigingen van bestuurders en in een voorkomend geval van niet-topfunctionarissen te rapporteren. Conform artikel 4.2 WNT heeft de AFM ervoor gekozen om de BW-verantwoording achterwege te laten.

Voor 2023 bedraagt het WNT-bezoldigings-maximum €223.000.

De bestuurders Van Geest, Van Beusekom en Heuvelman, ontvangen een bezoldiging ter hoogte van het huidige WNT-bezoldigingsmaximum.

De in deze rapportage vermelde topfunctionarissen hebben zowel in 2023 als in 2022 geen uitkeringen ontvangen in de vorm van bonussen of door beëindiging van een dienstverband.

De rapportage luidt als volgt:

2023 Topfunctionarissen	Functie	Dagen in Dienst	Omvang dienstverband (in fte)	Beloning	Doorsnee pensioen- premielasten en overige beloningen betaalbaar op termijn	Totale bezoldiging volgens WNT
L.B.J. van Geest	Voorzitter	365	1	197.370	25.630	223.000
H.L. van Beusekom	Bestuurslid	365	1	199.381	23.619	223.000
J.R. Heuvelman	Bestuurslid	365	1	197.370	25.630	223.000
L.E. Sas	Bestuurslid Intern Bedrijf	365	1	187.658	25.342	213.000

2022 Topfunctionarissen	Functie	Dagen in Dienst	Omvang dienstverband (in fte)	Beloning	Doorsnee pensioen- premielasten en overige beloningen betaalbaar op termijn	Totale bezoldiging volgens WNT
L.B.J. van Geest	Voorzitter	365	1	190.941	25.059	216.000
H.L. van Beusekom	Bestuurslid	365	1	193.065	22.935	216.000
J.R. Heuvelman	Bestuurslid	365	1	190.941	25.059	216.000
L.E. Sas	Bestuurslid Intern Bedrijf	365	1	173.294	24.569	197.863

Raad van toezicht	2023	2022
S. Dekker (voorzitter vanaf 1 juli)	16.862	-
W.M. van Dolen	22.300	21.600
L.M. van der Goes (vanaf 1 juni)	13.075	-
R.G.J. Langezaal	22.300	21.600
D.W. Voetelink	22.300	21.600
M.J. van Rijn (voorzitter tot 24 mei)	13.105	32.400
W.E.M. de Jong (tot 15 februari)	2.749	21.600

De WNT schrijft voor dat de jaarlijkse beloning van de voorzitter van de raad van toezicht niet meer dan 15% van het WNT-bezoldigingsmaximum mag bedragen. Voor de overige raadsleden is dat percentage op 10% gesteld. Deze maxima zijn niet overschreden.

e. Afschrijvingslasten Vaste Activa

Afschrijvingslasten Vaste Activa	2023	Begroting 2023	2022
Verbouwingen	651	637	492
Inventaris	215	269	317
Computerapparatuur en software	475	582	396
Totaal afschrijvingslasten materiële vaste activa	1.341	1.488	1.205

De afschrijvingslasten op vaste activa zijn €0,1 miljoen lager dan begroot. Dit komt voornamelijk door lagere afschrijvingen op computerapparatuur en software doordat investeringen in nieuwe telefoons en port replicators eind 2022 lager zijn uitgevallen dan bij het opstellen van de begroting 2023 rekening mee werd gehouden.

f. Overige bedrijfslasten

Overige bedrijfslasten	2023	Begroting 2023	2022
Huisvestingslasten	5.072	5.113	4.902
Advieslasten	2.477	3.608	2.103
Incidentele lasten overstap pensioenuitvoerder	-	-	-92
Informatiseringslasten	17.858	16.734	16.367
Algemene lasten	3.127	2.384	2.739
Totaal overige bedrijfslasten	28.533	27.839	26.018

De overige bedrijfslasten bedragen €28,5 miljoen en zijn €0,7 miljoen hoger dan begroot. Deze overschrijding is het gevolg van hogere informatiseringslasten (+€1,1 miljoen) en algemene lasten (+€0,7 miljoen) enerzijds, en lagere lasten voor advies (-€1,1 miljoen) anderzijds. De huisvestingslasten zijn nagenoeg gelijk aan de begroting.

De advieslasten zijn €1,1 miljoen lager dan begroot, door lagere lasten voor juridische procedures en lagere advieslasten op het gebied van personeel en huisvesting.

De informatiseringslasten zijn €1,1 miljoen hoger dan begroot. Dat wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere outsourcingkosten voor de IT-run en hogere lasten voor softwarelicenties.

De overige bedrijfslasten zijn €2,5 miljoen hoger dan in 2022. Het grootste deel hiervan wordt veroorzaakt door de informatiseringslasten die €1,5 miljoen hoger liggen als gevolg van prijsindexaties, gestegen kosten voor de IT-outsourcing en softwarelicenties.

Lasten certificerend accountant

De lasten van de controle door de certificerend accountant zijn opgenomen onder de algemene lasten.

De onderverdeling van deze lasten naar soort vergoeding is als volgt:

Lasten certificerend accountant	2023	Begroting 2023	2022
Honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening	207	210	210
Totaal lasten onafhankelijke accountant	207	210	210

In de lasten van de certificerend accountant zijn de geschatte lasten verwerkt van de werkzaamheden die betrekking hebben op het lopen van de verslagjaar.

g. Financiële baten en lasten

Financiële baten en lasten	2023	Begroting 2023	2022
Interestlasten	381	10	90
Interestbaten	39	32	105
Totaal financiële baten en lasten	342	-22	-15

De financiële lasten zijn €0,4 miljoen hoger dan in de begroting 2023 als gevolg van de gestegen rente op de rekening-courant die bij het ministerie van Financiën wordt aangehouden.

h. Lasten van het toezicht

In onderstaande tabel zijn de totaal gerealiseerde lasten, begrote lasten en de lasten van het voorgaand boekjaar samengevat, ingedeeld naar het wettelijk kader.

Lasten van het toezicht	2023	Begroting 2023	2022
Totaal Wbft	120.868	125.057	111.105
Totaal BES	620	626	561
Totaal lasten van het toezicht	121.488	125.683	111.666

Op grond van de Wbft moet inzichtelijk worden gemaakt wat de lasten bedragen voor het toezicht op de BES-eilanden (Caribisch Nederland, ofwel Bonaire, Sint Eustatius en Saba) uit hoofde van de Wet financiële markten BES (Wfm BES) en de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme BES (Wwft BES).

De afwijking tussen de begrote en gerealiseerde lasten is in de onderdelen d tot en met g toegelicht.

Toelichting op de balans

(bedragen in duizenden euro's, tenzij anders aangegeven)

i. Materiële vaste activa

Het verloop is als volgt:

Materiële vaste activa	2023	2022
Stand per 1 januari	3.971	3.077
Investeringen	590	2.107
Afschrijvingen	-1.341	-1.205
Desinvesteringen	-	-8
Stand per 31 december	3.221	3.971

Materiële vaste activa	2023	2022
<i>Uitlopende geheel afgeschreven materiële vaste activa</i>		
Aanschafwaarde	-	-730
Afschrijvingen	-	730
Cumulatieve aanschafwaarde	35.214	34.624
Cumulatieve afschrijvingen	-31.994	-30.653
Boekwaarde per 31 december	3.221	3.971

De specificatie luidt als volgt:

	Stand per 31 december 2022	Investeringen	Afschrijvingen	Desinvesteringen	Stand per 31 december 2023
Verbouwingen	1.854	373	-651	-	1.576
Inventaris	659	87	-215	-	530
Computerapparatuur en software	1.458	131	-475	-	1.114
Totaal materiële vaste activa	3.971	590	-1.341	-	3.221

De rubriek 'verbouwingen' betreft geactiveerde bouwkundige aanpassingen aan het door de AFM gehuurde kantoorpand. Bij 'computerapparatuur en software' zijn standaard hardware- en software-uitgaven geactiveerd.

j. Debiteuren

2023	< 43 dagen	43-75 dagen	> 75 dagen	Totaal
Debiteurensaldi bestaande uit heffingen gesplitst naar ouderdom	3.702	1.157	1.014	5.872
Debiteurensaldi bestaande uit boetes en lasten onder dwangsom gesplitst naar ouderdom	50	-	305	355
Voorzien vanwege risico oninbaarheid				-809
Balanswaarde debiteuren per 31 december 2023	-	-	-	5.419

2022	< 43 dagen	43-75 dagen	> 75 dagen	Totaal
Debiteurensaldi bestaande uit heffingen gesplitst naar ouderdom	16.750	4.916	1.646	23.311
Debiteurensaldi bestaande uit boetes en lasten onder dwangsom gesplitst naar ouderdom	-	-	304	304
Voorzien vanwege risico oninbaarheid				-796
Balanswaarde debiteuren per 31 december 2022	-	-	-	22.820

Bij de verdeling naar ouderdom is gekozen voor bovenstaande uitsplitsing, omdat deze goed aansluit bij het incassoproces. De heffingen hebben een vervalt termijn van 42 dagen en worden bij het uitblijven van betaling indien noodzakelijk overgedragen ter incasso.

De balanswaarde debiteuren per jaareinde 2023 is met €17,4 miljoen gedaald ten opzichte van het voorgaande jaar omdat de heffingen voor doorlopend toezicht eerder in het jaar zijn geheven dan in 2022. Het saldo voorzien vanwege het risico op oninbaarheid van €0,8 miljoen (2022: €0,8 miljoen) heeft voor €0,5 miljoen (2022: €0,5 miljoen) betrekking op heffingen en voor €0,4 miljoen (2022: €0,3 miljoen) op boetes en verbeurde lasten onder dwangsom.

k. Kortlopende vorderingen en overlopende activa

Kortlopende vorderingen en overlopende activa	2023	2022
Vooruitbetaalde huur	226	225
Diverse vooruitbetaalde lasten	2.334	1.619
Nog te factureren heffingen en overige zaken	449	10.838
Overige overlopende activa	643	317
Balanswaarde kortlopende vorderingen en overlopende activa per 31 december	3.653	12.998

De post 'diverse vooruitbetaalde lasten ad €2,3 miljoen bestaat voor het grootste deel uit vooruitbetaalde softwarelicenties, abonnementen en contributies. De post 'nog te factureren heffingen en overige zaken' 2023 ad €0,4 miljoen bestaat voor €0,3 miljoen uit nog op te leggen heffingen en voor €0,2 miljoen uit nog door te belaste salariskosten voor gedetacheerde medewerkers. De nog op te leggen heffingen ad €0,4 miljoen bestaat voor €1,1 miljoen aan nog te crediteren heffingen doorlopend toezicht, voor €0,3 miljoen aan nog te heffen bedragen voor doorlopend toezicht en voor €1,1 miljoen aan nog te heffen bedragen voor specifieke verrichtingen. Het merendeel van de nog te factureren en te crediteren heffingen doorlopend toezicht hebben te maken met mutaties in de populatie nadat de jaarlijkse heffing voor doorlopend toezicht is verstuurd en zijn daarmee een correctie op de in 2023 verzonden factuur. Daarnaast is er zowel een credit als debetpost opgenomen voor doorlopend toezicht die te maken hebben met een correcties op heffingen uit voorgaande jaren. In 2023 geconstateerde administratieve onvolkomenheden zijn grotendeels in 2023 ook financieel afgewikkeld.

In vergelijking met vorig jaar is de post 'nog te factureren heffingen en overige zaken' met 10,4 miljoen afgenomen. Hiermee is de achterstand in facturatie doorlopend toezicht nagenoeg ingelopen.

l. Liquide middelen

Liquide middelen	2023	2022
Rekening-courant Rabobank	82	27
Rekening-courant ministerie van Financiën	29.825	-
Balanswaarde liquide middelen per 31 december	29.907	27

m. Heffingsreserve

Heffingsreserve	2023	2022
Stand per 1 januari	3.065	-
Uit bestemming exploitatiesaldo	1.935	3.065
Stand per 31 december	5.000	3.065

Met ingang van boekjaar 2022 kunnen gerealiseerde baten uit boetes en lasten onder dwangsom tot €4,5 miljoen op grond van artikel 8 en 8a van de Wbft worden toegerekend aan de heffingsreserve. Er zijn in 2023 €3,0 miljoen baten uit boetes en lasten onder dwangsom gerealiseerd. Hiervan is €1,9 miljoen toegerekend aan de heffingsreserve.

Deze reserve is geïntroduceerd in de Wijzigingswet financiële markten 2022 en heeft als doel het dekken van incidentele kosten of andere kosten die tot onevenredig hoge tarieven voor bepaalde ondertoezicht-staande instellingen zouden leiden. Voor de inzet van de heffingsreserve is toestemming nodig van zowel de minister van Financiën als de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. In de Wijzigingswet financiële markten 2022 is een maximum opgenomen voor de heffingsreserve (artikel 8a lid 1 Wbft). Deze wordt nader ingevuld in het Bbft per 2023 waarin deze is gemaximeerd op €5 miljoen.

n. Voorzieningen

Voorzieningen	2023				2022
	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	Totaal	Totaal
Voorziening overgangsregelingen medewerkers	10	1	-	11	33
Voorziening IT-strategie	650	224	-	874	524
Voorziening Pensioenarrest	-	576	-	576	1.382
Balanswaarde voorzieningen per 31 december	660	801	-	1.461	1.939

Het verloop van de voorzieningen is als volgt:

Voorzieningen overgangsregelingen medewerkers	2023	2022
Balanswaarde 1 januari	34	56
Vrijval	-2	-1
Uitbetaald	-21	-21
Balanswaarde per 31 december	11	34

Voorzieningen IT-strategie	2023	2022
Balanswaarde 1 januari	524	816
Dotatie	515	-
Vrijval	-2	-13
Uitbetaald	-163	-279
Balanswaarde per 31 december	874	524

Voorzieningen Pensioenarrest	2023	2022
Balanswaarde 1 januari	1.382	2.726
Dotatie	-	15
Herziene berekening vanwege bijstellen diverse rekenparameters	-	-1.340
Vrijval	-793	-
Uitbetaald	-12	-19
Balanswaarde per 31 december	576	1.382

De 'voorziening overgangsregelingen medewerkers' heeft betrekking op (mogelijke) aanspraken voor compensatie van verschillen in de arbeidsvoorwaarden van personeel dat in het kader van een toezicht-overdracht naar de AFM is overgestapt en rechten van werknemers die in het kader van een overeengekomen overgangsregeling van kracht blijven voor een beperkte groep medewerkers.

In augustus 2018 heeft het AFM-bestuur de implementatie van de eerste fase van de nieuwe IT-strategie vastgesteld, goedgekeurd en aan de AFM-medewerkers gecommuniceerd. Deze IT-strategie behelst het contracteren van een outsourcing partner, hiermee ook

het overdragen van het beheer van de IT-applicaties en IT-landschap van de AFM naar een outsourcing partner en de inrichting van een nieuwe regie organisatie binnen de AFM.

De ‘voorziening IT-strategie’ is gevormd vanwege de feitelijke verplichting die naar aanleiding van de in 2018 geformuleerde IT-strategie is ontstaan en heeft betrekking op de eenmalige lasten die aan de totstandkoming van deze strategie zijn te relateren. Een nadere uitwerking van deze IT-strategie betreft het verstevigen van de IT-regieorganisatie. Hiervoor heeft in 2023 een herinrichting van de IT-regieorganisatie plaatsgevonden. Als gevolg van deze herinrichting zijn functies komen te vervallen, omdat deze minder aansluiten op de centraal gestelde doelen. In 2023 is een bedrag van €515.000 aan de voorziening IT-strategie gedoteerd. Deze dotatie is gebaseerd op de bepalingen van de sociale paragraaf AFM 2023-2026 en heeft betrekking op de lasten die samenhangen met de afwikkeling van de boventallig verklaarde medewerkers naar aanleiding van de herinrichting.

De ‘voorziening Pensioenarrest’ is gevormd voor een lopende juridische procedure inzake een geschil in inzicht ten aanzien van de aanpassing van de AFM-pensioenregeling op 1 januari 2016. De lasten voor externe juridische rechtsbijstand zijn hierbij inbegrepen.

De AFM-pensioenregeling is op 1 januari 2016 gewijzigd met als doel om naar een meer marktconforme en beter betaalbare pensioenregeling over te gaan. Uiteindelijk zijn enkele deelnemers een gerechtelijke procedure gestart tegen deze wijziging, omdat zij meenden onevenredig veel nadeel te hebben van de gewijzigde pensioenregeling. De AFM is bij de kantonrechter volledig in het gelijk gesteld. Hierop hebben deze deelnemers een hoger beroep ingesteld dat de AFM deels heeft verloren. Het bestuur van de AFM heeft hierop besloten om een cassatieprocedure bij de Hoge Raad in te stellen.

De Hoge Raad heeft 21 april 2023 uitspraak gedaan. Een onderdeel van de uitspraak gaat over de onvoorwaardelijke indexatie van het pensioen en de Hoge Raad stelt dat Pensioenwet ruimte laat voor een werkgever om de afspraken met zijn werknemers over de onvoorwaardelijke indexatie van hun pensioenaanspraken te wijzigen. De Hoge Raad heeft de zaak inhoudelijk naar een ander gerechtshof (het verwijzingshof) doorverwezen om deze definitief af te doen. De verwachting is dat het verwijzingshof in 2024 een uitspraak zal doen. Een gevolg van de uitspraak van de Hoge Raad is dat in rechte afdwingbare derdenwerking niet meer van toepassing is. Daarom heeft de voorziening alleen nog betrekking op de lasten met betrekking tot de afwikkeling van de doorverwijsprocedure ten aanzien van de enkele deelnemers die de gerechtelijke procedure oorspronkelijk zijn gestart. Als gevolg hiervan is €0,8 miljoen van de voorziening vrijgevallen.

o. De financiële verhouding tussen de AFM en het ministerie van Financiën

Deze ziet er als volgt uit:

		2023	2022
Rekening-courant ministerie van Financiën	Zie punt n. Liquide middelen	29.825	-
Rekening-courant ministerie van Financiën	Zie balans: Kortlopende schulden	-	-19.643
Huurwaarborgrekening		688	688
Nog (terug) te betalen aan ministerie van Financiën		-6	-31
Totaal		30.506	-18.986

De rekening-courant ministerie van Financiën betreft een met het ministerie van Financiën afgesloten rekening-courantovereenkomst met kredietfaciliteit. De limiet van het rekening-courantkrediet bedraagt per 31 december 2023 €80,0 miljoen. Voor het niet-benutte deel van de faciliteit worden geen kosten in rekening gebracht.

De huurwaarborgrekening is in 2018 door het ministerie van Financiën ter beschikking gesteld en deze dient ter dekking van een lopende garantiestelling ten behoeve van de verhuurder van het AFM-kantoorpand. De garantiestelling bedraagt €0,7 miljoen. De verstekte

garantiestelling loopt van 01-01-2018 tot en met 31-03-2026 (drie maanden na de vervaldatum van het per 1 januari 2018 verlengde huurcontract). Deze rekening is onder de 'Financiële vaste activa' verantwoord.

De post 'Nog (terug) te betalen aan ministerie van Financiën' heeft betrekking op terug te betalen overheidsbijdrage voor het BES-toezicht (Caribisch Nederland) ad €6 duizend. Deze post staat gepresenteerd onder de kortlopende schulden.

p. Te verrekenen exploitatiesaldo

	2023	Begroting 2023	2022
Te verrekenen exploitatiesaldo Wbft met de markt uit voorgaand jaar (A)	1.295	-	8.777
Heffingen doorlopend toezicht (regulier)	118.643	117.965	96.351
Heffingen doorlopend toezicht (correcties vanwege onjuist/onvolledige heffingen in het verleden)	-771	-	47
Heffingen eenmalige verrichtingen	7.059	7.092	7.225
Baten uit boetes en dwangsommen	2.971	-	3.065
Totaal baten Wbft	127.902	125.057	106.688
Totaal lasten Wbft	120.868	125.057	111.105
Exploitatiesaldo Wbft lopend jaar (B)	7.034	-	-4.417
Toevoeging aan heffingsreserve (C)	1.935	-	3.065
Te verrekenen exploitatiesaldo Wbft in volgend jaar (=A+B-C)	6.394	-	1.295

Een positief te verrekenen exploitatiesaldo 'waarvan te verrekenen in volgend jaar met de markt' betekent een vordering van de markt-partijen op de AFM. In deze jaarrekening is het te verrekenen exploitatiesaldo en het vergelijkend cijfer onder de kortlopende schulden opgenomen.

Exploitatieveerschillen treden jaarlijks op door verschillen tussen de begrote en werkelijke lasten en baten.

Gerealiseerde baten uit boetes en lasten onder dwangsom boven de €4,5 miljoen komen, op grond van artikel 11 van de Wbft 2019, toe aan de Staat. In 2023 blijven deze baten echter onder deze grens. Van de gerealiseerde baten van €3,0 miljoen is €1,9 miljoen toegerekend aan de heffingsreserve zodat deze per ultimo 2023 tot het maximum van €5,0 miljoen gevuld is.

Het saldo van 'te verrekenen in volgend jaar met de markt' ad +€6,4 miljoen is een aan de markt terug te geven bedrag en is het resultaat van:

1. een te verrekenen bedrag uit 2022 (+€1,3 miljoen);
2. lager dan begrote baten uit heffingen voor doorlopend toezicht (-€0,1 miljoen);
3. lager dan begrote lasten (+€4,2 miljoen).
4. niet begrote opbrengsten uit boetes en lasten onder dwangsom te verrekenen met de markt (+€1,0 miljoen);

De baten in het doorlopend toezicht zijn in totaal €1,2 miljoen hoger dan het te heffen bedrag 2023. Dit is opgebouwd uit +€1,3 miljoen te verrekenen uit 2022 en -€0,1 miljoen lagere dan begrote baten doorlopend toezicht 2023 (inclusief correcties). Zie ook de toelichting bij letter a. 'heffingen'.

In 2023 zijn per saldo negatieve extra baten gerealiseerd ter grootte van -€771.000. Deze volgt uit (1) het verschil tussen de schatting nog te heffen bedragen naar aanleiding van in eerdere jaren geconstateerde administratieve onvolkomenheden voortkomend uit het verbeterprogramma heffingen, zoals opgenomen in de jaarrekening 2022 en de werkelijke afloop daarvan in 2023 (-€261.000). En (2) de nieuw

gevonden correctieposten die gefactureerd (+€19.000) c.q. gecrediteerd (-€529.000) gaan worden in het volgende jaar. Zie ook de toelichting bij letter k. 'Kortlopende vorderingen en overlopende activa'.

Exploitatiesaldo BES	2023	Begroting 2023	2022
Heffingen	12	12	9
Overheidsbijdragen BES	608	614	552
Totaal baten	620	626	561
Totaal lasten BES	620	626	561
Exploitatiesaldo BES	-	-	-

De overheid vergoedt de lasten voor het BES-toezicht (Caribisch Nederland) voor zover de heffingsopbrengsten niet toereikend zijn. Het exploitatieverschil is daarom gelijk aan nul.

Bestemming van het Exploitatiesaldo

Het te verrekenen bedrag 2023 in 2024 (Wbft) van €6,4 miljoen wordt conform artikel 8 derde lid van de Wbft geheel betrokken bij de berekening van het aan de markt in rekening te brengen bedrag voor 2024. Daarnaast is, op grond van artikel 8a van de Wbft, vanuit de baten uit boetes en lasten onder dwangsom €1,9 miljoen toegevoegd aan de heffingsreserve.

q. Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva	2023	2022
Niet opgenomen vakantiedagen en overuren	3.841	3.591
Schulden ter zake van pensioenen	17	6
Vooruit ontvangen bedragen	14.500	-
Overige te betalen lasten	2.711	2.588
Balanswaarde overige schulden en overlopende passiva per 31 december	21.070	6.185

De post 'niet-opgenomen-vakantiedagen en overuren' is met €0,3 miljoen toegenomen. Dit wordt veroorzaakt door een combinatie van een lichte toename van uitstaande vakantiedagen en toename van het uurloon. De 'Overige te betalen lasten' bestaan voornamelijk uit nog te ontvangen facturen voor goederen en diensten.

De post Vooruit ontvangen bedragen van €14,5 miljoen bestaat uit twee ontvangsten van opgelegde boetes die nog niet onherroepelijk zijn. Deze post is hoog omdat een van de betaalde boetes die nog niet onherroepelijk zijn, een boete betreft waarbij de AFM voor het eerst gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid om bij ernstige en verwijtbare overtredingen een omzetgerelateerde boete op te leggen. De wet biedt die mogelijkheid bij zeer draagkrachtige ondernemingen. Verder is stijging van de Overige te betalen lasten te verklaren door nog te betalen transitievergoedingen die met €0,1 miljoen zijn toegenomen.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen***Meerjarige financiële verplichtingen***

De verplichtingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Meerjarige financiële verplichtingen	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Huurovereenkomsten	3.219	3.219	-	6.438
Kantoormachines	25	24	-	49
Overige lease-overeenkomsten	48	113	-	161
Totaal niet in de balans opgenomen verplichtingen	3.292	3.356	-	6.648

Aan de verhuurder van het kantoorpand van de AFM is per 1 januari 2018 een garantiestelling afgegeven van €0,7 miljoen vanwege het verlengde huurcontract dat is ingegaan per dezelfde datum. De garantiestelling is verstrekt door het ministerie van Financiën.

Niet verwerkte verplichtingen

Aansprakelijkstellingen

Hoge Raad vernietigt in cassatie de uitspraak van het gerechtshof te Amsterdam over de eenzijdige aanpassing AFM-pensioenregeling op 1-1-2016 en verwijst de zaak door naar het gerechtshof te Den Haag voor verdere afdoening.

De AFM-pensioenregeling is op 1 januari 2016 gewijzigd met als doel om naar een meer marktconforme en beter betaalbare pensioenregeling over te gaan. Uiteindelijk zijn enkele medewerkers een gerechtelijke procedure gestart tegen deze wijziging, omdat zij meenden onevenredig veel nadeel te hebben van de gewijzigde pensioenregeling.

De AFM is bij de kantonrechter volledig in het gelijk gesteld. Hierop hebben deze medewerkers hoger beroep ingesteld dat de AFM deels heeft verloren. Het gerechtshof te Amsterdam heeft op 4 november 2020 geoordeeld dat de AFM een zwaarwichtig belang had om de pensioenregeling en de hierbij behorende pensioenovereenkomst eenzijdig te wijzigen maar dat sommige wijzigingen in strijd waren met het aantastingsverbod dat op grond van artikel 20 Pensioenwet (PW) geldt voor reeds opgebouwde aanspraken. De AFM heeft tegen dit oordeel cassatie bij de Hoge Raad ingesteld waarna deze op 21 april 2023 uitspraak heeft gedaan. In de uitspraak van de Hoge Raad wordt de AFM wat betreft het wijzigen van de uitvoeringsovereenkomst in het gelijk gesteld. De uitspraak van het gerechtshof te Amsterdam is door de Hoge Raad vernietigd en de zaak is voor verdere afdoening verwezen naar het gerechtshof te Den Haag. Dit hof zal gaan beoordelen in hoeverre de AFM een zwaarwichtig belang had om tot eenzijdige wijziging van de pensioenovereenkomst met de desbetreffende medewerkers over te gaan.

Voor de uitkomst van deze procedure is géén voorziening meer getroffen.

Vrijwaringen

De bestuursleden van Stichting Pensioenfonds AFM en de Stichting Pensioenfonds AFM zijn door de AFM gevrijwaard voor alle mogelijke aanspraken die (voormalige) medewerkers van de AFM op basis van hun pensioenovereenkomst met de AFM zouden kunnen hebben na de invoering van het Pensioenakkoord 2016 en de collectieve waardeoverdracht naar 'De Nationale APF'. Procedures verband houdende met de transitie van Pensioenfonds AFM naar 'De Nationale APF' leiden naar verwachting niet tot een uitstroom van middelen.

Verbonden partijen

Pensioenfonds AFM

De AFM heeft haar pensioenregeling tot en met 2017 ondergebracht bij Stichting Pensioenfonds Autoriteit Financiële Markten (Pensioenfonds AFM). De AFM heeft de uitvoeringsovereenkomst met Pensioenfonds AFM per 1 januari 2018 opgezegd en de DNB heeft per 7 december 2021 het toezicht op Pensioenfonds AFM i.l. beëindigd.

Pensioenfonds AFM is op 14 februari 2022 bij de KvK uitgeschreven, waardoor Pensioenfonds AFM daadwerkelijk geliquideerd is. Voor de transacties vanwege de liquidatie van Pensioenfonds AFM verwijzen wij naar de volgende onderdelen in de jaarrekening:

- Onderdeel p. Overige schulden en overlopende passiva;
- Niet verwerkte verplichtingen, vrijwaringen.

De transacties met Pensioenfonds AFM i.l. hebben op een zakelijke grondslag plaatsgevonden.

Ministerie van Financiën

De AFM is een zelfstandig bestuursorgaan. De minister van Financiën beschikt over de volgende wettelijke en statutaire bevoegdheden bij de AFM:

- Instemmingsrecht ten aanzien van door de raad van toezicht vastgestelde of gewijzigde profielschets voor AFM-bestuursleden;
- Door middel van een Koninklijk Besluit het benoemen van AFM-bestuursleden;

- Het kunnen schorsen van AFM-bestuursleden en door middel van een Koninklijk Besluit het kunnen ontslaan van AFM-bestuursleden, indien zij niet meer voldoen aan de eisen voor de uitoefening van hun functie of daarin op ernstige wijze zijn tekortgeschoten;
- Instemmingsrecht inzake door de raad van toezicht vastgestelde bezoldiging van bestuurders;
- Instemmingsbevoegdheid ten aanzien van een voorstel tot aanpassing van de declaratie- en faciliteitenregeling raad van toezicht;
- Instemmingsbevoegdheid ten aanzien van een voorstel tot aanpassing van de declaratie- en faciliteitenregeling bestuur aan de minister van Financiën (conform artikel 1:26 lid 5 Wft);
- Instemmingsbevoegdheid ten aanzien van de inzet van de heffingsreserve (conform artikel 8a lid 4 Wbft 2019);
- Het ontvangen van alle relevante informatie die de minister van Financiën nodig heeft om zijn bevoegdheden ten aanzien van Stichting Autoriteit Financiële Markten te kunnen uitvoeren. Deze informatie wordt zowel door het AFM-bestuur dan wel door de raad van toezicht tijdig verstrekt;
- De voorzitter en de leden van de raad van toezicht worden door de minister van Financiën benoemd en een lid van de raad kan in geval van ongeschiktheid of onbekwaamheid voor de functie door de minister worden geschorst of worden ontslagen. Tevens dient de raad van toezicht een profielschets voor de raad van toezicht op te stellen. Met de vaststelling of wijziging van deze profielschets dient de minister van Financiën in te stemmen. Ontslag van een raadslid op eigen verzoek vindt plaats door de minister van Financiën;
- Met inachtneming van de WNT, het vaststellen van de bezoldiging van de leden van de raad van toezicht;
- Het bijwonen van het AFM-adviserend panel;
- Het goedkeuren van de AFM-begroting en de AFM-jaarrekening;
- Het bepalen van de bestemming van een batig liquidatiesaldo indien het bestuur van de AFM besluit tot het ontbinden van de Stichting Autoriteit Financiële Markten;
- Inzagerecht in de controlewerkzaamheden van de certificerend accountant van de AFM;
- Instemmingsrecht inzake voorgestelde wijzigingen van de AFM-statuten.

Voor een nadere toelichting van de transacties met het ministerie van Financiën verwijzen wij naar de volgende onderdelen in de jaarrekening:

- Onderdeel b. Boetes en lasten onder dwangsom, Boetes en lasten onder dwangsom toekomend aan de Staat;
- Onderdeel c. Overheidsbijdragen, totaal BES;
- Onderdeel n. De financiële verhouding tussen de AFM en het ministerie van Financiën.

De transacties met het ministerie van Financiën hebben op een zakelijke grondslag plaatsgevonden.

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft inzake de AFM de volgende wettelijke en statutaire bevoegdheden:

- Het goedkeuren van de AFM-begroting en de AFM-jaarrekening op de voor het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid relevante onderdelen en het ontvangen van het AFM-jaarverslag;
- Instemmingsbevoegdheid ten aanzien van de inzet van de heffingsreserve (conform artikel 8a lid 4 Wbft 2019);
- Het bijwonen van het AFM-adviserend panel;
- Inzagerecht in de controlewerkzaamheden van de certificerend accountant van de AFM.

Tussen het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de AFM vinden geen materiële transacties plaats.

Realisatie 2023, begroting 2023 en 2024

(bedragen in duizenden euro's)

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de in 2023 begrote en gerealiseerde, en de voor 2024 begrote baten en lasten.

	2023	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten			
Heffingen	124.943	125.069	140.325
Boetes	2.941	-	-
Lasten onder dwangsom	30	-	-
Overheidsbijdragen	608	614	621
Totale baten	128.522	125.683	140.946
Lasten			
Personeelslasten	91.271	96.378	105.455
Afschrijvingen vaste activa	1.341	1.488	1.093
Overige bedrijfslasten	28.533	27.839	33.509
Totale lasten	121.146	125.705	140.057
Financiële baten en lasten	342	-22	889
Exploitatiesaldo	7.034	-	-

De begroting 2024 is te vinden op de website van de AFM (www.afm.nl) in 'Agenda.2024'

Het totaal in 2024 door de AFM te heffen bedrag is €133,9 miljoen. Dat is het saldo van de begrote heffingen 2024 ad €140,3 miljoen minus het met de markt te verrekenen exploitatiesaldo uit 2023 van €6,4 miljoen (zie voorstel voor bestemming van het te verrekenen bedrag, in 'overige gegevens').

Amsterdam, 14 maart 2024

Bestuur

L.B.J. van Geest, voorzitter
H.L. van Beusekom
J.R. Heuvelman

Raad van toezicht

S. Dekker, voorzitter
W.M. van Dolen
L.M. van der Goes
R.G.J. Langezaal RM
D.W. Voetelink

12. Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: De raad van toezicht van de Stichting Autoriteit Financiële Markten

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening over 2023 (hierna 'de jaarrekening') van Stichting Autoriteit Financiële Markten (hierna 'de stichting' of 'AFM') te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de AFM per 31 december 2023 en van het resultaat over 2023, zoveel mogelijk met overeenkomstige toepassing van Titel 9 Boek 2 BW, de Wet en het Besluit bekostiging financieel toezicht, de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen, hoofdstuk 1.2 van de Wet op het financieel toezicht, de Wet financiële markten BES en de bepalingen bij en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2023;
2. de staat van baten en lasten over 2023;
3. het kasstroomoverzicht 2023; en
4. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in het jaarverslag opgenomen 'Verantwoording rechtmatig financieel beheer' een getrouw beeld geeft van de rechtmatige inning en besteding van middelen door de AFM.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol financiële verantwoording AFM en de Regeling Controleprotocol WNT 2023 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de AFM zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 2.429.760. De materialiteit is gebaseerd op 2% van de omvang van de totale lasten, zoals voorgeschreven in het Controleprotocol financiële verantwoording AFM. Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in de Regeling Controleprotocol WNT 2023.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van toezicht overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven EUR € 242.976 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Informatie over onze controleaanpak frauderisico's en uitkomsten daarvan

Wij hebben onze controlewerkzaamheden inzake frauderisico's bepaald in het kader van de controle van de financiële overzichten als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie moet in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij de AFM. Als onderdeel van onze controle identificeren en schatten wij de risico's in op een afwijking van materieel belang in de financiële overzichten die het gevolg is van fraude. Onder fraude verstaan wij een opzettelijke handeling door een of meer leden van het management, met governance belaste personen, werknemers of derden, waarbij gebruik wordt gemaakt van misleiding teneinde een onrechtmatig of onwettig voordeel te verkrijgen. Frauderisico's kunnen te maken hebben met het handelen van medewerkers van de AFM, het handelen van derden (misbruik van wet- en regelgeving) of een combinatie van beide. Fraude kan daarbij voortkomen uit frauduleuze financiële verslaggeving en oneigenlijke toe-eigening van activa (waar- onder door misbruik van wet- en regelgeving door derden).

Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de AFM en zijn omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het management inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort alsmede de uitkomsten daarvan. Ons beeld inzake de beheersing van de risico's op fraude en de ontwikkelingen hierin sluiten aan bij hetgeen de AFM hierover rapporteert. De AFM heeft aandacht voor de frauderisicofactoren en is bezig met het implementeren van een brede frauderisicoanalyse.

Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude. De door ons geïdentificeerde frauderisico's, de belangrijkste specifieke controlewerkzaamheden die wij naar aanleiding daarvan hebben uitgevoerd en de uitkomsten daarvan, zijn als volgt samen te vatten:

- Er zijn risico's op doorbreking van interne beheersmaatregelen door het management.
- Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht:
 - Wij hebben de opzet, het bestaan en waar mogelijk de effectieve werking van de interne beheersingsorganisatie beoordeeld voor de meest belangrijke processen;
 - Wij hebben voor nagenoeg alle posten van de balans, met name de posten die oordeelsvorming vergen, ook gegevensgerichte controles uitgevoerd;
 - Wij zijn nagegaan of een prestatieverklaring aanwezig is bij de inkoopfacturen;
 - Wij hebben de zogenaamde memoriaalposten in detail gecontroleerd;
 - Wij hebben kennisgenomen van de notulen van vergaderingen van het management;
 - Wij hebben inlichtingen ingewonnen bij de raad van Bestuur en de Chief Security Officer omtrent mogelijke signalen of gevallen van fraude;
 - Wij hebben de raad van bestuur verzocht om een bevestiging bij de jaarrekening te verstrekken. Deze bevestiging is verkregen.

Bovengenoemde werkzaamheden hebben niet geleid tot bevindingen.

- Risico's bij de verantwoording van de belangrijkste opbrengststroom, zijnde de heffingen. Wij hebben naast bovengenoemde controles de volgende werkzaamheden verricht:
 - Wij hebben de opzet, het bestaan en waar mogelijk de effectieve werking beoordeeld van de in dit kader relevante processen (met name het heffingenproces).
 - Wij hebben meerdere soorten gegevensgerichte controles uitgevoerd gericht op de juistheid en volledigheid van alle posten die behoren tot de heffingen.

Bovengenoemde werkzaamheden hebben niet geleid tot bevindingen die in het kader van het genoemde frauderisico verdere opvolging vereisen. Uit onze werkzaamheden volgen geen signalen van fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang in de financiële overzichten.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de auditcommissie gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Heffingen

De heffingsopbrengsten zijn veruit de grootste categorie baten van de AFM. Deze heffingen bestaan enerzijds uit jaarlijkse heffingen die worden opgelegd aan de onder toezicht staande instellingen (doorlopend toezicht) en anderzijds uit vaste bijdragen die zijn gekoppeld aan de behandeling van aanvragen en registraties (eenmalige verichtingen). In de voorgaande jaren zijn door de AFM administratieve

tekortkomingen geconstateerd in de AFM-registratie voor de heffingen voor het doorlopend toezicht ten aanzien van een beperkt deel van het aantal onder toezicht staande instellingen. De hieruit volgende naheffingen zijn dit controlejaar financieel afgewikkeld. In het controlejaar 2023 zijn er nieuwe issues ontstaan waarvan het grootste deel in het boekjaar is afgewikkeld. De post nog te factureren heffingen betreft voor een belangrijk deel door de AFM ingeschatte posities. Wij hebben de juistheid en volledigheid van de heffingen doorlopend toezicht gecontroleerd aan de hand van de bij de AFM beschikbare gegevens. Wij hebben daarbij aanvullende werkzaamheden uitgevoerd die bestonden uit het beoordelen van de reeds bestaande- en nieuwe issues met mogelijk na te heffen bedragen en de onderbouwing van de schattingen voor de post nog te factureren heffingen.

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

De AFM is als zelfstandig bestuursorgaan gehouden aan de WNT. Wij hebben de verantwoording 'Bezoldigingen bestuur en raad van toezicht' gecontroleerd. Tevens hebben wij vastgesteld of de toelichting voldoet aan de eisen zoals opgenomen in de WNT. Onze werkzaamheden hebben wij uitgevoerd conform de werkzaamheden zoals opgenomen in de Regeling Controleprotocol WNT 2023.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Benoeming

Wij zijn door de raad van toezicht op 2 juli 2013 benoemd als accountant van Stichting AFM vanaf de controle van het boekjaar 2013 en zijn sindsdien de externe accountant. Jaarlijks bevestigen wij de gemaakte afspraken en voorwaarden in relatie tot de jaarrekeningcontrole.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit het bestuursverslag, het verslag van de raad van toezicht en de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weer-geven van de jaarrekening zoveel mogelijk met overeenkomstige toepassing van Titel 9 Boek 2 BW, de Wet en het Besluit bekostiging financieel toezicht, de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen, hoofdstuk 1.2 van de Wet op het financieel toezicht, de Wet financiële markten BES en de bepalingen bij en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het afleggen van verantwoording over de rechtmatigheid van de inning en besteding van middelen, zoals vermeld in het Controleprotocol financiële verantwoording AFM.

In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te ontbinden. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening is het zodanig plannen en uitvoeren van de controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controle verklaring.

Den Haag, 14 maart 2024

Auditdienst Rijk
J.P. Looman RA CIA

Bijlage bij de controleverklaring

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om in onze controleverklaring aandacht op te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden

kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van toezicht hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

13. Bijlage: Externe KPI's

Nr.	Pijlers	Doelen	Prioriteiten	Doelstellingen	Score	Toelichting
1	Toezicht	Bescherming van consumenten in kwetsbare situaties	1.1 Transitie nieuw pensioen stelsel	a) In 2023 zal de overgang naar een nieuw pensioenstelsel impactvol zijn. De AFM geeft guidance aan de sector en signaleert en acteert op risico's. b) De AFM monitort de integere en beheerste bedrijfsvoering van de vermogensbeheerders vanwege de impact van het nieuwe pensioenstelsel.	●	- Publicatie van 4 leidraden met het oog op de nieuwe wet: voor het risicopreferentie-onderzoek (RPO), het communicatieplan en de opdrachtbevestiging, en een update van de leidraad pensioenadvies. - Diverse onderzoeken gedaan naar aspecten van de nieuwe wet en onze bevindingen sectorbreed gedeeld, zoals de Verkenning RPO met good practices en onze reacties op de eerste communicatieplannen. - Gesprekken met de sector over (invulling van) de nieuwe normen via één-op-één gesprekken, rondetafels, het periodieke Transitieplatform samen met DNB, workshops en via het jaarlijkse Pensioenevent. - Toezichtgesprekken met de vermogensbeheerders waarin is gesproken over de gevolgen voor de instelling van de nieuwe regelgeving.

Nr.	Pijlers	Doelen	Prioriteiten	Doelstellingen	Score	Toelichting
1	Toezicht	Bescherming van consumenten in kwetsbare situaties	1.2 Klantbelang centraal	In het kader van klantbelang centraal zijn prioriteit: overkreditering vanwege de stijgende rente, het risico op on(der) verzekerd zijn en doorlopende zorgplicht, ook ná afsluiting van het financiële product of de dienst.	●	- Onderzoek naar de bedrijfsvoering van FD'ers, ook wanneer zijn eerder door de AFM erop zijn gewezen, waaruit bleek dat sommigen niet doorlopend voldoen aan alle wettelijke vergunningseisen, zoals onder meer het hebben van een Kifid-aansluiting of een beroepsaansprakelijkheidsverzekering. - Monitoring van adviesregels bij financiële producten, de informatieverplichtingen en de zorgplicht op het gebied van verzekeren; publicatie van een verkenning over voor on(der)verzekering van klimaatgerelateerde schade en in prijzen van klimaatrisico's op de woningmarkt. - Boete voor één partij na een verdiepend dossieronderzoek over het verstrekken van maatwerkhypotheke. - Diverse formele handhavingstrajecten op het gebied van consumptief krediet; alle partijen met onvolkomenheden zijn overgegaan tot aanpassing van hun acceptatiebeleid en alle betrokken klanten zijn gecompenseerd. - Oproep aan aanbieders om hun kredietacceptatieprocessen doorlopend te monitoren en te testen waar het gaat om het geautomatiseerde acceptatieproces, zodat incidenten tijdig gedetecteerd en geadresseerd kunnen worden.

Nr.	Pijlers	Doelen	Prioriteiten	Doelstellingen	Score	Toelichting
2	Toezicht	Hogere kwaliteit van controles en bijdragen aan effectieve prikkels voor accountants-organisaties	2.1 Uitvoering vernieuwde strategie KAV	a) De AFM ontwikkelt het toezicht verder door processen te standaardiseren en te automatiseren en de impact te vergroten door een hogere wendbaarheid. b) Er komt meer aandacht voor transparantie over de mate waarin duurzaamheidsdoelstellingen worden behaald en de poortwachtersfunctie van accountants ten aanzien van fraude en (dis)continuïteit.	●	- De datapositie binnen het accountants-toezicht vergroot door data van ca. 9.000 wettelijke controles en informatie op het niveau van accountantsorganisaties van reguliere vergunninghouders; eerste data-uitvraag voor OOB-vergunninghouders. - Meer kortcyclisch gewerkt, met kortere deadlines en kortere feedbackloops om resultaten snel terug te kunnen geven aan accountantsorganisaties. - Aandacht gevraagd met een rapport voor de voorbereiding op niet financiële informatie (verslaggeving en assurance); daaraan diverse beïnvloedingsactiviteiten gekoppeld. - Eerste thematisch onderzoek naar analyses van risico's op fraude door accountants-organisaties; hieraan bijeenkomsten gekoppeld met verschillende stakeholders uit de sector om de boodschappen toe te lichten en aandacht te vragen voor noodzakelijke acties.

Nr.	Pijlers	Doelen	Prioriteiten	Doelstellingen	Score	Toelichting
3	Overall	AFM-brede toezicht-prioriteiten	3.1 Verdergaande digitalisering	a) De AFM geeft prioriteit aan marktpartijen die producten laagdrempelig aanbieden via apps en ook aan digitale marketing richting consumenten. b) Het toezicht op de digitale aspecten van beheerste bedrijfsvoering wordt geïntensiveerd, mede naar aanleiding van de komst DORA. c) Met de komst van MiCAR moet het toezicht op Crypto's worden vormgegeven en de restrisico's gemitigeerd worden.	●	• Versterking van het toezicht op execution-only-beleggen en brokers door gesprekken, verkenningen en verdiepende onderzoeken onder andere naar de mate waarin brokers het klantbelang centraal stellen bij de distributie en verkoop van hun beleggingsproducten. • 1-meting in het onderzoek naar finfluencing: het merendeel van de partijen heeft hun betaalstructuur correct aangepast, handhaving volgt waar dat niet het geval is. • Acties uitgevoerd in de voorbereiding van het toezicht onder DORA, zoals het periodiek informeren van de sector, onder meer met seminars, presentaties bij brancheverenigingen en het uitbrengen van zogenoemde DORA-updates. Ook een bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van nadere regelgeving; de interne organisatie wordt verder voorbereid op het DORA-toezicht. • Gewerkt aan verschillende doelstellingen in voorbereiding op de komst van MiCAR, zoals kennisopbouw, het voorbereiden van marktpartijen en het opzetten van toezichtprocessen, waaronder het proces van vergunningaanvragen. Verder geïnvesteerd in nationale en Europese samenwerking onder andere door nauwe samenwerking met DNB. • Studie gepubliceerd naar de effecten van digitalisering op de verzekeringsmarkt over tien jaar, en welk gedragstoezicht dan passend kan zijn. De bevindingen leiden nu naast dialoog met sectorpartijen ook tot verdiepende, proactieve onderzoeken.

Nr.	Pijlers	Doelen	Prioriteiten	Doelstellingen	Score	Toelichting
3	Overall	AFM-brede toezicht-prioriteiten	3.2 Data-gebruik in en voor toezicht	a) We zetten extra in op de transactierapportageverplichtingen door het ontsluiten van deze rapportages op ons centrale dataplatform. We geven prioriteit aan de aanpak van platform-overstijgend marktmisbruik. b) We overleggen met het ministerie over een goede juridische grondslag voor structurele data-uitvragen en met de sector over de randvoorwaarden. c) Alle kwantitatieve data-uitvragen vinden per 1 januari 2023 plaats conform de Werkwijze data-uitvragen. Alle herhaalde of reeds geplande data-uitvragen zijn binnen de overgangstermijn in lijn gebracht met de Werkwijze. d) We geven prioriteit aan het versterken van de eigen datapositie, zoals in CRM.	●	- Voor de verplichtingen bij de transactierapportages (TRT) zijn de 3 belangrijkste (en grootste) rapportages structureel ontsloten op ons centrale dataplatform, beschikbaar voor de betrokken toezichthouders. - Voor andere data die niet van rechtswege aan de AFM ter beschikking wordt gesteld, is de werkwijze data uitvragen opgesteld en gedeeld met de markt. - Overleg met het ministerie over de juridische grondslag (wetgevingswens) is gestart en in volle gang. - De in parallel gevoerde discussies met de sector over randvoorwaarden hebben geleid tot gezamenlijk onderzoek en een pilot of het aanleveren van meer geaggregeerde data toegevoegde waarde kent voor zowel toezicht als de administratieve werkzaamheden die een uitvraag aan de kant van de onder toezicht staande instelling zou impliceren.

Nr.	Pijlers	Doelen	Prioriteiten	Doelstellingen	Score	Toelichting
3	Overall	AFM-brede toezicht-prioriteiten	3.3 Internationaal beïnvloeden	a) We maken ons hard voor een goed werkende EU-markt voor duurzaamheid (voorkomen van greenwashing, corporate sustainability reporting en due diligence en regulering van duurzaamheidsratings, scores en data). b) We brengen ons standpunt rond de CMU in de Europese beleidsdiscussies, o.a. op terrein van Retail Investment Strategie, Consolidated Tape en ESAP. c) We werken samen in Europa om zoveel mogelijk één lijn te trekken in (nieuwe) wet- en regelgeving en het niveau en convergentie van het uitvoerend toezicht. We zetten in op voldoende bevoegdheden voor 'host' toezichthouders.	●	• Verbetervoorstellen gedaan voor SFDR voor een goed werkende EU-markt voor duurzaamheid, deze worden omarmd door meerdere Europese toezichthouders. Ook is meegeschreven aan de ESMA Draft Guidelines on Enforcement of Sustainability Information (GLESII). Verder via ESMA en ELOPA betrokken bij de Call for Evidence on greenwashing en de Joint Committee working group die de ontwikkeling van de SFDR RTS opstelt. • Samen met het ministerie van Financiën extra aandacht gevestigd op specifieke onderwerpen in de Europese beleidsdiscussies. Belangrijk daarbij waren onze ervaringen met het Nederlandse provisieverbod en het belang van een goed werkend Europees-paspoortstelsel met effectief home/host toezicht. • Met position papers en contact met stakeholders een bijdrage geleverd aan de opname van een Consolidated Tape in de MiFIR-review. Wat ESAP betreft heeft de AFM haar standpunten naar voren gebracht in de voorbereidingen van de raads werkgroepen en zijn de uitkomsten in lijn met de positie van de AFM.

Nr.	Pijlers	Doelen	Prioriteiten	Doelstellingen	Score	Toelichting
3	Overall	AFM-brede toezicht- prioriteiten	3.4 Duur- zaamheid	a) We zetten ons in om te voorkomen dat uitgevende instellingen en financiële marktpartijen zichzelf en/of hun financiële producten als 'groen' affichereren, maar dit in werkelijkheid niet zijn. b) De AFM verlangt van financiële instellingen dat zij de lagere regelgeving van de SFDR goed toepassen.	●	- Publicatie van de leidraad duurzaamheidsclaims waarin handvatten worden gegeven waarmee financiële ondernemingen hun duurzame claims kunnen toetsen en daar waar nodig aanscherpen. - Publicatie van een verkenning over duurzaamheidsverslaggeving van uitgevende instellingen, waaruit bleek dat nog grote stappen nodig zijn aan de CSRD te kunnen voldoen. - Publicatie van een position paper voor verbetering van de SFDR met het voorstel om drie productlabels te introduceren die aansluiten bij de verwachtingen en doelstellingen van duurzame beleggers: transitie, duurzaam en duurzaam impact. - Self-assessment verstuurd met betrekking tot naleving van SFDR en (indien van toepassing) de integratie van duurzaamheidsvoorkeuren en -factoren in de geschiktheidstoets en in het productontwikkelingsproces (PARP).
4	Overall	AFM-brede (toezicht) prioriteiten	4.1 Wendbare organisatie	a) We vergroten de effectiviteit van de organisatie door kort cyclisch te sturen op voortgang, uitkomsten en impact. b) We bevorderen multidisciplinair werken en roulatie binnen de organisatie.	●	- Team samengesteld en opgeleid, allemaal met een affiniteit voor verbeteren; begonnen met pilots en interventies; Paarse Kaart, Kraakhelder, maximum afstemmomenten. - Kort-cyclisch werken is opgenomen in de standaard projectmethodiek. Op diverse plekken binnen de AFM en door het team zelf wordt de kort-cyclisch werkwijze toegepast. - Het ondersteunen en faciliteren van medewerkers door trainen en opleiden is beter en makkelijker geworden door de implementatie van een nieuw learning management systeem (AFM Academy); ook is voor het eerst de nieuwe performancecyclus continu dialoog doorlopen.

Nr.	Pijlers	Doelen	Prioriteiten	Doelstellingen	Score	Toelichting
4	Overall	AFM-brede (toezicht) prioriteiten	4.2 Aan-trekkelijke werkgever	a) In 2023 bereidt ook de AFM zich voor op de transitie van haar pensioenregeling in het kader van de Wet toekomst pensioen. b) Het nieuwe "Waarderen & Belonen" wordt geïmplementeerd. c) Door werken@aafm wordt de verbinding met de AFM versterkt en AFM-ers optimaal ondersteund om de AFM effectief te laten functioneren.	●	- Een enquête afgenomen om de voorkeuren van onze medewerkers voor hun pensioen te peilen; via een webinar hebben we informatie over het nieuwe stelsel gedeeld. - De implementatie van 'waarderen & belonen' is met succes afgerond. - Een nieuwe manier van werken, werken@aafm, is geïmplementeerd, waarmee we weten hoe we met elkaar samenwerken en waarvoor we naar kantoor komen, gericht op optimale flexibiliteit.
4	Overall	AFM-brede (toezicht) prioriteiten	4.3 Implementatie IT strategie	a) De IM-organisatie wordt versterkt & de regie-organisatie geprofessionaliseerd zodat het verandervermogen vergroot wordt. b) CRM en Sharepoint worden naar de cloud gemigreerd.	●	- Op basis van extern advies is een herinrichtingsvoorstel opgesteld voor de IM-organisatie waarmee nieuwe functies ingevuld worden en de manier van werken geoptimaliseerd wordt aan de hand van het agile gedachtegoed. - Bij de cloudmigratie is ervoor gekozen om het testen in (kleinere) fasen op te knippen om de belasting op toezicht, maar ook de programma-organisatie te reduceren. De score oranje is het gevolg van de vertraging van de CRM-migratie tot begin april 2024.
4	Overall	AFM-brede (toezicht) prioriteiten	4.4 Bevordering van snelle en zorgvuldige toetreding van marktpartijen en personen	Streven naar afhandeling van 100% van de vergunningaanvragen/ personentoetsingen binnen de wettelijke termijn.	●	- Gemiddeld is ongeveer 80% van alle vergunningaanvragen en personentoetsingen binnen de wettelijke termijn afgehandeld. - De afwijking t.o.v. 2022 (90%) wordt veroorzaakt door meer zaken dan verwacht en de complexiteit van bepaalde zaken, bijv. in de nieuwe domeinen als crypto- en crowdfundingplatforms. - Met de aanvragers is eventuele vertraging gecommuniceerd.
4	Overall	AFM-brede (toezicht) prioriteiten	4.5 Effectieve kosten-beheersing	De AFM borgt dat de kosten binnen het vastgestelde kosten-kader/begroting blijven.	●	De kosten van de AFM zijn in 2023 ruim binnen het kader en begroting gebleven.